

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΝ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραμμείο
Κ.Π.Δ.
Αριθμός Αρίστας
1088

Κλεισθένους 17 - 105 52 Αθήνα

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

23

Περίοδος Ε' • Χρόνος 6ος • ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

– Κ.Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ , Ελπιδοφόρα μηνύματα	3
– ΑΝΑΡΓΥΡΟΥ-ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΥΡΟΜΥΤΗ , Η Βούλη στη διαδρομή της Ιστορίας	4-8
– ΜΙΧΑΛΗ ΣΤΑΦΥΛΑ , Οι επισημάνσεις	9-10
– ΘΕΜΙΣ ΣΤΑΦΥΛΑ , Στο Συμπόσιο	11-13
– ΑΝΑΡΓΥΡΟΥ-ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΥΡΟΜΥΤΗ , Άγραφα 1454/5 μ.Χ.	14-24
– ΚΩΝ/ΝΟΥ ΒΑΣΤΑΚΗ πρωτοπρεσβύτερου , Ο Νεομάρτυς Νικόλαος ο Καρπενησιώτης	25
– ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΗ , «Ἐν Μαραθίᾳ»	26
– ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ , Στη μέση στο Κεράσοβο	26
– ΕΠΑΝ. Ι. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ , Αθανάσιος Καρπενησιώτης	27-28
– Κ.Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ , Η θρησκευτικότητα του Καραϊσκάκη	28
– ΑΓΑΘΟΚΛΗ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ , Ο πατριώτης	29-30
– ΠΕΓΚΥ ΔΑΓΚΛΑΡΗ , Σκόρπιοι Στίχοι (ποίημα)	31-32
– ΝΙΚ. ΙΓΓΛΕΣΗ , Στοιχεία για το νομό μας (1905-1906)	33-34
– Δ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ , Οι Καρπενησιώτες γύφτοι στα Ρουμελιώτικα Πανηγύρια	35-37
– Γ. ΣΤΑΥΡΑΚΗ , Επισκέπτης της ντροπής	38-40
– Δ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ , Ένα θαύμα στον Αγραφιώτικο Αϊ-Γιάννη	41-42
– Θ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ , Η Βαλαώρα της Ευρυτανίας	43
– Κ. Γ. ΦΟΥΚΑ , Φυγή (ποίημα)	44
– ΔΗΜ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΟΥ , Παναγιά Προυσιώτισσα	45-47
– ΗΛΙΑ ΛΙΑΣΚΟΥ , Οι άξιοι πολιτικοί ηγέτες	47-50
– ΚΛΕΟΜΕΝΗ ΚΟΥΤΣΟΥΚΗ , Ο Πολιτικός Ηγέτης στο Έργο του Κων/νου Τσάτσου	51-53
– Κ.Α.ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ , Νέα Ευρυτανικά Βιβλία	54-57
– ΜΕΝΙΟΥ ΣΠ. ΚΟΥΤΣΟΥΚΗ , Γλυκεία ζωή (ποίημα)	57
– ΙΩΑΝΝΑΣ ΖΩΓΡΑΦΟΠΟΥΛΟΥ , Επιστολή	58
– ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ	58-62
– ΤΣΙΟΥΡΗ ΣΠ. , Λίγα λόγια για τη Θεατρική Ομάδα του Πολιτιστικού Συλλόγου Καρπενησίου	63
– ΜΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ...ΧΙΛΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ	64
– ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ	65
– Γ. ΑΘΑΝΑΣ , Ζαχαρίας Παπαντωνίου (ποίημα)	65
– ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ	66
– ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ	67

ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Στο κύριο άρθρο του προηγούμενου τεύχους των ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΙΚΩΝ τονίστηκε η ανάγκη της εκπλήρωσης ενός υπέρτατου χρέους μας προς τη γενέθλια γη μας, του χρέους προς την Ιστορία του τόπου μας.

Ήδη η Πανευρυτανική "Ένωση έχοντας ως σύνθημά της το: "Όλα τα Ευρυτανικά χωριά πρέπει να αποκτήσουν την Ιστορία τους", συνεχίζει μια ελπιδοφόρα πορεία για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Απόδειξη η έκδοση μέσα σε λίγους μήνες δύο (2) βιβλίων ιστορικού και λαογραφικού περιεχομένου ("Καρπενήσι 1810-1820", του κ. Ανάργυρου - Γιάννη Μαυρομύτη και "Βούλπη και Παλαιοκατούνα Ευρυτανίας (Ιστορικά και λαογραφικά στοιχεία) του κ. Παύλου Νταλλή) και η "Υψηλού επιστημονικού επιπέδου", όπως χαρακτηρίστηκε¹, Ημερίδα στη Βούλπη, στις 18 Αυγούστου 2007, που είχε ως θέμα της: "Η Βούλπη στη διαδρομή της Ιστορίας".

Η άφογη συνεργασία με τους τοπικούς φορείς (Δήμο Απεραντίων, Τοπικό Συμβούλιο, Πολιτιστικούς Συλλόγους Βούλπης και Λογγιτσίου), η συγκινητική παρουσία του τοπικού στοιχείου κάθε πλικίας, κυρίως όμως της νεολαίας, η πρόθυμη συμμετοχή φιλιστώρων και ιστορικών ερευνητών, που με τις εμπεριστατωμένες και επιστημονικά άρτιες εισηγήσεις τους μας έκαναν σοφότερους και, τέλος, οι πρόθυμοι χορηγοί - συμπαραστάτες, υπήρξαν οι κύριοι συντελεστές της άφογης διοργάνωσης και της επιτυχίας της παραπάνω Ημερίδας, η οποία θα ολοκληρωθεί με την έκδοση των σχετικών πρακτικών.

Όμως οι προσπάθειές μας συνεχίζονται. Ήδη, αρκετοί πνευματικοί άνθρωποι του τόπου μας, δηλώνουν πρόθυμοι να εισφέρουν τις πνευματικές τους δυνάμεις στην υπηρεσία της ιδιαίτερης πατρίδας μας και αρκετοί τοπικοί φορείς προθυμοποιούνται για να συνεργαστούν μαζί μας για την ιστορική και λαογραφική έρευνα του τόπου μας, από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα. Και, ήδη, δρομολογείται η πραγματοποίηση Συνεδρίου, πολύ σύντομα, στα ιστορικά Άγραφα με θέμα: "Η Ιστορία των χωριών του Δήμου Αγράφων". Παρόμοια συνέδρια προγραμματίζονται για όλους τους Δήμους της Ευρυτανίας.

Πιστεύουμε πως, εάν υπάρξει παρόμοια, με αυτήν της Βούλπης, συγκινητική συμμετοχή και παρουσία του Ευρυτανικού στοιχείου στις προγραμματιζόμενες εκδηλώσεις μας, σίγουρη θα είναι η προβολή της διαχρονικής δημιουργικής πορείας της Ευρυτανίας μας.

Κ. Α. Π.

1. "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΝΕΑ", Τετάρτη 22 Αυγούστου 2007.

Η ΒΟΥΛΠΗ ΣΤΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Γράφει ο **Ανάργυρος - Ιωάννης Μαυρομύτης**

Όπως κάθε σπιθαμή της Ελληνίδας γης, έτσι και το (φαινομενικά ασήμαντο) χωριό της Ευρυτανίας Βούλης, βυθίζει τις ρίζες του στο πανάρχαιο παρελθόν επιβεβαιώνοντας την ελληνικότητα της περιοχής στη διαδρομή των αιώνων.

Με πρωτοβουλία της **Πανευρυτανικής Ένωσης** και σε συνεργασία με το Δήμο Απεραντίων, το Τοπικό Συμβούλιο Βούλης και τους Πολιτιστικούς Συλλόγους Βούλης και Λογγιτσίου, πραγματοποιήθηκε στις 18 Αυγούστου 2007 στη Βούλη Ημερίδα για την ανάδειξη των ιστορικών στοιχείων της περιοχής από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Ο Μητροπολίτης μας στο βήμα (φωτό Σωτ. Λώλος)

Εισηγητές των επιμέρους θεμάτων από διάφορα μέρη της Χώρας (Αθήνα, Αγρίνιο, Καρπενήσι κ.λπ.), διακεκριμένοι πνευματικοί Ευρυτάνες φιλίστορες και Ευρυτανόφιλοι ξεκίνησαν το πρώτη της 18ης Αυγούστου από το Καρπενήσι, ζεναγόμενοι καθ' όλη τη διάρκεια από τους κ.κ. **Θανάσην Σταμάτην**, φιλόλογο - Γυμνασιάρχη, **Ανάργυρον** - **Γιάννην Μαυρομύτην**, ερευνητή της ιστορίας της Ευρυτανίας, **Γιάννην Ζούμπον**, εκπαιδευτικό - νομικό - συγγραφέα κ.λπ. και Πρόεδρο της Εταιρείας Ευρυτάνων Επιστημόνων και **Δημήτρην Φαλλήν**, ιστορικόν ερευνητή, έφεσαν στη Βούλη, όπου τους υποδέχθηκαν εκπρόσωποι των τοπικών αρ-

χών, όλοι σχεδόν οι Βουλιώτες, ντόπιοι επιστήμονες - εισηγητές, πρόεδροι τοπικών συλλόγων κ.ά. με επικεφαλής τους Βουλιώτες κ.κ. **Ελευθέριο Φούκα**, Γενικό Δ/ντή του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, **Βασίλην Τσίπρα**, τ. Βουλευτή Ευρυτανίας και Πρόεδρο της ΛΑΡΚΟ Α.Ε., **Δημ. Βελαέτη**, Αντιδήμαρχο Δήμου Απεραντίων και Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Λογγιτσίου, **Κώστα Τσίπρα**, Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Βούλης, **Κώστα Φούκα**, μέλους του Δ.Σ. της Πανευρυτανικής Ένωσης, **Παύλο Νταλλή**, εκπαιδευτικό και συγγραφέα κ.ά.

Η υποδοχή από πλευράς οργάνωσης, φιλοξενίας, ενδιαφέροντος και αγάπης ήταν "εκ των ουκ άνευ". Οι Βουλιώτες και, κυρίως, οι νέοι της Βούλης μας εντυπωσίασαν...

Με την άφιξη του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη Καρπενήσιου κ.κ. **Νικολάου**, ο οποίος - ειρήσθω εν παρόδῳ - τιμά με την παρουσία του όλες, σχεδόν, τις εκδηλώσεις που αποσκοπούν στην άνοδο του πολιτισμικού επιπέδου των κατοίκων της Μητροπόλεως, ξεκίνησε το πλούσιο πρόγραμμα της Ημερίδας.

Το προκαταρκτικό μέρος άρχισε την 09.00' ώρα με την προσφώνηση του Προέδρου της Πανευρυτανικής Ένωσης κ. **Κώστα Παπαδοπούλου**, στον οποίον αξίζουν συγχαρητήρια για την πολυαχιδή προσφορά του στα πολιτισμικά δρώμενα της Ευρυτανίας. Την έναρξη της Ημερίδας κήρυξε ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης κ.κ. **Νικόλαος** και στη συνέχεια απηγύθυναν χαιρετισμούς ο εκπρόσωπος του

Αποψη Ημερίδας (φωτό Σωτ. Λώλος)

Νομάρχη κ. **Χρήστος Αρβανίτης**, ο Αντιδήμαρχος Απεραντίων και Πρόεδρος του Συλλόγου Λογγιτσίου κ. **Δημ. Βελαέτης**, ο Πρόεδρος του Συλλόγου Βούλπης κ. **Κ. Τσίπρας** και ο Γενικός Δ/ντής του Γ.Λ.Κ. κ. **Ελευθέριος Φούκας**. Η εναρκτήρια ομιλία έγινε από τον κ. **Βασίλειο Τσίπρα**.

Την 10.15' ώρα άρχισε το Α' μέρος της Ημερίδας υπό την προεδρία των κ.κ. **Βασίλειο Τσίπρα** και **Γιάννη Ζούμπου**, για την κάλυψη της ευρείας ενότητας "Αρχαία Ιστορία - Τουρκοκρατία". Ο Βουλιπώτης εκπαιδευτικός κ. **Παύλος Γερονίκος** ανέπτυξε το θέμα του "*Η Βούλη Ευρυτανίας στο χώρο και στο χρόνο*", παρουσιάζοντας πυχές της ιστορίας του συγκεκριμένου τόπου, μετατρέποντας προφορικές παραδόσεις σε τεκμήρια και στοιχεία, καλύπτοντας έναν τομέα της τοπικής ιστορίας με αδιαμφισβήτητες βάσεις.

Το πρόγραμμα, στη συνέχεια, προέβλεπε την παρουσίαση της εισήγησης της κ. **Μαρίας - Φωτεινής Παπακωνσταντίνου**, Αρχαιολόγου Α', Δ/ντριας ΙΙ' Εφορείας Αρχαιοτήτων Λαμίας, με θέμα: "*Η Ευρυτανία κατά τους προϊστορικούς χρόνους* έως την ύστερη αρχαιότητα: Το σημερινό στάδιο της αρχαιολογικής έρευνας". Κάποιο ανυπέρβλητο κώλυμα, όμως, της κ. εισηγήτριας, στέρησε το πολυπληθές ακροατήριο από την παρουσία και άκρως ενδιαφέρουσα εισήγηση της κ. **Παπακωνσταντίνου**. Κατά διαβεβαίωση του κ. Προέδρου της Πανευρυτανικής η τόσο σημαντική εισήγηση θα συμπεριληφθεί στα πρακτικά της Ημερίδας, τα οποία θα εκδοθούν σε τόμο.

Ο Ευρυτάνιος φιλόλογος, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Φραγκφούρτης κ. **Γεώργιος Καραγεώργος**, εργαζόμενος από χρόνια με επιστημονική συνέπεια και μεθοδικότητα για την ανάδειξη των προϊστορικών και ιστορικών αρχαιοτήτων της Ευρυτανίας, αναζήτησε την ύπαρξη των αρχαίων πόλεων Έφυρας και Ελλοπίας στην Αγραία, ευρυτανική περιοχή μεταξύ των ποταμών Αχελώου και Αγραφιώτη. Η πλούσια αρχαιογνωσία, η φιλολογική αρτιότητα και η επιστημονική μεθοδικότητα, τις οποίες διαθέτει επαρκώς, πρόσφερε στην ιστορία της Ευρυτανίας ένα σημαντικό κεφάλαιο: οι αρχαίες πόλεις Έφυρα και Ελλοπία, βρίσκονταν στο χώρο μεταξύ Σιβίστας - Βελαόρας - Βούλπης και Τσούκας. Ελπίζουμε ότι, κάποτε, η φιλολογική έρευνα και η αρχαιολογική σκαπάνη, με τη φροντίδα της Πολιτείας - η οποία, σημειωτέον, στον τομέα αυτόν είναι ανύπαρκτη, θα πιστοποιήσει οριστικά και τελεσίδικα τα πορίσματα της έρευνάς του, διακρινόμενου για τη σεμνότητά του, Ευρυτάνιο πιστήμονα κ. **Γ. Καραγεώργου**.

Ο αγωνιζόμενος επί σειράν ετών ιστορικός ερευνητής και συγγραφέας κ. **Δημ. Φαλλής**, διακρινόμενος για το πλούσιο συγγραφικό έργο του και την αγάπη του για την ιστορία του τόπου, πρωτεργάτης της ίδρυσης του Ιστορικού Μουσείου Ευρυτανίας, αναπτύσσοντας το θέμα του: "*Η Βούλη και η Παλαιοκατούνα ως και τα χωριά του τέως Δήμου Αγραίων*" τοποθέτησε τις αρχαιότητες της περιοχής στον ευρύτερο τομέα της ύπαρξης της ευρυτανικής κώρας κατά τους προϊστορικούς και ιστορικούς χρόνους, με τη γνωστή ευαισθησία του για ό,τι αφορά την ευρυτανική ιστορία.

Παλαιόθεν πολλοί Ασκληπιάδες, χωρίς να παραμελούν τη "νόμιμη σύζυγο", την ιατρική, ασχολού-

Ο κ. Βασ. Τσίπρας

Ο κ. Βασ. Καραμπάς, Δήμαρχος Καρπενησίου και Πρόεδρος της ΤΕΔΚ

νταν με την "ερωμένη" τους φιλολογία. Η λέξη "ιατροφιλόσοφος", είναι γνωστή μέχρι σήμερα, στους ασχολούμενους με τα γράμματα και τις τέχνες.

Ο εκ Μεγάλων Βραγγιανών ορμώμενος οδοντίατρος κ. **Κων/νος Τσιώλης**, Πρόεδρος του Συλλόγου Βραγγιανιτών "Αναστάσιος Γόρδιος", μελετητής του έργου του ομοχωρίου του Διδασκάλου του Γένους, παρουσίασε στην Ημερίδα την εισήγησή του "Η σχέσις και η διάθεσις του Αναστάσιου Γόρδιου με τον ιερέα Αλέξιο από το Παλαιοκάτουνο 1711-1715". Ο κ. **Τσιώλης**, αντλώντας αρχειακό υλικό μέσα από τις 668 σωζόμενες μέχρι στιγμής - επιστολές του Γορδίου, έδωσε, με την εισήγησή του, στοιχεία για πρόσωπα, κυρίως, και πράγματα του Παλαιοκάτουνου στην αλλαγή του 18ου αι., με επιστημονική ευσυνειδησία και, φυσικά, στοιχειοθεσία, τα οποία στοιχεία αποτελούν ψηφίδες αδιαμφισβίτητες στο μωσαϊκό της ιστορίας του εν λόγω χωριού.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, οι εισηγήσεις ακολούθησαν χρονολογική πορεία του τόπου μέσα στο χρόνο. Ο εντόπιος, Βουλπιώτης, καθηγητής φιλόλογος κ. **Ευάγγελος Νιαβής**, παρουσίασε αδιάσειτα στοιχεία, τα οποία ανέλκυσε από το Τμήμα Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης, τους Βουλπιώτες Αγωνιστές του 1821.

Το Προεδρείο της Ημερίδας ήταν αυστηρό ως προς την τήρηση της "κλεψύδρας" των 15' της ώρας.

Ο κ. **Θανάσης Σταμάτης** "παλιά καραβάνα" του βήματος κατάφερε στον πιεστικό αυτόν χρόνο, να μας ενημερώσει για ένα γεγονός, το οποίο ήταν αρνητικό, για τις εξελίξεις των πολιτικών και πολεμικών γεγονότων της Επανάστασης. Ο κ. **Σταμάτης** αναλύοντας τις πηγές του επεισοδίου, τις βιβλιογραφικές, φυσικά, συνθέτει το σκηνικό της υπόθεσης της δίκης του Καραϊσκάκη, στην οποία σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε ο **Κωνσταντής Βουλπιώτης**. Και ο ήλιος, ακόμα, έχει κηλίδες.

Υστέρα από 15επτο διάλειμμα ακολούθησε το Β' Μέρος της Ημερίδας, το οποίο κάλυπτε, χρονολογικά, την περίοδο της όψιμης Τουρκοκρατίας, μέχρι τη νεότερη ιστορία.

Τις εργασίες της Ημερίδας τώρα διευθύνει το προεδρείο, αποτελούμενο από τους κ.κ. **Ελευθέριο Φούκα**, Γενικό Δ/ντή του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, γέννημα και θρέμμα της Βούλπης, και ο **Κώστας Παπαδόπουλος**, Πρόεδρος της Πανευρυτανικής Ένωσης.

Ο πρώτος εισηγητής του Γ' Μέρους του Προγράμματος κ. **Κώστας Χαραμής**, έφερε ξανά στην επιφάνεια τη δράση του λησμονημένου αγωνιστή του 1821 ηγουμένου της Ι. Μ. Τατάρνας **Κυπριανού** κατά τη μάχη της Τατάρνας το 1821. Η Βούλπη ήταν η γενέτειρα του ηρωικού αυτού ιερωμένου.

Ο ιστορικός ερευνητής και συγγραφέας κ. **Ανάργυρος - Γιάννης Μαυρομύτης** παρουσίασε το θέμα του "Βουλπιώτες μαθητές στο Κεντρικό Σχολείο της Αίγινας κατά το 1830". Κατά τον εισηγητή οι έφηβοι **Δημήτριος, Χαράλαμπος** και **Γεώργιος Βουλπιώτης**, πιθανόν δε και ο **Κωνσταντίνος**, ήταν υπότροφοι του Αλληλοδιδακτικού Σχολείου της Αίγινας το διάστημα 1830-1834. Είχαν μάθει τα πρώτα τους γράμματα άλλοι στην Άρτα και άλλοι στον Κάλαμο, στο νησάκι

του Ιονίου, όπου κατέφυγαν κατά τη διάρκεια της Επανάστασης εκατοντάδες οικογένειες αγωνιστών. Ο κ. **Μαυρομύτης** εστίασε το κέντρο βάρους της έρευνάς του στη λαχτάρα γονέων και παιδιών της Βούλπης, και κατ' επέκταση της Ευρυτανίας, για μάθηση, καταλήγοντας διαχρονικά στη σημερινή εποχή, κατά την οποία, παιδιά από το χωριό αυτό, αφού σπούδασαν με χίλιες δυο στερήσεις, αποτελούν σήμερα επίλεκτα μέλη της κοινωνίας, σ' όλους τους τομείς, όπως στην παιδεία, τη δικαιοσύνη, τη διοίκηση, την πολιτική κ.λπ.

Ο Ελευθ. Φούκας Γεν. Δ/ντής του ΓΛΚ στο βήμα

Ο Πρόεδρος της Πανευρυτανικής Ένωσης κ. **Κώστας Παπαδόπουλος**, αντάλλαξε για ένα τέταρτο της ώρας το έδρανο του Προεδρείου της Ημερίδας με το βήμα του εισηγητή για να παρουσίαση στοιχεία και τεκμήρια του βίου και της πολιτείας του εκ Βούλης ιερομόναχου **Κυπριανού**, ηγουμένου της Ι. Μ. Τατάρνας. Ο εισηγητής με την πολύχρονη πείρα που διαθέτει, χρησιμοποίησε όσες πληροφορίες συνέλεξε από βιβλιογραφικές πηγές και τις συνέθεσε σε μια άρτια προσωπογραφία του κληρικού κι επαναστάτη **Κυπριανού**, κατά κόσμον **Κωνσταντίνου Σαζωνίδη**, ο οποίος επάξια κράτησε στο ένα χέρι του το σταυρό και στο άλλο το καριοφίλι.

Για τον **Δημήτριο Βουλπιώτη**, τον καταγόμενον από τη Βούλη Ευρυτανίας σημαντικό πολιτικό - βουλευτή, υπουργό του β' μισού του 19ου αι. και ιδιαίτερα για τον βουλευτικό άνδρα, ήταν η εισήγηση του ιστορικού ερευνητή κ. **Κωνσταντίνου Γαλλή**. Ο ομιλητής παρουσίασε τις κοινοβουλευτικές αρετές του Ευρυτάνα πολιτικού, με πληρότητα και σαφήνεια.

Τον ίδιο πολιτικό παρουσίασε, από άλλη διάσταση, ο καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου κ. **Κλεομένης Κουτσούκης**. Το ήθος του **Δημητρίου Βουλπιώτη**, βουλευτή και υπουργού στις κυβερνήσεις των μεγάλων πολιτικών **Επαμεινώνδα Δεληγεώργη** και **Χαριλάου Τρικούπη**, σπάνια αρετή των πολιτικών, αποτέλεσε το κύριο θέμα της εισήγησης του καθηγητή του κ. **Κουτσούκη**. Το ήθος και η πολιτική ευαισθησία του **Βουλπιώτη**, γνωστή και πανθομολογούμενη από φίλους και πολιτικούς αντιπάλους δεν επιλέχθηκε τυχαία από τον ομιλητή. Εικάζουμε ότι, ο κ. καθηγητής απηνύθυνε από το βήμα της Ημερίδας -και βεβαίως ύστερα από τον τόμο των πρακτικών - μήνυμα σε όλους μας, για την αθλιότητα της σημερινής πολιτικής ζωής, που τόσο χαμηλά έχει ξεπέσει.

Από την πλούσια προσφορά της Ευρυτανίας στις ανάγκες της Πατρίδας, δεν έμεινε έξω η Βούλη. Ο κ. **Ελευθέριος Φούκας**, αφού ερεύνησε όλες τις αρχειακές πηγές, "φιλοτέχνησε" τα βιογραφικά σημειώματα των Βουλπιωτών στρατιωτών της νεότερης εποχής, από τους οποίους πολλοί έδωσαν τη ζωή τους για την Ελευθερία της Πατρίδας. Από την εποχή του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, μέχρι την Κορέα, "παρέλασαν" μπροστά μας οι ιερές σκιές των τιμημένων νεκρών της Βούλης. Το μήνυμα της εισήγησης του κ. **Φούκα** ήταν σαφέστατο: Όταν η Πατρίδα χρειαστεί ξανά - ό μη γένοιτο - τα παιδιά της, οι νέοι του χωριού και της περιοχής της Ευρυτανίας, ας μη κωφεύσουν στο προσκλητήριο και ας μη ντροπιάσουν τους νρωκούς προγόνους τους.

Η Ημερίδα έκλεισε με την εισήγηση του γνωστού εκπαιδευτικού - συγγραφέα κ. **Παύλου Νταλλή**, που είχε ως θέμα "Εντυπωσιακά δεινά της περιοχής μας". Ο εισηγητής, φορτισμένος από συγκίνηση, αναφέρθηκε στην τρακιά ζωή των χωριανών του, ιδιαίτερα της εποχής της κατοχής. Ο κ. **Νταλλής**, καταξιωμένος εκπαιδευτικός, ευτύχησε να δει φτωχόπαιδα μαθητές του, εκλεκτά τέκνα της κοινωνίας, και πώς να μη συγκινηθεί όταν την Ημερίδα λάμψυναν με την παρουσία τους και την προσφορά τους, κυρίως, παιδιά που πέρασαν από τα χέρια του και διέπλασε τους χαρακτήρες τους... Άξιος ο μισθός του ασπρομάλλη Δασκάλου...

Ο κ. **Παναγιώτης Αρβανίτης**, στα πλαίσια της συζήτησης, κατέθεσε προσωπικά του βιώματα και εμπειρίες των παιδικών του χρόνων, σκιαγραφώντας έτσι και τον τρόπο ζωής των κατοίκων του χωριού του (Βούλης) σε μια εποχή ιδιαίτερα σκληρή και δύσκολη, στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '40, ενώ ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Αθαμανιωτών Αθήνας κ. **Λεωνίδας Τσίπρας** απευθύνοντας καιρετισμό αναφέρθηκε στις ρίζες της οικογένειας **Τσίπρα** (υπάρχουν πολλές οικογένειες στη Βούλη με το επώνυμο αυτό).

Τέλος, ο Μητροπολίτης Καρπενησίου κ.κ. **Νικόλαος** είχε και τον καταληκτικό σοφό λόγο...

Ακολούθησε πλουσιότατο γεύμα, που παρατέθηκε από το Δήμο Απεραντίων και τους φιλόξενους κατοίκους της Βούλης και στη συνέχεια πολλοί εκ των συνέδρων μετέβησαν στην Ιερά Μονή Τατάρνας, όπου προσκύνησαν και ξεναγήθηκαν από τους πατέρες της Μονής. Κατά τη διαδρομή τους προς το ιστορικό μοναστήρι της Τατάρνας ξεναγήθηκαν από τον εκπαιδευτικό κ. **Κώστα Χαραμή**.

Χορηγοί της ανεπανάληπτης αυτής Ημερίδας η Γενική Μεταλλευτική και Μεταλλουργική Α.Ε.

ΛΑΡΚΟ, το Υπουργείο Πολιτισμού (ΟΠΑΠ) και η ΤΕΔΚ του Νομού Ευρυτανίας. Φυσικά η προσφορά του Δήμου Απεραντίων ήταν τεράστια. Περιπτέει, ίσως, η σημείωση ότι οι χορηγίες προήλθαν από προσωπικές ενέργειες και παρεμβάσεις των κ.κ. **Βασιλείου Τσίπρα** και **Ελευθερίου Φούκα**, καθώς και της κ. **Έλλης Νιαβή**. Χορηγοί επικοινωνίας: Οι εφημερίδες "Ευρυτανικά Νέα" και "Ευρυτανικός Παλμός", τα: "Ράδιο Βούλη", "Ράδιο Ευρυτανία", "Ράδιο Καρπενήση", "Ράδιο Κύματα", ο τηλεοπτικός σταθμός "ΣΤΑΡ" Λαμίας και η ευρυτανική ιστοσελίδα www.evrytania.eu.

Την Ημερίδα τίμησαν με την παρουσία τους, εκτός του Σεβασμιούτατου Μητροπολίτη Καρπενησίου κ.κ. **Νικολάου** και οι ιερείς της περιοχής π. **Γεώργιος Τσέκας**, π. **Βασίλεος Ρεσίτης**, π. **Κωνσταντίνος Σκόνδρας**, π. **Βασίλειος Μαυρογόνατος** καθώς και ο πρωτοπρεσβύτερος π. **Λάμπρος Ανδρεάκης**, Προϊστάμενος του Ιερού Ναού Αγίου Αθανασίου Χαλανδρίου (πολυσχίδης η δράση του), ο Δήμαρχος Καρπενησίου και Πρόεδρος της ΤΕΔΚ Ευρυτανίας κ. **Βασίλειος Καραμπάς**, ο Δήμαρχος Δομνίστας και Αντιπρόεδρος της ΤΕΔΚ κ. **Γιάννης Σταμάτης**, οι Νομαρχιακοί Σύμβουλοι **Όλγα Διώτη** και **Δημήτρη Κατσιάδας**, ο αρχηγός της μειοψηφίας στο Δήμο Απεραντίων κ. **Κώστας Καρδαμπίκης**, οι υποψήφιοι βουλευτές Ευρυτανίας (ΠΑΣΟΚ) κ.κ. **Ηλίας Καρανίκας** και **Κώστας Μπουμπουρής**, ο Πρόεδρος της Εταιρείας Ευρυτάνων Επιστημόνων κ. **Ιωάννης Ζούμπος**, ο Πρόεδρος του Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσειακού Κέντρου Ευρυτανίας "Ο ΕΥΡΥΤΟΣ" κ. **Γεώργιος Οικονόμου**, η Πρόεδρος της ΟΕΣ κ. **Βάσω Χαλκιά**, εκπρόσωποι των Ευρυτάνων Βόρειας Ελλάδος κ. **Κονδύλης Αθανάσιος** και του Συλλόγου Απεραντίων **Κονδύλης Θεοφάνεας**, οι πρόεδροι των Συλλόγων Μικρού Χωριού κ. **Αιμιλία Κουτσούκη**, Βραγγιανιτών κ. **Κ. Τσώλης**, Δομνίστας κ. **Αθανάσιος Σταμάτης**, των Απανταχού Κερασοβιτών "ΤΟ ΚΑΡΑΟΥΛΙ" κ. **Μήτσου Σπυριδούλα**, του Ιδρύματος Καφαντάρη κ. **Κ. Κωστόπουλος**, "Αλληλεγγύης" κ. **Νικόλαος Καρλιάμπας** κ.ά.

Τέλος, μηνύματα απέστειλαν ο Πρωτοπρεσβύτερος π. **Κωνσταντίνος Βαστάκης**, λόγιος και συγγραφέας, η Υπουργός Εξωτερικών κ. **Ντόρα Μπακογιάννη**, η Καθηγήτρια της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και τ. Υπουργός κ. **Καλλιόπη (Κέλλυ) Μπουρδάρα**, ο Δημοτικός Σύμβουλος Καρπενησίου και επικεφαλής της Ανεξάρτητης Δημοτικής Συνεργασίας κ. **Ντίνος Μποποτσιάρης** κ.

Από την προσκυνηματική επίσκεψη στην Ι.Μ. Τατάρνας (φωτό Σωτ. Λώλος)

ΟΙ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΛΗ ΣΤΑΦΥΛΑ

Στην Βούλπη

Σε άλλες σελίδες παρουσιάζεται ρεπορτάζ για την Ημερίδα: "**Η Βούλπη στη διαδρομή της Ιστορίας**". Εδώ θα ήθελα να επισημάνω τις συνεχείς δραστηριότητες της "Πανευρυτανικής", που και σ' αυτήν την περίπτωση είχε την Πρωτοβουλία. Θέλω ακόμα να πω για την αγάπη των Βουλιαριών που είναι περήφανοι για το ιστορικό χωριό τους. Οι ξενιτεμένοι του, που έκαναν τα πάντα για την επιτυχία της Ημερίδας, μου θύμισαν το γνωστό ποίημα: "Πατρίδα σαν τον ήλιο σου, ήλιος αλλού δε λάμπει...". Συγχαρητήρια σε όλους!

Το Συνέδριο

Με πολύ καλούς οιωνούς ξεκίνησε το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ευρυτανικών Σπουδών και Μελετών. Διακεκριμένοι ομιλητές - ερευνητές αποκάλυψαν καινούργια στοιχεία στο Α' Συνέδριο πάνω σε ποικιλά θέματα ή συμπλήρωσαν παλιότερα μελετήματα. Είναι κοινός τόπος αν πούμε πως όλοι ήταν υπέροχοι και όλοι φύγαμε σοφότεροι...

Οι απουσίες

Δυστυχώς η συμμετοχή των Καρπενησιωτών στην παρακολούθηση των ομιλιών ήταν μηδαμινή. Νομίζω πως τρεις άνθρωποι της πόλης σήκωσαν το βάρος της εκπροσώπησής της Λυπάμαι, μα θα το πω. Πάει να δημιουργηθεί στην πρωτεύουσα του νομού μας μια παράδοση αποχής από κάθε πνευματική εκδήλωση...

Οι παρουσίες

Πόσο καλές λέξεις μπορούμε να πούμε για το Σεβασμιώτατο **Νικόλαο**, Μητροπολίτη Καρπενησίου - τον αγαπημένο του Λαού Του. Δεν έχασε ούτε μια μέρα ούτε μια ώρα από το Συνέδριο. Κάτω από τη σκέπη της ευλογίας του, όλα λειτούργησαν θαυμάσια.

Παρών κι ο Νομάρχης Ευρυτανίας **Κώστας Κοντογεώργος**, που εξέφραζε με την παρουσία του τη συμπαράσταση της Ελληνικής Πολιτείας σ' ένα σημαντικό πνευματικό γεγονός.

Το ίδιο κι ο Δήμαρχος **Βασίλης Καραμπάς**, που μας φιλοξένησε στο μεγαλειώδες οικοδόμημα του Συνεδριακού Κέντρου και η συχνή παρουσία του αλάφρωνε λίγο την απουσία των συμπολιτών του.

Ο Ανδρέας Καμπιζιώνης

Από την Αμερική, μας ήρθε ο φλογερός εραστής της Ευρυτανίας, καθηγητής Πανεπιστημίου και σπουδαίος κοινωνικός παράγοντας της εκεί διαμονής του. Φαινόταν και από τις παρεμβάσεις του η πνευματική και κοινωνική ακτινοβολία του. Εγκάρδιος πάντα, γινόταν φίλος με όλους, έλεγε τα ωραία του ανέκδοτα, γινόταν το χωριατόπουλο που γύρισε στον τόπο του. Έστω για λίγο... Τον αγαπάμε...

Η μεγάλη αλλαγή

Η δραστήρια προϊσταμένη των ΓΑΚ Ευρυτανίας κ. **Μαρία Παναγιωτοπούλου** έβαλε πριν από τα περιεχόμενα του καταπληκτικού "Βιβλιογραφικού Οδηγού" μερικούς στίχους από την ποιητι-

κή μου σύνθεση "Ευρυτανία". Όλη η σύνθεση μου φαίνεται τώρα, σαν να 'ταν γραμμένη πριν από αιώνες. Όλα έχουν αλλάξει. Η Ευρυτανία του χτες δεν έχει καμία σχέση με την Ευρυτανία του σήμερα. Περπατούσαμε εμείς οι Απεράντιοι δυο μέρες να φτάσουμε στο Καρπενήσι και τώρα πεταγόμαστε στη Γρανίτσα για έναν καφέ και γυρνάμε σε ελάχιστες ώρες...

Η άλλη αλλαγή

Διαβάζω στον τόσο καλό "Παλμό της Ευρυτανίας" τα αθλητικά ρεπορτάζ του Νίκου Μαρούλη και πέφτω από τα σύννεφα. Ποδοσφαιρικές συναντήσεις στα χωριά. Καθένα έχει την ομάδα του, καθένα διεκδικεί τα πρωτεία για τον δικό του τόπο... καθένα υπερηφανεύεται για τις επιτυχίες του.

Όμως...

Είναι τόσο καλή αυτή η αντιπαράθεση της κλωτσιάς; Αυτή η αντιπαράθεση που γίνεται ναρκωτικό - όπως το βλέπουμε στις μεγάλες συναντήσεις - που είχαμε και νεκρούς; Φοβάμαι πως πίσω από αυτή την παγκόσμια ποδοσφαιρική προπαγάνδα (που ξοδεύονται δισεκατομμύρια δολάρια) κρύβεται το υπνωτικό που μας απομακρύνει από τα κοινωνικά και τα ανθρώπινα προβλήματα. Κλωτσάνμε το μέλλον - όπως έγραψε η Θέμις.

"Οι δρόμοι του νου..."

Με την ίδια ποδοσφαιρική ορμή θά 'θελα να υπάρχουν και οι πνευματικές αντιπαραθέσεις. Στο διάβασμα, στις καλές τέχνες, στη Μουσική. Σίγουρα πολλά ταλέντα χάνονται, πολλά ταλέντα υπάρχουν. Πολύ θα 'θελα να θαύμακε ο κόσμος την Πνευματική Ευρυτανία. "Πολλοί 'ναι οι δρόμοι πώχει ο νους", σίγουρα περισσότεροι από τα ... κλωτσούντα πόδια...

Μνήμη ενός εξόριστου

Πέθανε ο πολιτικός μηχανικός **Στέλιος Πανταζόπουλος**. Στα χρόνια της Χούντας ήταν εξόριστος στη Γρανίτσα, και πρόσφερε πολλά στο χωριό που τον "φιλοξενούσε". Διαμόρφωσε τη Βιβλιοθήκη, δίνοντάς της ένα λειτουργικό αποτέλεσμα και βρισκόταν πάντα κοντά σε παρεμφερείς με την επιστήμη του ανάγκες είτε της Κοινότητας είτε των χωριανών. Οι Γρανιτσιώτες τον θυμούνται πάντα με συγκίνηση.

"ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ"

Ο Γρανιτσιώτης ηθοποιός **Δημήτρης Κωνσταντίνου** με το Θίασο "Επί σκηνής" γοήτευσε τους Αγραφιώτες που είχαν τη χαρά να παρακολουθήσουν το έργο του Γκόγκολ "Το Ήμερολόγιο ενός τρελού". Ένα δύσκολο έργο που το είχαν παρουσιάσει παλιότερα ο **Μινωτής**, ο **Χορν** και άλλοι μεγάλοι ηθοποιοί. Το στίγμα της ψυχικής πάλης ενός ανθρώπου που βιώνει τον παραλογισμό, για να εκφραστεί με τέτοια αυθεντικότητα, θέλει δυναμικό ταλέντο αλλά και αποφασιστικότητα του ηθοποιού να ξεπεράσει όλες τις δυσκολίες, που φυσικό είναι να υπάρχουν σε μια τέτοια υπόθεση του έργου. Ο **Δημήτρης Κωνσταντίνου** με την απαραμίλητη ερμηνεία του γοήτευσε τους θεατές του που τον χειροκρότησαν θερμά - όπως και τον συνεργάτη του **Λεωνίδα Κότσαρη**.

ΣΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Γράφει: η Θέμις Σταφυλά

Να δεις πώς περιέγραφε τις εντυπώσεις του ο Καρκαβίτσας στο περιοδικό "Εστία" του 1892, όταν περιόδευσε σαν στρατιωτικός γιατρός την περιοχή -, καθώς περνούσε από τη Ναυπακτία στην Ευρυτανία. Κάπως έτσι:

"Αίφνης, αναπηδά με ογκώδη και συνοφρυομένην όψιν η áκρα του Τυμφρηστού. Και εις την θέαν αυτήν εις την ψυχήν μου ανέβλυσαν ενθουσιασμοί και πόθοι διάπυροι ορεινοί αδιαπτώτου σφρίγους και δυνάμεως".

Ε, λοιπόν, και του λόγου μου, που έχω περίπου πενήντα χρόνια που κάνω αυτή τη διαδρομή, Αθήνα - Ευρυτανία, ακόμη δεν την έχω συνηθίσει και δεν έχω xορτάσει την ομορφιά της. Από την ώρα που παίρνουμε την ανηφοριά, μετά τη Μακρακώμη και μόλις αντικρίσω τον Τυμφρηστό, ανοίγω το στόμα μου σαν χάνος και τα μάτια μου προσπαθούν να κλείσουν μέσα τους και να κρατήσουν τις εικόνες και τις παραλλαγές του τοπίου. Και κάθε φορά που μου δίνεται η ευκαιρία κοιτάω να επωφεληθώ για ένα τέτοιο ταξίδι.

Αυτή τη φορά αφορμή ήταν το Συνέδριο του Ευρωπαϊκού Κέντρου Ευρυτανικών Σπουδών και Ερευνών με θέμα: "**H Ευρυτανία στις περιγραφές Ελλήνων και ξένων περιηγητών από την αρχαιότητα ως την εποχή μας**". Το τερπνόν, λοιπόν, μετά του ωφελίμου. Το θέμα πολύ ενδιαφέρον, οι εισηγητές πολλοί, πάρα πολλοί και οι περισσότεροι Πανεπιστημιακοί δάσκαλοι. Ο καθένας με τις γνώσεις του και με τις έρευνές του, έφεραν στο φως πράγματα και πράγματα. Όρεξη να είχες ακούς και ικανότητα να αφομοιώνεις και να κρατάς αυτές τρις γνώσεις που σου φέρανε έτοιμες στο πιάτο όλοι αυτοί με τόσο κόπο και τόση δουλειά. Βέβαια, δεν είναι δυνατόν να μεταφερθούν εδώ όλα όσα ακούστηκαν. Σταχυολογώντας όμως θα προσπαθήσω να μεταφέρω έστω λίγα, από όσα συγκράτησα και από όσα με εντυπωσίασαν.

Θα αρχίσω, λοιπόν, από την καθηγήτρια Πανεπιστημίου **Καλλιόπη (Κέλλυ) Μπουρδάρα**, την κεντρική ομιλήτρια που μίλησε για τον Ευρυτανικό χώρο στη διαδρομή του χρόνου, και προ πάντων την περίοδο της Τουρκοκρατίας και τα κατάλοιπα αυτής της διαδρομής.

Ο Καθηγητής **Κλεομένης Κουτσούκης**, που ήταν και Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής, μίλησε για τον Μπρουσό και για το Καρπενήσι του 19ου αιώνα.

Ο **Ιωάννης Νεραντζής**, από το Πανεπιστήμιο Κρήτης αναφέρθηκε σε Έλληνες και ξένους αρχαιολόγους και πώς είδαν αυτοί την Ευρυτανία ύστερα από έρευνες που αφορούσαν τον 190 και 200 αιώνα. Η **Δήμητρα Μαραγιάννη - Ντόβα**, αυτό το πανέμορφο κορίτσι, σαν γιατρός που είναι μας μίλησε για Αγραφιώτες και Ευρυτάνες γιατρούς εκείνης της εποχής, για τον **Γόρδιο Βραγγιανιώτη** και για το πνευματικό του έργο. Ο **Γεώργιος Γιαννίτσαρης** αναφέρθηκε στα Θωμανικά κτίρια του Καρπενησίου από αρχιτεκτονικής πλευράς. Η αρχαιολόγος **Ειρήνη Πιπερίγκου - Κυριαζή** μας μίλησε για την παρουσία των Σλάβων στα Άγραφα και το τι άφησαν αυτοί στον Ευρυτανικό χώρο. Ο γιατρός **Κωνσταντίνος Τσιώλης** μίλησε για το 1700 για τις αρρώστιες και τις θεραπείες εκείνης της εποχής. Ο εκπαιδευτικός **Γιώργος Αθανασιάς** εξιστόρησε τις περιηγήσεις του Πατροκοισμά στην Ευρυτανική γη. Ο συγγραφέας - φιλόλογος **Παναγιώτης Σαλαγιάννης** αναφέρθηκε στον Αντώνιο εκ Τροβάτου, ένα φωτισμένο δάσκαλο και μο-

ναχό που άφησε πολλά για τους ερευνητές. Ο εκπαιδευτικός **Νικόλαος Αλεξάκης** αναφέρθηκε στα Άγραφα και στο Δημοτικό τραγούδι. Ο **Χαράλαμπος Χαραλαμπόπουλος**, η ψυχή των Ναυπακτιακών Μελετών ασχολήθηκε με την περιήγηση του αρχαιολόγου M. Bazin στην Ευρυτανία το 1861. Ο νομικός, εκπαιδευτικός, οικονομολόγος **Ιωάννης Ζούμπος** ασχολήθηκε με τις επιγραφές και τις εικόνες που μάζεψε ο Daniel Quenn, δάσκαλος και ιερωμένος, από εκκλησίες και μοναστήρια της περιοχής της νότιας Πίνδου. Ο **Κώστας Παπαδόπουλος**, εκπαιδευτικός και πρόεδρος της Πανευρυτανικής μας μίλησε για τον επικηρυγμένο και κυνηγημένο από όλους Καραϊσκάκη και για τα αναγνωστικά των δημοτικών σχολείων και μας έκανε όλους να συγκινηθούμε με τις διαφάνειες των αναγνωστικών, που λίγο πολύ τα έχουμε ξεφυλλίσει. Το δεύτερο κείμενο - εισήγηση έγινε με την συνεργασία του ερευνητή **Ιω. Μάκκα**. Ο εκπαιδευτικός και λαογράφος **Κωνσταντίνος Ζήσης** έκανε μια εκτενή αναφορά στις παραδόσεις και στα λαογραφικά στοιχεία της περιοχής των Αγράφων και της Ρούμελης από το βιβλίο του Ευγένιου Γεμενή. Ο πανεπιστημιακός **Δημήτριος Κουτρούμπας** έκανε μια ανακοίνωση για τη γεωλογική φύση της Ευρυτανίας. Ο **Μιχάλης Σταφυλάς** αναφέρθηκε στον Ανδρέα Καρκαβίτσα και στη γοητεία του Ευρυτανικού περιβάλλοντος. Ο **Νίκος Ζωρογιαννίδης**, συγγραφέας, τ. Γεν. Δ/ντής του Υπουργείου Πολιτισμού μίλησε για το Καρπενήσι, όπως βγαίνει από το έργο του Ζαχ. Παπαντωνίου. Η **Καλλίτσα Τσάκα - Γιαννοπούλου** μίλησε για τη ζωή και το έργο του Στέφανου Γρανίτσα. Ο ερευνητής του Ευρυτανικού χώρου **Ανάργυρος - Γιάννης Μαυρομύτης** γλαφυρά και με πολύ χιούμορ μας έδωσε να καταλάβουμε το τι εσήμαινε στις αρχές του 20ου αι. να σε μεταθέσουν στην εξορία του Καρπενήσιού και ας ήσουν και δικαστικός. Ο **Παύλος Γερονίκος**, Σχολικός Σύμβουλος, αναφέρθηκε στην επίσκεψη του Δ. Λουκόπουλου στη σπηλιά του Κατσαντώνη. Η θεολόγος **Πολυζένην Κούρεντα** μίλησε για τον Πάνο Βασιλείου. Η φιλόλογος **Μαρία Τσούμαρη** μίλησε για τον Αλέξανδρο Πάλλη και τον I. M. Παναγιωτόπουλο στον Μπρουσό του μεσοπολέμου. Ο φιλόλογος **Θανάσης Σταμάτης** μας γύρισε πίσω στα 1931 και 1932 με το φακό της εφημερίδας το "Βελούχι". Ο δικηγόρος **Χαράλαμπος Κούτσικος** μίλησε για το εθιμικό δίκαιο στην Ευρυτανία. Ο μηχανολόγος - ηλεκτρολόγος **Ευάγγελος Καρράς**, μίλησε για το φυσικό περιβάλλον της Ευρυτανίας και τη σύγχρονη πραγματικότητα. Η φιλόλογος - προϊσταμένη των ΓΑΚ Ευρυτανίας **Μαρία Παναγιωτοπούλου** με τρόπο γλαφυρό μας προχώρησε 100 χρόνια και μας έκανε να σκεφθούμε πώς θα μιλούσανε το 2107 οι ερευνητές για το σήμερα. Ο φιλόλογος Dr Πανεπιστημίου Φραγκφούρτης **Γιώργος Καραγιώργος** αναφέρθηκε στην Ευρυτανία και στους αρχαίους Ευρυτάνες. Ο ιστορικός ερευνητής **Κώστας Μαραγιάννης** ασχολήθηκε με το αρχαίο Αγρίνιο και τους δεσμούς των αρχαίων Αιτωλών και Άγραίων (αγροτών). Ο φωτογράφος - ερευνητής **Γιώργος Τάσιος** μας έφερε σε μια οπτική προσέγγιση με τα αρχαία λείψανα της Ευρυτανίας. Η εκπαιδευτικός **Ηλιάνα Μήτσιου** περιέγραψε την περιήγηση του Τούρκου περιηγητή Εβλιά Τσελεμπί κατά το 1667-1770. Ο μοναχός **Πατάπιος Καυσοκαλυβίτης** αναφέρθηκε σε οσιακές μορφές των Αγράφων και σε άγνωστες εικόνες του Διονυσίου εκ Φουρνά. Ο Dr Κοινωνικής Ψυχολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο **Ιωάννης Καρυδάς** παρουσίασε τους Άγιους λόγιους της Ευρυτανίας τον 17ο αι. Ο εκπαιδευτικός **Κωνσταντίνος Χαραμής** παρουσίασε την Επανάσταση του 1821 στην Ευρυτανία. Ο εκπαιδευτικός **Αθανάσιος Παπασπύρος** μίλησε για την εξέλιξη των οπλικών σωμάτων από τους κλέφτες και τους ληστές. Ο καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου **Χαρίλαος Γούτος** παρουσίασε τον Κοσμά τον Θεοπρωτό και το Καρπενήσι (1836-1852). Η πτυχιούχος Παντείου **Βασιλική Ζούκα** μίλησε για την οικονομική ζωή στην Ευρυτανία

πριν και μετά την Επανάσταση του 1821. Η τελειόφοιτη Πανεπιστημίου **Ιωάννα Κ. Ζήση** αναφέρθηκε στο βιβλίο του Έντουαρτ Σάρτον για τα Άγραφα. Η **Άννα Παπαμιχαήλ**, καθηγήτρια πανεπιστημίου Αθηνών, για τις πληθυσμιακές μονάδες κατά το Γάλλο περιηγητή Πουκεβίλ. Ο εφημέριος **Κων. Καλλιανός** για τον εκ Φουρνά ιεροδιδάσκαλο Ιωσήφ. Η ομιλία του φιλόλογου **Βασίλη Χαλαστάνη** για τον χώρο του Αγραφιώτη διαβάστηκε από τη **Μαρία Παναγιωτοπούλου**. Ο Γραμματέας ΟΕΣ **Κώστας Καλτσούνης** εξιστόρησε το οδοιπορικό ενός Ευρυτάνα μετά από 50 χρόνια ζενιτιάς. Ο υποψήφιος διδάκτορας Παντείου **Αντώνης Χαλκιάς** μίλησε για την Εθνική Αντίσταση (1941-1944) στην Ευρυτανία. Η **Γιούλη Μάλαινου**, Δρ. Ανθρωπολογίας, για την ανθρωπολογική προσέγγιση των περιηγητών. Πρέπει να αναφέρω την παρέμβαση του **Παναγιώτη Λύρα**. Η παρέμβαση του **Ανδρέα Καμπιζιώνη**, καθηγητή Πανεπιστημίου των Η.Π.Α., που μας έκανε να γελάσουμε όταν αφηγήθηκε πολύ χαριτωμένα την παρατήρηση Αμερικανών τουριστών ότι, οι Έλληνες έφτιαζαν την Ακρόπολη σαν το Ταχυδρομείο του Οχαίου.

Δεν πρέπει βέβαια να παραλείψω να πω για την άρφαστη φιλοξενία και για τα τσιμπούσια που απολαύσαμε. Αυτή τη φορά γνώρισα καινούργια φαγάδικα στο Καρπενήσι. Ας πούμε τη Μεσαμπελιά με το απίθανο κοκορέτσι και σαν λουκούμι ψητό αρνάκι. Μπορώ να μην περιγράψω πως μετά από μια διαδρομή μέσα από έλατα, κουτσουπιές και άλλα πανέμορφα δέντρα, που σε οδηγούν στο πασίγνωστο Μικρό Χωριό. Βρεθήκαμε στον ξενώνα Χελιδόνα και μπροστά σ' ένα στρωμένο τραπέζι ευρωπαϊκού επιπέδου, αλλά με φαγητά και νοστιμιές που μόνο οι ελληνικοί ουρανίσκοι ξέρουν να ξεχωρίζουν.

Όσο για τη διοργάνωση του συνεδρίου τι να πούμε. Το μόνο που μπορούμε να πούμε είναι ότι ήταν ηρωικό κατόρθωμα του **Κλεομένη Κουτσούκη** να καταφέρει να τα βγάλει πέρα με τόσους ανθρώπους, με τόσα προβλήματα που ανακύπτουν σ' αυτές τις περιπτώσεις και να τα βγάλει πέρα τόσο καλά. Ανάλογο μερίδιο βέβαια στον κόπο και την κούραση είχε και η **Αιμιλία Κουτσούκη**.

ΑΓΡΑΦΑ, ΕΤΟΣ 1454/5 μ.Χ.

Γράφει ο Ανάργυρος - Γιάννης Μαυρομύτης

(Συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

(Συνεχίζουμε τη δημοσίευση της παραπάνω εργασίας του συνεργάτη μας συγγραφέα και ιστορικού ερευνητή **Ανάργυρου - Γιάννη Μαυρομύτη**, η οποία έχει προκαλέσει το ζωηρό ενδιαφέρον πολλών συμπατριωτών μας, αφού βρίσκουν στοιχεία και πληροφορίες για τα χωριά τους από την εποχή της Άλωσης της Πόλης.)

Χωριό Ασπροπόταμος (ASPROPOTAM). (Πρόκειται για τη Σάικα Αγράφων)

Σιτάρι	10	κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	80
Κριθάρι	10	" " 5 "	50
Δεκάτη στα αμπέλια		"	10
" " καρύδια		"	20
" " μελίσσια		"	20
" " λινάρι		"	8
" " κουκούλια		"	2
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	492
Συνολικά			
Νοικοκυριά	24		
Χήρες	2		
Τελικά		"	692

Χωριό Τετάι (TATAY).

Σιτάρι	12	κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	96
Κριθάρι	12	" " 5 "	60
Δεκάτη στα αμπέλια		"	100
" " καρύδια		"	20
" " μελίσσια		"	40
" " κεράσια		"	5
" " λινάρι		"	12
Φόρος για μύλο	1	"	10
Προσωπικός φόρος		"	1072
Συνολικά			
Νοικοκυριά	53		
Χήρες	2		
Τελικά		"	1415

Χωριό Κουμπουριανά (KOMORYANA)

Μερίδιο από πρόσθετα ειδικά εισοδήματα

Σιτάρι	20	κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	160
Κριθάρι	20	" " 5, "	100
Δεκάτη στα αμπέλια		"	50
" " μελίσσια		"	40

"	"	λινάρι	"	20
Φόρος για μύλο	1		"	10
Προσωπικός φόρος			"	1006
Νοικοκυριά	50			
Ανύπαντροι	5			
Χήρες	1			
Τελικά			"	1382

Χωριό Τριζόλο (TIRZOL)

Σιτάρι	5 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	40
Κριθάρι	5 " " 5, " "	25
Δεκάτη στα μελίσσια	"	20
Προσωπικός φόρος	"	160
Συνολικά		
Νοικοκυριά	8	
Τελικά	"	245

Οποιοιδήποτε χριστιανοί υπόδουλοι (ραγιάδες) δουλοπάροικοι και όσοι μένουν στα (παρακάτω) χωριά είναι υπόχρεοι καταβολής φόρων στον ειρημένο Χατζή - Μπέη, και οι παρεπισημούντες στους τόπους αυτούς, υπόχρεοι καταβολής αγροτικών φόρων και δεκάτης διαρκώς.

Χωριό Σοφάδες

- " Μεσενικόλα
- " Κερασιά

Χωριό Γκιόνθη

- " Φράγκο
- " Κουτσούφλιανη
- " Λευκάδα
- " Μέρκαδα
- " Κοζίτσα
- " Καλέντζι
- " Σέκλιτζα
- " Μόργκοντα
- " Άγιος Γεώργιος
- " Βουνέσι
- " Χαλαμπρέζι
- " Μαγούλα
- " Κεραμίδι

με άλλο όνομα Λυκοσάδα

Προσωπικός φόρος (για όλα τα παραπάνω χωριά) άσπρα 2768

Συνολικά

Νοικοκυριά	110
Χήρες	3
Σύνολο	
Κλήροι (γεωργικοί)	38
Νοικοκυριά	2968
Ανύπαντροι	87

Μουσά υφαντής, Μουσά αράπης, Κουλκάλ γυιός του Υορούζ, Μουχαμέντι γυιός του Χαλίλ,
Γιουσούφ καλλιεργητής, Σεϊντή γυιός του Ομέρ, Άλή γυιός του Ινεμπεγί.

Σιτάρι	100	κοιλά, επί 8, σύνολο, áσπρα	848
Κριθάρι κ.ά διάφορα	123	" " " "	615
Δεκάτη στα ρεβύθια και στη φακή	5	" 8 "	40
" στα μελίσσια		"	62
" αμπέλια		"	55
" μποστάνια		"	25
" στο βαμπάκι		"	30
Φόρος στους μύλους	(3)	"	30
Πρόστιμα και φόρος γάμων		"	57
Φόρος υποτελείας των υποδούλων καλλιεργητών		"	666
Τάταροι γεωργοί	3		
Συνολικά			
Νοικοκυριά	47		
Χήρες	10		
Τελικά		"	2428

Χωριό Τεκελί (TEKELI)

(Μουσουλμάνοι κάτοικοι)

Τεμούρ Χαντζή, Άλή γυιός του Τεμούρ Χαντζή, Χιζίρ γυιός του Σιαχίν, Ομέρ γυιός του Τιμούρ Χάν, Γιαϊτζή Νασούχ.

Τζεγιαγίμη, Γιουσούφ, Σιαήρο... ... Χιζίρ (eduksu) εμφυτευτής, Άλή γυιός του Γιακούμπ, Αχάντ γυιός του Καρά Γιουσούφ, Ισμαήλ Κιουτσούκ, Αχμέντ γυιός του Καραγιουσούφ, Χατζή γυιός του Τουρκμές, Μουσά γυιός του Μαχμούντ, Κιουτσούκ Χαμζά.

Μουσά γυιός του Τεκελί, Σεϊντή γυιός του Τεμούρ, Μπαση-Μπένη Μουχαμεντί, Καρά υφαντής, Άλή συνάδελφος (μέλος ισναφιού), Ισμαήλ συνάδελφος, Χιζίρ γυιός του Ισά, Γιακούμπ υφαντής, Αχάντ γυιος του Σιαχίν, Καρά - Χαλήλ.

Ιμπραχήμ Κιοσέτζ, Σιαχίν από κοινού με τον Καρα-Γιουσούφ, Κουλκάλ γυιός του Γιακούμπ, Μουχαμεντί γυιός του Χουσεΐν, Ισμαήλ Ντερβίς.

Μουσταφά εμφυτευτής, Χασάν γυιός του Γιακούμπ, Μουχαμεντί εμφυτευτής, χήρα Εβλιγιά Κιζί, χήρα Αϊσέ, χήρα (δεν γράφεται όνομα).

Νεργκίς χήρα Σιαχίν, Σιρμέντ απελεύθερος, Χιζίρ γυιός του Σιαχίν, Χιζίρ γυιός του Μουσά, Σουλεϊμάν γυιός του Άλή Φακίχ.

Μουσά γυιός του Τιμούρ Χάν, Σιγιρτμάτς Μουσταφά, Χασάν (eduksu) εμφυτευτής, Εμελντίν Ιμάμης.

Σιτάρι	105	κοιλά, επί 8, σύνολο, áσπρα	840
Κριθάρι κ.ά διάφορα	120	" " " "	600
(Δεκάτη στα) ρεβύθια	4	" 8 "	32
Δεκάτη στα μελίσσια		"	87
" " μποστάνια		"	50
" " αμπέλια		"	45
Φόρος στα πρόβατα		"	216
Φόρος υποτελείας των υποδούλων καλλιεργητών		"	688
Πρόστιμα και φόρος γάμων		"	44

Συνολικά			
Νοικοκυρία	41		
Χήρες	3		
Τελικά		"	
			2602

Χωριό Μουσαλάρ (MUSALAR)

Χιζίρ σιδηρουργός, Ασλικάν σιδηρουργός, Ιλιάς σιδηρουργός, Ισκεντέρ εμφυτευτής, Ισά υφαντής, Αλή υφαντής, Νασούχ ... ... (azabci), Ιμπραχήμ υφαντής, Χασάν Σοφή, Οσμάν γυιός του Μουσά, Ινεμπεγί υφαντής, Σεκίτ υφαντής, Ορούτς Μπεγή, χήρα Ινέ το γένος Κιοσέτζ, Καγιαλή γυιός του Κιοσλετζ, Κιολέ υφαντής, Σαλτούκ γυιος του Κιουτσούκ, λαναράς, Τιμούρ ανατολίτης (μικκρασιάτης), Σαβτζή υφαντής

Καρά Χαμζά, Αζίζ χήρα Ντανισμέντ, Φατμά χήρα Κουλκάλ, Τουρ Μπαλή Μαχμούντ, Μουχαμεντί, Ορκανό.

Τουρασή υφαντής, Ελίφ χήρα Καρά, Τουρ Αλή υφαντής, Κενάν Ιμπραχήμ.

Σιτάρι	25 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	360
Κριθάρι	60 " " 5 " "	300
Δεκάτη στα μελίσσια	"	45
" στα αμπέλια	"	35
Δικαίωμα ραγιακικίου	"	326
Πρόστιμα και φόρος γάμων	"	26
Γεωργοί γιουρούκοι (νομάδες)	2	
" εθελοντές που		
διακινδυνεύουν	-	
Συνολικά		
Νοικοκυρία	25	
Χήρες	4	
Τελικά	"	1092

Χωριό Κλειτσός (KELCU).

Γαίες δημόσιες εκχωρηθείσες
ως τιμαριωτικές πρόσοδοι - αμπέλια 5.

Τελικά	άσπρα	70
Τιμαρ. Πρόσοδοι	καρυδιές 8	" 30
Σιτάρι	201 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα,	1608
Ενοικίαση δεκάτης λιναριού	"	100
" " αμπελιών	"	800
Δεκάτη στα μελίσσια	"	30
" " καρύδια	"	30
Φόρος στα κουκούλια	"	15
" για μύλους	4 "	40
" στα πρόβατα	"	1880
Δεκάτη στα μποστάνια	"	50
Πρόστιμα και φόρος γάμων	"	220
Προσωπικός φόρος	"	5052
Φόρος στους χοίρους	"	65
Συνολικά		

Νοικοκυριά	198		
Ανύπαντροι	20		
Χήρες	17		
Τελικά	"		9890

Χωριό Ρεντίνα

Τιμαριωτικές πρόσοδοι - καρυδιά	1	άσπρα	10
Φόρος μακτού (= εισπραττόμενος από τους εκπροσώπους της Κοινότητας) στο σιτάρι	27 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα		616
(Δεκάτη στο) λινάρι	"		92
Δεκάτη στα μποστάνια	"		40
Φόρος για μύλο	1	"	10
Δεκάτη στα καρύδια	"		10
Φόρος στα πρόβατα	"		360
" στους χοίρους	"		33
Πρόσταιμα και φόρος γάμων	"		92
Προσωπικός φόρος	"		2243
Δεκάτη στα μελίσσια	"		100
Συνολικά			
Νοικοκυριά	89		
Ανύπαντροι	16		
Χήρες	3		
Τελικά	"		3595
Σύνολο			
Κλήροι	6		
Νοικοκυριά Μουσουλμάνων	164		
Χήρες	33		
Νοικοκυριά Χριστιανών	287		
Χήρες	20		

Με δαπάνες των ίδιων (τιμαριωτών) (τζεμπελού, εξοπλισμένοι μάχιμοι άντρες: 1 Τσαντήρο (σκηνή)

Τιμάριο των: Ταβσάν Μουσταφά, Νασούχ, Γιουούφ, παιδιών του προαναφερθέντα, σουλτανικού πολέμαρχου του Σουλτάνου που ήταν φίλος του ως άνω Μουσταφά, σε ένδειξη β παντοτινής ευγνωμοσύνης στους γυιούς του φίλου του.

Από το χωριό Μαρτάσκο, που υπάγεται στα Άγραφα.

Μερίδιο.

Σιτάρι	27 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	216
Κριθάρι κ.ά. διάφορα	26 " " 5, " "	130
(Δεκάτη στο) λινάρι	"	20
Δεκάτη στα καρύδια	"	40
" " οπωρικά	"	2
Φόρος στα πρόβατα	"	300
" στους χοίρους	"	4

Πρόστιμα και φόρος γάμων	"	59
Προσωπικός φόρος	"	1018
Συνολικά		
Νοικοκυριά	40	
Ανύπαντροι	15	
Χήρες	3	
Τελικά	"	1789

Χωριό Μπαλτάογλου

Τέκνα ιππέων (ενόπλων εφίππων)

Ιλιάς γυιός του Ντουρσούν, Χασάν γυιός του Ισμαήλ, Μουχαμεντί γυιός του Μουσά.

Ισχάκ ιμάμης, Μουχαμεντί γυιός του Κοτζά, Εύμιο γυιός του Μκομαρίτς, Νασού αράπης, Σμπρί γαμπρός (από θυγατέρα) του Εύμιρ Αλή.

Μπαϊραμπού γυιός του Χαμζά εμφυτευτής, Σουνκού απελεύθερος του Ντουρσούν, Ντουρούρ γυιός του Κομαρίτς, Σεβεντέκ σχοινοποίος, Τουρ Αλή γυιός του Σαρχάν.

Μουσταφά γυιός του ομέΡ, Ντερβίς Νεμπή, Ισά γυιός του του Κουσλού, Χαμζά γυιός του Μπαλάμ, Μουσά γυιός του Ομερτζέ..

Παλικάρι του Πακάν Ισάκ.

Σιτάρι	47 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	376
Κριθάρι κ.ά. διάφορα	47 " " 5, " "	235
Δεκάτη στα μελίσσα	"	10
(" στο) βαμπάκι	"	10
Πρόστιμα και φόρος γάμων	"	11
Δικαίωμα ραγιακιλίου	"	232
Εθελοντές - γεωργοί	4	
Συνολικά		
Νοικοκυριά	16	
Τελικά		874

(Μετραά = Γαίες συνεχείς, ακατοίκητες ευρισκόμενες στο έδαφος του χωριού) Ακπινάρ.

(Οι πρόσοδοι παραχωρήθηκαν στους) Μουσταφά γυιό του Εύμιρ και στον Ισχάκ, κουταλοποιό)

Γεωργοί γιουρούκοι (νομάδες) 6

"	τάταροι	12	
Σιτάρι	30 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα		240
Κριθάρι κ.ά. διάφορα	40 " " 5, " "		200
Δεκάτη στα μελίσσια	"		8
(" ") βαμπάκι	"		10
Δικαίωμα ραγιαλικίου	"		44
Ταχυδρομική υπηρεσία	"		72
Συνολικά			
Νοικοκυριά	2		
Τελικά			
Σύνολο	"		574
Κλήροι	3		

Νοικοκυριά μουσουλμάνων	16	
" χριστιανών	40	
Ανύπαντροι	15	
Χήρες	3	
Τελικά	"	3237

Με δαπάνες των ιδίων
εξοπλισμένων μάχιμων αντρών
Αγόφρι για υπηρέτης κ.λπ. 1

Τιμάριο των Μαρίντ και Τοντορίς (Θιοδωρής) γυιών του Γκιούν, από κοινού, που εγκαταστάθηκαν
ως φρουροί στρατιώτες.

Χωριό Στούγκο

Τιμαριωτικές πρόσοδοι 3 καρυδιές

Τελικά		άπαρα	40
Σιτάρι	8 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα		64
Κριθάρι κ.ά. διάφορα	11 " " 5 " "		55
Δεκάτη στα καρύδια	"		60
" " κεράσια			15
" " αμπέλια	"		35
" " οπωρικά	"		20
" " μποστάνια	"		25
Φόρος στα πρόβατα	"		100
Πρόστιμα και φόρος γάμων	"		30
Προσωπικός φόρος	"		662
Συνολικά			
Νοικοκυριά	26		
Ανύπαντροι	8		
Χήρες	2		
Τελικά	"		1106

Χωριό Σεϊχβριρανί, με άλλο όνομα Κοζλουπινάρ

Τιμάριο στρατιωτικό Γιουσούφ γυιού του Ουρουτζή.

Σιτάρι	15 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	120
Κριθάρι κ.ά. διάφορα	12 " " 5 " "	60
(Δεκάτη στο) βαμπάκι	"	20
Δεκάτη στα μποστάνια	"	5
" " μελίσσια	"	5
Δικαίωμα ραγιαλικίου Τατάρων	"	36
Τάταροι γεωργοί	4	
Γιουρούκοι "	-	
Συνολικά		
Νοικοκυριά	2	
Χήρες	2	
Τελικά	"	246

Σύνολο		
Κλήροι	2	
Νοικοκυρία μουσουλμάνων	3	
Χήρες (μουσουλμ.)	2	
Νοικοκυρία χριστιανών	26	
Χήρες	2	
Ανύπαντροι	8	
Τελικά	"	1352
Γαίες συνεχείς ακατοίκητες ευρισκόμενες στο έδαφος του χωριού .... (ROROGONO)		
Τελικά εκτός (φορολ. καταλόγου)	"	100
Με κάλυψη του ίδιου		
Εξοπλισμένοι μάχιμοι άντρες -		
Αγόρι - νεαρός υπηρέτης κ.λπ. 1		
Τιμάριο του Ισά γυιού τλου Χαρμπεντέ, του δίνεται για να εκμισθώνει τους κρατικούς φόρους.		
Χωριό Σπυρέλο (SURIRIL)		
Δημητριακά, περίου	άσπρα	300
Δεκάτη στα μελίσσια	"	10
" " καρύδια	"	20
" " οπωρικά	"	10
" " αμπέλια και φόρος μούστου στο βαρέλι	"	30
" " στα πρόβατα	"	600
Προσωπικός φόρος	"	825
Συνολικά		
Νοικοκυρία	33	
Τελικά	"	1795

Από χωριό ... ... (ISTRANCO), γνωστό ως (στην) Κορφή; (SINKORFI)
συμπλήρωμα εκτός φιορολ. καταλόγου.

Μερίδιο		
Δημητριακά περίου	άσπρα	76
Προσωπικός φόρος	"	25
Συνολικά		
Νοικοκυρία	1	
Τελικά εκτός φ.κ.	"	101
Σύνολο		
Κλήροι	2	
Νοικοκυρία	34	
Τελικά	"	

Από χωριό Κουμπουριανά
υπαγόμενα στα Άγραφα, βακούφι.

Μερίδιο		
Σιτάρι	15 κοιλά, επί 8, σύνολο, άσπρα	120
Κριθάρι	15 " " 5, "	75

Δεκάτη στα μελίσσια	"	20
" " καρύδια	"	20
Φόρος στους μύλους	"	15
Δεκάτη στα αμπέλια	"	24
(" στο) βαμπάκι	"	7
Πρόστιμα και φόρος γάμων	"	52
Προσωπικός φόρος	"	1306
Συνολικά		
Νοικοκυριά	52	
Χήρα	1	
Ανύπαντροι	7	
Τελικά	"	1639

Από χωριό Στεφανιάδα

υπαγόμενο στα Άγραφα, βακούφι

Σιτάρι	10 κοιλά, επί 8, σύνολο, áσπρα	80
Κριθάρι	12 " " 5, " "	60
Δεκάτη στα αμπέλια	"	20
" " καρύδια	"	20
Φόρος στο μύλο	"	10
" στα πρόβατα	"	480
Πρόστιμα και φόρος γάμων	"	44
Προσωπικός φόρος	"	1062
Συνολικά		
Νοικοκυριά	42	
Ανύπαντροι	6	
Χήρες	2	
Τελικά	άσπρα	1776

Με κάλυψη του ιδίου Τζεμπελού : Αγόρι 1.

Τιμάριο του Μουχαμέτη, γυιού του Σατή, ο προαναφερθείς Μουχαμέτης, νομέας του τιμαρίου ..... και ένας άνθρωπος από την Τσατάλτζα (Φάρσαλα), συννομέας, το μοιράζεται με τον Λαζάρ Μποοκαγή από κοινού με τον Αλή γε, παίρνοντας αυτοί οι ίδιοι ένα μερίδιο από τη νομή των χωριών.

Είναι εγγεγραμμένο (το τιμάριο) στον φ.κ. ενός αρχοντικού χωριού, της Τσατάλτζας, αλλά εγγράφεται στο κατάστιχο των Άγραφων.

Χωριό Λεοντίτου, υπάγεται στα Άγραφα

Σιτάρι	11 κοιλά, επί 8, σύνολο, áσπρα	88
Κριθάρι κ.ά. διάφορα	11 " " 5 " "	55
Δεκάτη στα αμπέλια	"	40
" " καρύδια	"	40
Φόρος " πρόβατα	"	180
Πρόστιμα και φόρος γάμων	"	50
Προσωπικός φόρος	"	1024
Συνολικά		
Νοικοκυριά	40	

Ανύπαντροι	6		
Χήρες	4		
Τελικά		"	
			1477

Χωριό .....VOKORILISI, υπάγεται στα Άγραφα, εκτός φ.κ.

Σιτάρι	4	κοιλά, επί 8, σύνολο, áσπρα	32
Κριθάρι κ.ά. διάφορα	4	" " 5 "	20
Δεκάτη στα καρύδια		"	20
" στα αμπέλια		"	16
Φόρος στα πρόβατα		"	132
Πρόστιμα και φόρος γάμων		"	35
Προσωπικός φόρος		"	693
Συνολικά			
Νοικοκυριά	27		
Ανύπαντροι	5		
Χήρες	3		
Τελικά			
Σύνολο			
Κλήροι	2		
Νοικοκυριά	67		
Ανύπαντροι	11		
Χήρες	7		
Τελικά		άσπρα	2425

Με κάλυψη του ίδιου

Εξοπλισμένοι μάχιμοι άντρες	1
Αγόρι	1
Τέντα	1
Τιμάριο του Μουχαμέντ γυιου του Καδή	

Χωριό ..... ULAS, υπάγεται στα Άγραφα

Νέα εγγραφή

Με την άδεια του Γιουσούφ, Ιλιάς και Χιζίρ.

Σιτάρι	37	κοιλά, επί 8, σύνολο, áσπρα	296
Κριθάρι κ.ά. διάφορα	37	" " 5 "	185
Δεκάτη στα μελίσσια		"	5
" καρύδια		"	10
" αμπέλια		"	30
" κουκούλια		"	5
Φόρος για μύλο	1	"	10
" στα πρόβατα		"	732
Πρόστιμα και φόροι γάμων		"	100
Προσωπικός φόρος		"	2535
Συνολικά			
Νοικοκυριά	99		
Ανύπαντροι	43		
Χήρες	10		
Τελικά		"	
			3908

(Συνέχεια στο επόμενο)

Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΩΤΗΣ¹ (23 Σεπτεμβρίου)

Ο ένδοξος αυτός και λαμπρός Νεομάρτυρας και Παιδομάρτυρας, ο επονομαζόμενος Παντοπώλης, γεννήθηκε περί το σ. ἑ. 1656 στην πόλη του Καρπενησιού. Οι φιλόθεοι και ευσεβείς γονείς του τον ανέθρεψαν "εν παιδεία και νουθεσίᾳ Κυρίου". Έμαθε δε πλησίον του Ευγενίου του Αιτωλού, στις εν Καρπενησίω Σχολές του, και τα iερά γράμματα...

Όταν συμπλήρωσε τα δεκαπέντε του χρόνια, τον παρέλαβε ο πατέρας του στην Κωνσταντινούπολη για εργασία. Εκεί, στην περιοχή του "Ταχτά Καλέ", ο πατέρας του διατηρούσε παντοπωλείο. Άμεσως λοιπόν, μετά την άφιξή του στην Πόλη, ο πατέρας του για επαγγελματικούς λόγους αποφάσισε να μάθει ο Νικόλαος την τούρκικη γλώσσα. Για τον λόγο αυτό, τον εμπιστεύθηκε σε Τούρκο δάσκαλο. Ο δάσκαλός του όμως, που κυρεύτηκε σε λίγο καιρό από φθόνο για την ευφυΐα και φιλομάθεια του Νικολάου, συνεργούντος και του μισόκαλου Διαβόλου, με δόλο και διαβολή τον παρέδωσε στους τούρκους για να τον τουρκέψουν.

Στη σθεναρή αντίσταση του Νικολάου, ο οποίος ομολογούσε την πίστη του στον Χριστό, τον συνέλαβαν και βίασα τον παρέδωσαν στις τούρκικες δικαστικές αρχές, με την κατηγορία πως ομολόγησε ότι θα τουρκέψει και τώρα αρνείται... Εκεί, έπειτα τους συνίθεις των τούρκων εξευελισμούς και απάνθρωπους βασανιστούς, που έκαμναν στο δεκαεξάχρονο αιχμάλωτο παιδί, πιέζοντάς το να αρνηθεί το Χριστό, ο θεοφώτιστος Παιδομάρτυρας εξακολουθούσε την καλή ομολογία και έλεγε εντόνως: "... Χριστιανός είμαι, τον Χριστό μου προσκυνώ και λατρεύω κι αν όλο μου το σώμα κατακόψετε σε λεπτά τεμάχια, ουδέποτε θα τον αρνηθώ. Αυτόν πιστεύω ως Θεόν μου, αυτός είναι βοηθός μου, όστις ίσταται αοράτως και με ενδυναμώνει...".

Μετά ταύτα, τον ενέκλεισαν στη φυλακή των κακούργων χωρίς τροφή και νερό επί εξήντα ημέρες. Ελπίζανε οι τούρκοι να τον τουρκέψουν. Έμειναν όμως με την ελπίδα, γιατί το ευλογημένο παιδί ομολογούσε τον Χριστό, γι' αυτό και τον καταδίκασαν τελικά σε μαρτυρικό θάνατο με αποκεφαλισμό. Το μαρτύριό του έγινε μπροστά στο παντοπωλείο του πατέρα του και στον φθονερό δάσκαλό του. Επί τρία ημερόνυκτα έβλεπαν οι πάντες θείον φως κατερχόμενον εκ του ουρανού επί των αγίων Λειψάνων του, προς χαρά των ευσεβών και αισχύνη των δυσεβών. Το iερό αυτό Λείψανο, το έλαβαν οι Χριστιανοί και το ενταφίασαν πρεπόντως εν το εν Χάλκη Μοναστήριο της "Παναγίας".

Μετά την ανακομιδή, η τιμία Κάρα του Μάρτυρα δόθηκε στην αγιορείτικη ιερά Μονή του Ξηροποτάμου, διά θαυμαστής ενεργείας του μακαρίου Μάρτυρα. Αποτμήματα δε εκ των σεπτών του Λειψάνων, ευρίσκονται στα ιερά Μοναστήρια: της Προυσιώτισσας και της Ταταρνιώτισσας, καθώς και στον ιερό Νάο αυτού εν Καρπενησίω, όπου "τιμάται από τους κατοίκους της πόλεως, και από όλους μας, ως Προστάτης και θαυματουργός".

**"Ο Νικόλαος πάντα πωλήσας κάτω
εξηγόρασε Χριστόν άνω εκ ξίφους".**

¹ Βλ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΗΜ. ΒΑΣΤΑΚΗ, Πρωτοπρεσβυτέρου, "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟΝ ΑΓΙΟΛΟΓΙΟΝ", Αθήνα 2005, σελ.12-14.

"ΕΚ ΜΑΡΑΘΙΑ"

ΜΑΡΑΘΙΑΣ. 6 Σεπτεμβρίου. - Επειδή φαίνεται ότι σώθηκαν πλέον τα ψέμματα, και αι εκλογαὶ πλησιάζουν στ' αλήθεια, δεν κρίνομεν άσκοπον να γράψωμεν διά την "Πλαναιτωλικήν" ολίγας λέξεις περί του κρατούντος ενταύθα ρεύματος της κοινῆς γνώμης περί της οποίας πολλά μέχρι σήμερον ψεύδη εγράφησαν.

Ειν' αλήθεια πως δεν υπάρχει κανέναν ρεύμα υπέρ κανενός πολιτευομένου και μάλλον ο κόσμος φαίνεται αδιάσας γενικώς διότι υπήρχαν κακοί κυβερνήται, και τοπικώς δεν έκαμαν ποτέ τίποτε. Αν ευρίσκωντο πραγματικώς νέοι άνθρωποι ίκανοι θα εψηφίζοντο από τα 910, δυστυχώς όμως δεν φαίνονται πουθενά, εξακολουθούν οι ίδιοι, τα ίδια Παντελάκη μου... Ας μη νομίζουν όμως αν ο κόσμος ευρέθη στην ανάγκη να τους ξαναψηφίση ότι θα τον σύρουν και από τη μύτη κατά το αιώνιον σύστημα του γέρο-Καφαντάρη. Συνδυασμός στας εκλογάς αυτάς δεν θα ψηφισθή, αλλά μόνον πρόσωπα και αυτά από το κακό στο θαύμα που λέγει η παροιμία. Όχι κοντά στο ξηρό και το χλωρό. Αυτή είναι εδώ η κατάστασις και ότι και αν λέγηται και αν γράφεται κατά διάφορον τρόπον είναι ψευδώς αψυχολόγητον.

Λ.

(Σ.Σ.: Το παραπάνω κείμενο - ανταπόκριση δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα "ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΗ" στις 16-9-1923 και το αναδημοσιεύουμε λόγω επικαιρότητας. Αρχείο **Γιάννη Μάκκα**).

ΑΠΟ ΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΜΑΣ ΠΟΙΗΣΗ

ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΣΤΟ ΚΕΡΑΣΟΒΟ (ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ)

(Ενημερωτικά: Η οικογένεια της αρματολικής οικογένειας των Μπουκουβαλαίων καταγόταν από το Σακαρέτσι (Περδικάκι) του Βάλτου, έδρασεόμως εναντίον των Τούρκων στα βουνά των Αγράφων. Ο γενάρχης, Γιάννης Μπουκουβάλας (1715, περ. - 1780), αρχικά ήταν πρωτοπαλήκαρο του Δήμου Σταθά, ενώ αργότερα έκανε δικό του νταϊφά στην περιοχή των Αγράφων. Το 1767 κατενίκησε τον Μέτζο Χούσο (παππού του Αλή Πασά) και τους Αρβανίτες του στο Κεράσοβο και αργότερα συγκρούστηκε με τον πατέρα του Αλή, τον Βελήμεπερ Μέτζο Χούσο. Σε μια από τις συγκρούσεις αυτές αναφέρεται και το παρακάτω δημοτικό τραγούδι):

Στη μέση στο Κεράσοβο και στη Μεγάλη Χώρα
ο Μπουκουβάλας πολεμάει με Τούρκους, με Ρωμαίους με τους Γενιτσαραίους.
Πέφτουν τα βόλια Σα βροχή κι οι σφαίρες Σα χαλάζι
κι αυτά τα λιανοτούφεκα σαν την ωιλή βροχούλα.
Μία τουρκοπούλα φώναξε από γυαλένιο πύργο:
- Πάψε, Γιάννο μ', τον πόλεμο, σταμάτα το ντουφέκι.
Να κατακάτσει ο κουρνιαχτός, να σηκωθεί η αντάρα.
Να μετρηθούν τάσκερια μας, να δούμε πόσοι λείπουν.
Μετριούνται οι Τούρκοι τρεις φορές και λείπουν τρεις χιλιάδες.
Μετριούνται τα ξκλεφτόπουλα και λείπουν τρεις λεβέντες:
Έναν τον λένε Κωνσταντή, τον άλλον Δημητράκη,
τον τρίτο το μικρότερο τον λένε Ζαχαράκη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΩΤΗΣ¹

+ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΥ Ι. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ Δ.Ν.

"Ο Αθανάσιος Καρπενησιώτης εγεννήθη εν τω χωρίῳ Άγιος Ανδρέας παρά το Καρπενήσιον περί τα τέλη του 18ου αιώνος, εκ πατρός Φουρλίδα. Παιδιόθεν διεκρίνετο μεταξύ των συνομηλικών του επί σωματική ρώμη, διό και επεκαλείτο Μπούρας, ήτοι παληκαράς. Εγίγνωσκε μόνον τα κοινά γράμματα, άτινα εδιδάχθη υπό τους ιερέως του χωρίου του.

Ενηλικιώθείς ο Αθανάσιος εξέμαθε την τέχνην του οπλοποιού, επειδή δ' εν τη πατρίδι αυτού ο κύκλος των εργασιών του ήτο λίαν περιωρισμένος, μετέβη εις Ιάσιον ένθα επεδόθη εις την εξάσκησιν του επαγγέλματός του. Κερδήσας δ' ολίγα χρήματα, εγένετο ενοικιαστής κτημάτων.

Μεταξύ των πρώτων ο Αθανάσιος εμυήθη τα της Εταιρείας των Φιλικών. Κηρυχθείσης δε της επαναστάσεως εν ταῖς Ηγεμονίαις υπό του Αλεξάνδρου Υψηλάντου, ετέθη παρευθύς υπό τας διαταγάς του.

Ότε δε ο Σελίμ Πασσάς μετά πολυαρίθμου στρατού επορεύετο προς το Γαλάζιον, όπερ είχε καταληφθή υπό των Ελλήνων δι αιφνιδίας εισβολής του Καραβία (1 Μαΐου 1821), έδραμεν ο Αθανάσιος μετά 60 μόνον συντρόφων. Εν τούτοις προσετέθησαν και ναύται εκ των εν τω λιμένι ορμούντων πλοίων, και ούτως απετελέσθη σώμα εξ 700 περίπου ανδρών, όλως ασύντακτον. Το σώμα τούτο κατέλαβε τρία κατηρειπωμένα οχυρώματα, κείμενα επί της εις Γαλάζιον αγούσης οδού, άτινα οι Ρώσσοι είχον ανεγείρει επί του τελευταίου ρωσσοτουρκικού πολέμου, καταλαβόντος του Πελοποννησίου Κοτήρα χαράδραν εγγύς των χαρακωμάτων μετά 73 οπλοφόρων. Ο Αθανάσιος μετά 43 ανδρών έχων και δύο τηλεβόλα κατείχε το ισχυρότερον των οχυρωμάτων, το μάλλον εκτεθειμένον.

Οι Τούρκοι ώρμησαν κατά των Ελλήνων, οίτινες άμα τη πρώτη προσβολή ετράπησαν εις φυγήν, πεσόντος πρότερον του Κροτήρα. Ο δε ατρόμητος Αθανάσιος Καρπενησιώτης, δι όλης της ημέρας αγωνιζόμενος, απέκρουσε αλεπαλήλους εφόδους του εχθρού, επελθούσης δε της νυκτός, οι Ελληνες επενόησαν το εξής στρατήγημα: Ίνα εξαπατήσουσι τους πολεμίους, έρριψαν τους επενδύτας των (κάππες) προ των προχωμάτων, αυτοί δ' εκλαβόντες εν τω σκότει τα ενδύματα ως ανθρώπους, αθρόοι επυροβόλησαν επ' αυτών και ούτως οι επαναστάται με τα ξίφωντας εις τας χείρας διεσώθησαν, διειθύννοντες διά του εχθρικού στρατοπέδου, πλην τριών, και κατέφυγον επί μικράς τινός χερσονήσου, κειμένης, παρά την εις τον Δανούβιον συμβολήν του Προύθου και δι' αυτού μετέβησαν εις Ιάσιον.

Είτα ωχυρώθη παρά το χωρίον Σκουλένιον, όπερ κείται κατά την δεξιάν όχθην του Προύθου, καταλαβών παρακείμενον λόφον μετά 400 ανδρείων και 8 τηλεβόλων, οίτινες, παρασκευασθέντες εις απεγνωσμένην αντίστασιν, εκοινώνησαν των ακράντων μυστηρίων και είτα έκαυσαν το χωρίον Σκουλένιον, ίνα μη χρησιμεύσῃ τοις εχθροίς ως θέσις οχυρά. Την κατάληψιν ταύτην μαθών ο Κεχαγιάμπεης έδραμεν εξ Ιασίου (17 Ιουνίου 1821) μετά τετρακισχιλίων ιππέων, εξακισχιλίων πεζών και τεσσάρων τηλεβόλων, άμα δε τη προσεγγίσει του εχθρού ήρξατο φρικαλέος και άνισος αγών, καθ' όν ο Αθανάσιος τρεις των πολεμίων εφόδους ερρωμένως απέκρουσεν, η δε νίκη εφαίνετο κλίνουσα υπέρ των Ελλήνων, αλλ' επί τέλους μετά οκτάρον μάχην οι Τούρκοι εισέβαλον εις τα

1. Βλ. ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΥ Ι. ΦΡΑΓΚΙΣΤΑ Δ.Ν. ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ, ΜΕΣΗΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΟΙ ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΑΝΔΡΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝ. ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ, ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ, ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, 1890 (Αρχείο Γιάννη Μάκκα)

οχυρώματα,. Τότε οι πλείστοι των συντρόφων του κατακεραυνοβολούμενοι υπό του πυροβολικού έπεισον αντιμαχόμενοι, οι δε λοιποί ετράπησαν εις φυγήν. Ο Αθανάσιος μετά των προσφιλεστέρων αυτού συντρόφων έμεινεν ακλόνητος εις την θέσιν του, θεωρήσας ανανδρίαν την φυγήν. Μη δυνάμενος δ' επί πλέον να αντιστή, ώρμησε μετά των οπαδών του ξιφήρης κατά των εχθρών, αντιμαχόμενοι δε και διασπώντες τας εχθρικάς τάξεις έπεισον άπαντες, μηδενός διασωθέντος, εκ δε των Τούρκων εφονεύθησαν πλείονες των 1.000.

Εκλιπόντος δε και του Αθανασίου, εσβέσθη η Επανάστασις των Ηγεμονιών".

ΑΠΟ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΑΠΟ ΜΑΘΗΤΗ ΠΡΙΝ 51 ΧΡΟΝΙΑ

(Το κείμενο που ακολουθεί μας το έδωσε ο κ. **Αγαθοκλής Λεων. Μπακογιάννης**, Δικηγόρος, μέλος του Δ.Σ. της Πανευρυτανικής Ένωσης, Ανήκει στον ίδιον και είναι από κατάθεση στεφάνου στην προτομή του **Αθανασίου Καρπενησιώτη**, στο Καρπενήσι, που κατέθεσε ως μαθητής της Γ' τάξης του εξαταξίου τότε Γυμνασίου στις 28-10-1956):

"Ηρωες,

Βροχή και άνεμος είθε να μη σκορπίσουν ποτέ το μακάβριον χώμα που σας σκεπάζει!

Είθε αυτό πάντα να δροσίζη η ροδόπεπλος κόρη με τα αργυρά της δάκρυα και επάυτού θαλερά τα άνθη να αναβλαστάνουν αιωνίως!

Ηρωες!

Σύσσωμος και υπερήφανος η πατρίς κλείνει ευλαβώς το γόνυ προ της αναθεματικής υμών στήλης, ήτις εικονίζει την δόξαν και την νίκην, τελούσα σήμερον ετήσιον μνημόσυνον ως δείγμα ευγνωμοσύνης και αλήστου μνήμης υμών, οίτινες εχύσατε το τίμιον άλικον αίμα σας, μαχόμενοι τον υπέρ πίστεως και ελευθερίας αγώνα.

Σας ευγνωμονεί η μήτηρ Ελλάς, ήρωες, διότι διά της θυσίας σας αποσπάσατε τον βαρύ της δουλείας συγάν των τέκνων της.

Σας ευγνωμονεί σύμπας ο Ελληνισμός της Πελοποννήσου και Ρούμελης, Θράκης και Μακεδονίας, Ηπείρου και Νήσων, διότι εδώσατε ό,τι πολυτιμότερον είχατε διά την επάνοδον της ελευθερίας εις την αρχαίαν της Πατρίδα.

Εις την ευγνωμοσύνην του Έθνους αιωνία θα είναι η μνήμη σας!".

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ ΚΑΙ Η ΔΟΜΝΙΣΤΑ

Γράφει ο Κ. Α. Παπαδόπουλος

Όπως είναι γνωστό ο μεγάλος Αρχιστράτηγος της Ρούμελης, "του Γένους το καμάρι", ο Γεώργιος Καραϊσκάκης, σε πολύ δύσκολες στιγμές και για τον ίδιο, προσωπικά, και για τον Αγώνα, γενικότερα, κατέψυγε στη Δομνίστα, όπου και παρέμεινε για αρκετό χρονικό διάστημα (πάνω από 2 μήνες). Εκεί, "ο αρχηγός και ο πρώτος Καπετάνιος" (Κ. Παλαμάς) στις δύσκολες ώρες του έδειξε και τη μεγάλη πίστη του στο Θεό. Αυτή η πίστη του αποδεικνύεται από τα παρακάτω κείμενα των μεγάλων ιστορικών της Επανάστασης του 1821 και τα οποία περιέχονται εκτενέστερα στην εξαντλημένη 1η έκδοση της ιστορικής έρευνάς μας "Ο ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ ΚΑΙ Η ΔΟΜΝΙΣΤΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ", (Έκδ. Φιλοπροόδου Συλλόγου Δομνίστας, Αθήνα, 1990).

A. Η "ΜΕΤΑΛΑΒΙΑ" ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ ΦΑΡΜΑΚΗ¹

"Καταδιωκόμενος ούτος (ο Καραϊσκάκης) και ασθενής (1824) απήλθεν εις Δομνίσταν της Ευρυτανίας ξενιζόμενος επί ικανόν χρόνον εκεί υπό των φίλων του Γιολδασαίων. Ενταύθα ενθυμούμαι με πόσης εκτιμήσεως διηγείτο περί του Καραϊσκάκη, περί της πίστεως αυτού και του θερμού πατριωτισμού ο μακαρίτης Παπα-Ιωάννης Φαρμάκης, ευπαίδευτος και ευσεβέστατος ιερεύς. Διηγείτο προσέτι, ότι κατά τας πρώτας ημέρας της εν Δομνίστη διαμονής του Καραϊσκάκη, προσεκλήθη ημέραν τινά υπό τούτου, ίνα απευθύνη ως ιερεύς προσευχάς προς τον Θεόν υπέρ αναρρώσεως αυτού. Ο Καραϊσκάκης επί της κλίνης κατακείμενος, άμα ιδών τον ιερέα εισελθόντα μετά πίστεως και με δάκρυα εις τους οφθαλμούς είπεν:

- "Παρεκάλει, παππά μου, το θεό να γείνω καλά για το Γένος". (Το κείμενο αυτό αποτελούσε μάθημα ιδιαίτερο σε παλιότερα Αναγνωστικά του Δημοτικού Σχολείου).

B. Η ΔΗΛΩΣΗ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Μετά από ένα μήνα παραμονής του, σχεδόν, στη Δομνίστα, ο Γ. Καραϊσκάκης, αφού άρχισε να συνέρχεται απ' τον πυρετό της φυματίωσης που κατάτρωγε τα σπλάχνα του, αλλά κι αφού ηρέμησε λίγο απ' τους κατατρεγμούς και τις αθέμιτες σε βάρος του διώξεις έστειλε στο Μαυροκορδάτο την πολυσυζητημένη, απ' όλους τους ιστορικούς, αναφορά του με την οποία ζητούσε συγχώρηση! Η επιστολή - αναφορά αυτή έχει ημερομηνία 27 Μαΐου 1824, απευθυνόταν προς τον ίδιο τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Εκτός από συγχώρεση της Διοίκησης και όλων των Χριστιανών, ζητούσε να του σταλθεί και συγχωρητική ευχή από αρχιερέα. Συγκεκριμένα, το πολυσυζητημένο κείμενο της είναι το παρακάτω:

"Δομνίστα, 27 Μαΐου 1824

Εμένα η κακή τύχη μου και αρρώστησα οπίσω· δεν ήξεύρω κιόλα από τα κρύα τα πολλά ήταν ή από τόσους αφορισμούς οπού μου εκάμετε, και σε παρακαλώ να με συγχώρεση η Διοίκησις, και όλοι οι Χριστιανοί και μου σταλθή και μια ευχή συγχωρητική παρά του αρχιερέως". (Εννοεί τον Επίσκοπο Αρτας Πορφύριο).

¹ Ιωάν. Βλαχογιάννης, Τα Ανέκδοτα του Καραϊσκάκη και του Κολοκοτρώνη (Ανέκδοτα - Γνωμικά - Περιεργα). Έν Αθήναις εκ του Τυπογραφείου Γ. Η. Καλέργη και Σιας, 1922.

Ο Κ. Παπαρρηγόπουλος² αναφερόμενος στην επιστολή αυτή γράφει:

"Αλλ' αυτός, είτε πεισθείς ότι δεν δύναται ν' αντιστάθμιση την δύναμιν της Διοικήσεως είτε υπό της ασθενείας αυτού καταβληθείς, έγραψε τη 27 Μαΐου του 1824 από Δομνίσταν προς τον Αλέξανδρον Μαυροκορδάτον αναφορά, δι' ης απολογούμενος, δι' όσα έπραξε εzήτει επί τέλους αφελέστατα συγγνώμην παρά της Διοικήσεως...".

Ο Ηλίας Παπαστεριόπουλος³, δίνει μεγάλη έκταση στην επιστολή αυτή του

Καραϊσκάκη και γενικότερα στην παραμονή του στη Δομνίστα. Μεταξύ άλλων γράφει:

"Τούτο το γράμμα δύσκολο να το εξηγήσεις. Συγκινητική επιστολή τη λέει ο Κόκκινος. Αμίμητο γράμμα το λέει ο Φωτιάδης. Αφελέστατη αναφορά, τη χαρακτηρίζει ο Παπαρρηγόπουλος. Γράμμα πλήρες αγαθότητος και ειρωνείας συγχρόνως, (και αλλού), αγαθόκαρδη πονηριά, γράφει ο Βλαχογιάννης. Απολογία ο Τρικούπης. Περίεργη απολογία ο Αινιάν⁴"...

Η πολυσυζητημένη αυτή επιστολή - αναφορά δεν έγινε δεκτή απ' τον Μαυροκορδάτο. Ο Κόκκινος⁴ σχετικά αναφέρει:

"Η συγκινητική αυτή επιστολή, με το εις αυτήν εκδηλούμενο θρησκευτικόν αίσθημα, που δεν φαίνεται ξένον προς την ανησυχίαν του Καραϊσκάκη διά την σοβαρότητα της ασθενείας, δεν ευρήκεν απήχησην εις το Μεσολόγγι. Ο Μαυροκορδάτος δεν απήντησεν εις την έκκλησίν του, και εις τα "Ελληνικά Χρονικά" εδημοσιεύθη απλώς ότι κατεστράφη εντελώς"

Γ. ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ⁵

Βλέποντας, λοιπόν, ο Καραϊσκάκης, πως δεν μπορούσε να πετύχει τίποτα απ' τη Διοίκηση της Δυτικής Στερεάς στο Μεσολόγγι, αποφάσισε να πάει στην τότε πρωτεύουσα του Ελληνικού Κράτους, το Ναύπλιο. Αυτό φαίνεται κι απ' το παρακάτω γράμμα του, που έστειλε απ' τη Δομνίστα στη γυναίκα του, η οποία ζούσε στο χωριό Κιόνι της Ιθάκης.

"Δομνίστα 15 Ιουνίου 1824

Να δοθή εις το κονάκι του Καραϊσκάκη, υγιώς, εις Ιθάκην, χωρίον Κιόνι.

Κάκω Ζαφείρω μου,

Χαιρετώ και ερωτώ διά την υγεία σας, και με το παρόν μου σας φανερώνω μάθετε διά λόγου είμαι καλά **με την δύναμιν του Θεού** και τούταις ταις ημέραις μισέβω διά το Μωρηά, οπού έχω ολίγην δουλειά και καμμίαν έγνοιαν μην έχετε. Τα όσα ακούετε από τον κόσμον, κανέναν να μην πιστεύετε, ότι εγώ είμαι καλά και από Μωρηά πάλιν σας ματαγράφω και θεόθεν υγιένετε".

Στο περιθώριο συμπληρώνει:

"Είμαι καλά και πηγαίνω δια το καλό. Τον πανοσιώτατον κύριον Παπανικολήν, προσκυνώ ευλαβώς, τον κουμπάρο μου σιωρ Φωκάν ασπάζομαι. Ο Νίκος Διμεσκής σας χαιρετά. Καραϊσκάκης".

Η οικογένεια του ζούσε στην Ιθάκη για λόγους ασφάλειας, αφού ως γνωστό τότε τα Επτάνησα δεν ήταν τουρκοκρατούμενα, αλλά αγγλοκρατούμενα.

Στο γράμμα αποδείχνεται πως ο Καραϊσκάκης παρά τη σοβαρότητα της αρρώστειας δεν το έβαζε κάτω. Είχε αισιοδοξία και δύο φορές το τονίζει επαναλαμβάνοντας το πως "είμαι καλά". Τονίζεται επίσης, η πίστη του στο Θεό ("με την δύναμιν του Θεού", "τον πανοσιώτατον κύριο Παπανικολήν προσκυνώ ευλαβώς").

2 **Κ. Παπαρρηγόπουλος**, Ο Στρατάρχης Γεώργιος Καραϊσκάκης και άλλα ιστορικά έργα, εν Αθήναις, εκ του Τυπογραφείου Α/φών Περή, 1888, σελ. 27

3 **Η. Παπαστεριόπουλος**, Η Δίκη του Καραϊσκάκη, Αθήνα x.x., σελ. 269 κ.ε.

4 **Διον. Κόκκινος**, "Η Ελληνική Επανάστασης", εκδ. "Μέλισσα", Αθήνα 1958, σ. 256.

5 **Κώστας Αντ. Παπαδόπουλος**, Ο Καραϊσκάκης και η Δομνίστα Ευρυτανίας, έκδ. Φιλοπροσόδου Συλλόγου Δομνίστης Ευρυτανίας, Αθήνα 1990, σελ. 61.

Ο ΠΑΤΡΙΩΤΗΣ

Γράφει ο **Αγαθοπλής Μπακογιάννης**, Δικηγόρος,

Τον Αύγουστο του 1826 ναυλοχούσε έξω από τον Πειραιά μοίρα του Γαλλικού στόλου, με ναύαρχο το Δεριγνύ, ο οποίος κάλεσε στη φρεγάτα του ταυτόχρονα τον Φαβιέρο, τον Κιουταχή και τον Καραϊσκάκη.

Πρώτος πήγε ο Φαβιέρος και μετά από λίγο ήρθε και ο Κιουταχής συνοδευόμενος από τουν Ομέρ Πασά.

Ο Δεριγνύ παρότι αυτός προκάλεσε τη συνάντηση αυτή ζήτησε από τον Φαβιέρο να μην εμφανιστεί στους Τούρκους. Οι Τούρκοι στρατηγοί αφού χαιρέτισαν το Γάλλο ναύαρχο, τον οποίον και ευχαρίστησαν για την πρόσκληση, κατέβηκαν στην αίθουσα της φραγάτας και κάθησαν.

Εκείνη την ώρα νάσου φθάνει και ο Στρατάρχης της Ρούμελης Γεώργιος Καραϊσκάκης,, χωρίς φυσικά να γνωρίζει την άφιξη των Οθωμανών.

Ο Δεριγνύ βλέποντας τον ανυποψίαστο Καραϊσκάκη να αποβιοβάζεται από τη λέμβο στη φρεγάτα και να ανεβαίνει τη σκάλα του πλοίου, τρόμαξε κυριολεκτικά φροβοήμενος ελληνοτουρκική σύρραξη πάνω στο καράβι του, με τους πιο οξύθυμους αντίπαλους. Δεν συνέβηκε, φυσικά, κάτι τέτοιο, γιατί και οι δυο πολέμαρχοι στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων.

Ο Καραϊσκάκης μόλις αντίκρυσε τον άσπονδο εχθρό του αμέσως πήγε το χέρι του στην κουμπούρα του για κάθε ενδεχόμενο, αλλά κινήθηκε με μια σπάνια για την περίπτωση διπλωματικότητα, σαν πραγματικός ηγέτης.

Χαιρέτησε από κάποια απόσταση τον αντίπαλό του κατά το Τούρκικο έθιμο και κάθισε με άνεση και αυτοπεποιθηση. Ο Κιουταχής αντιχαιρέτισε με ελαφρά κλίση της κεφαλής του και πήρε πρώτος το λόγο μιλώντας αλβανιστικά:

- "Τι κάνεις Καραϊσκάκη; Ήλπιζα να έλθεις εις τα Βιτώλια να με προσκυνήσεις και να σου δώσω όλα τα βιλαέτια από την Αθήνα έως την Άρτα".

Καραϊσκάκης: -"Έγώ να σε προσκυνήσω; Άν είσαι Ρούμελης βαλεσή εσύ, είμαι και εγώ Ρούμελης βαλεσή. Και αν ήξευρεν η Διοίκησίς μου ότι ομιλούμεν τώρα μαζί μ'εκρέμαγε κι εμένα και 15.000 στρατεύματα όπου έχω εις Ελευσίνα".

Κιουταχής: - " Και πώς δύναται να σε κρεμάσει;

Καραϊσκάκης: - "Μήριως δεν σε κρεμνά ο Σουλτάνος όταν θέλει; Ναι ή όχι;"

Κιουταχής: - "Ναι, διότι τον έχω βασιλέα"

Καραϊσκάκης: - "Με κρεμνά, λοιπόν, κι εμένα, διότι την έχω βασίλισσαν".]

Μετά την ελληνοπρεπή, θαρραλέα και αποφασιστική αυτή απάντηση και από όλη τη στάση του Καραϊσκάκη ο Κιουταχής σηκώθηκε πρώτος και έφυγε από τη Γαλλική φρεγάτα. Λέγεται πως μειδίασε με δυσπιστία στα τελευταία λόγια του Καραϊσκάκη και μάλλον τον ελειονολόγησε. Δεν μπορούσε τότε ο Κιουταχής να καταλάβει πως θα ρχόταν γρήγορα ο καιρός που ο Σουλτάνος θα δεσχόταν στα Ανάκτορά του τον Έλληνα πρεσβευτή και θα συνδιαλεγόταν μ' αυτόν για θέματα που θα αφορούσαν την Ελεύθερη Ελλάδα.

Ο Καραϊσκάκης, ο μέγας αυτός πατριώτης, μετά γύρισε με τη συνοδεία του στην Ελευσίνα και βρήκε το στράτευμά του σε οικτρή κατάσταση, με πρωτοστατούντα τον Φαβιέρο που δεν ανέχονταν να έχει το γενικό πρόσταγμα και προβάδισμα ο Καραϊσκάκης..

Τη συνάντηση αυτή και τη συνέντευξη του Καραϊσκάκη πάνω στη γαλλική φρεγάτα τον Αύγουστο του 1826 τη βρίσκουμε στη βιογραφία του Καραϊσκάκη, την οποία έγραψε ο ιστορικός Κων/νος Παπαρρηγόπουλος.

Γί αυτήν τη συνάντησή του ο Καραϊσκάκης ενημέρωσε αμέσως το Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, με

επιστολή, όπου έγραφε: "Κατά περίστασιν ανταμώθημεν εις την φρεγάταν του Δεριγνύ την δευτέραν ημέραν της υστερινής μάχης εγώ, ο Χελιώτης και ο καπετάν Φαριανός, με τον Κιουταχή, τον Ομέρ Πασά και άλλους... Κατ' αρχάς εξηπάσθηκα. Ογλήγορα όμως εφιλιοθήκαμεν και ελπίζω να του κοστίσει η φιλία μου. Είπαμεν πολλά, εκείνος με την ιδέαν ότι είχε ραγιάδες τους Έλληνες και εγώ με την ιδέαν ότι είμεθα ελεύθεροι!"

Πόσο πίστεις στον αγώνα του Έθνους και πόσο διορατικός υπήρξε τότε ο Καραϊσκάκης για τη λευτεριά της Πατρίδας μας, για την οποία θυσίασε και τη ζωή του ακόμα, παρ' όλες τις τρικλοποδιές των εκλεκτών μας τότε φίλων και συμμάχων.

Ο Καραϊσκάκης υπήρξεν ο διορατικός Ηγέτης της Επανάστασης του 1821, σωστός Πατριώτης!

ΣΚΟΡΠΙΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

*Κοιτάξτε, αυτός ο άνεμος
πώς τα παίρνει όλα σβάρνα
μπροστά του.
Κοιτάξτε, αυτός ο άνθρωπος
πώς χαίρεται
για τις ανομίες του.
Γ' αυτό πάψτε να κοιτάτε.
Και μη νοιάζεστε για τίποτα.*

*Μες στην καρδιλά του ο καθένας μας
έχει ένα ρόδο.
Θα σπάσει κάποτε το ρόδο
και θ' ακουστούν τότε
τρυφερές φωνές.
Θα πλημμυρίσουν τα γύρω μας
με ρόδινο φως.*

*Θ' ακουστούν βήματα πολλά.
Δεν έχουμε τώρα
τι άλλο να κάνουμε.
Όλο προχωράμε.
Είμαστε έτοιμοι για όλα.
Κι ο εχθρός είναι πανέτοιμος.
Η έναρξη της αναμέτρησης
πλησιάζει.
Με την ανατολή του ήλιου,
θα έχουν τελειώσει τα πάντα...*

ΠΕΝΝΥ ΔΑΓΛΑΡΗ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1905 - 1906

Σημαντικά θωρούνται τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο Βιβλίο του ΝΙΚ. Γ. ΙΓΓΛΕΣΗ "ΟΔΗΓΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣΟΣ", που περιλαμβάνει "Οικονομικά, Δημόσια Έργα, Εμπόριον, Βιομηχανία, Ναυτικά, Γεωργία, Κτηνοτροφία, Τοπογραφία, Αρχαιολογία, Γράμματα, Τέχναι, Στατιστική, Μεταλλειολογία, Χρηματιστήριον, Συγκοινωνία".

Για το Νομό μας εισαγωγικά γράφει ο Ν. Ιγγλέσης: "Ο Νομός ούτος περιλαμβάνων μόνον την χώραν της Ευρυτανίας, έχει 45.065 κατοίκους και πρωτεύουσαν το Καρπενήσιον.

Δήμαρχος Καρπενήσιων Δημ. Χαντζάκης...".

Τα "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ" θα δώσουν στους αναγνώστες τους τα στοιχεία αυτά, κατά Δήμους και κατά αλφαριθμητική σειρά, τηρώντας την ορθογραφία του πρωτοτύπου.

ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΑΙΩΝ

ΦΡΑΓΓΙΣΤΑ

Ιατροί.- Ψύχας Σ. - Καραβίδας Π.

Καφεπώλαι.- Μαυτρογιάννης Σ. - Σίψος Γ.

Μυλωθρός.- Ψυχογιούς Δ.

Παντοπώλης.- Ζώτος ή Τσάμης Σ.

Ράπτης.- Κατσαρός Χ.

Σανδαλοποιοί.- Κοκορίγκος Κ.- Σμαραγδής Κ. - Καραβίδας Π.

Υφασμάτων έμπορος - Παπαδόπουλος Σ.

BINIANH

Καφεπώλης.- Χασιώτη Σ.

ΧΡΥΣΟΥ

Παντοπώλης.- Μάντσιλος Ι.

ΜΑΡΑΘΙΑΣ

Καφεπώλαι.- Μπουλουμπάση Κ.- Παπαγεωργίου

Υδρομύλου (ιδιοκτήτης).- Παπαγεωργίου Ι.

TATARNA

Ελαιοτριβείου (ιδιοκτήτης).- Μονή Τατάρνας

Κριθής (Πωλητής).- Κόπανος Κ.

Σιδηρουργός.- Πλάκας Δ.

Υδρομύλου (ιδιοκτήτης).- Ρεπάνης Β.

XOYTANION

Παντοπώλης.- Σαπνέτσος Κ.

ΒΟΥΛΠΗ

Καφεπώλης.- Τσίπρας Α.

Μυλωθρός.- Ίβρος Ι.

ΠΑΛΗΟΚΑΤΟΥΝΟΝ

Μυλωθροί.- Λοθάρας Γ. - Διώτης Βάγιας.

ΕΠΙΣΚΟΠΗ

Καφεοπώλης.- Κατσίκα Γ.

Υδρομύλου (Ιδιοκτήται).- Σούρτος Κ.- Γεωργόπουλος Θ.

ΚΟΥΦΑΛΑ

Υδρομύλων (Ιδιοκτ.).- Γκλαιμάνας Γ. - Μπακόλα Αδελφοί

ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΑΦΩΝ

ΑΓΡΑΦΑ

Ιατρός. - Δέπος Δ.

Καφεπώλαι.- Σαλαμάρας Κ. - Καλογρής Ε.

Μυλωθροί.- Κοντογιάννης Π. - Ανδριάνος Κ. - Τσιτσικάος Δ.- Παντατράς Σ.

Υδρομύλων (Ιδιοκτ.).- Κήτσιος Δ. - Κίτσος Δ.-

ΒΕΛΙΟΔΩΝΗ

Αλευρόμυλος.- Χαλιμπουρδάς Λ.

Καφεπώλης.- Χαλιμπουρδάς Λ.

ΒΡΑΓΚΙΑΝΑ

Αλευρόμυλοι.- Παρθένης Π. - Κραβαρίτης Χ. - Χαλιμπουρδάς Χ. - Χαλιμπουρδάς Γ.

Καφεπώλαι.- Δημητρίου Λ.- Σινητουράς Δ.

Σιδηρουργός.- Παρθένης Π. (Μπούκας)

Υδρομύλων (Ιδιοκτ.).- Παρθένης Β. - Παρθένης Δ.- Παρθένης Π.

ΤΡΟΒΑΤΟΥ

Αλευρόμυλοι.- Καλογεράκης Ι.- Σαλάγιαννης Δ.- Καλορογιάννης Π.

Καφενεία.- Καπαρώνης Λ. - Καραγεώργος Δ. - Παππάς Ι.

Υδρομύλου (Ιδιοκτ.).- Ζάλης Γ.

ΜΗΡΥΣΗ (ΜΑΡΑΘΟΣ)

Αλευρόμυλοι.- Νημουρτσάνος Ρ. - Μπούμπουρης Α. - Χρυσαφόπουλος Γ.

Καφεπώλης.- Κονιανός Δ.

ΕΠΙΝΙΑΝΑ

Υδρομύλων (Ιδιοκτήται).- Κοινότης Επινιανών - Ζεύγας Β. - Αβράμπος Γ. - Ιαντζουδάς Ι.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙ

Αλευρόμυλοι.- Θεοδωρογιάννης Ι.- Χρυσίκνος Σ.-

Καφεπώλης.- Χρυσίκου Δ.

(Συνεχίζεται)

ΟΙ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΩΤΕΣ ΓΥΦΤΟΙ ΣΤΑ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΙΚΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

Δ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ

(Από το περιοδικό "Νεοελληνικά Γράμματα", αριθ.21, 1-9-1935)

Είναι περασμένα παραπάνω από σαράντα χρόνια, ωστόσο το θυμάμαι σα να είναι σήμερα. Δεν είχε προοδέψει ακόμα τόσο πολύ ο κόσμος στα χωριά, φορούσαν οι άντρες τη φουστανέλλα κι οι γυναίκες τις μάλλινες σεγγούνες. Δεν είχαν διαβολέψει οι άνθρωποι σαν τώρα, δεν τους είχε κυριεύει η μόδα κι οι άλλες κακομοιριές, και ζόύσαν απλά και πιο καλά παρά στα χρόνια μας.

Τότε και τα γλέντια ήταν συχνά, μέρα δεν περνούσε που να μην ακούσεις τραγούδι στο χωριό, νύχτα που να μην ακουρμαστής ταμπουρά και μπουζούκι.

Το πανηγύρι στο χωριό ήταν κάτι που δε λέγεται. Το συγκρίνω με τα σημερινά πανηγύρια και δεν το βρίσκω το ίδιο.

Από την παραμονή ακόμα του πανηγυριού τότε έφταναν οι καραμουζαρέοι απ' το Καρπενήσι. Αυτή ήταν η δουλειά τους, θα μου πης, ναι, μόλις έμπαινε ο Μάης κι άρχιζαν τα ρουμελιώτικα πανηγύρια, να τοι κι αυτοί σαν τα χελιδόνια την Άνοιξη. Κανένα χωριό, βλέπεις, τότε δεν είχε συγή όργανα, κλαρίνο και βιολί, όπως τώρα, κι είχαν λιβάδι τους οι Καρπενησιώτες γύφτοι όλα τ' Άγραφα, τα Κράββαρα, το Λιδωρίκι και της Λαμίας τα χωριά ακόμα. Όπου πανηγύρι κι αυτοί μπροστά Σα φάντης μπαστούνης. Δεν ήταν σαν τώρα που μόνο στα γύρω του Καρπενησιού τους συναντάς!

Το χωριό είχε γλεντζέδες πολλούς. Πέντε έξη λεβέντες που κα τη σκούφια τους πουλούσαν για λέντι, που λέει ο λόγος, δεν έλειπαν από κανένα χωριό. Το γλέντι ήταν η ζωή τους. Αυτά τα μυρίζονταν οι γύφτοι, όπως το όρνιο μυρίζεται το λέσι, δουλειά τους ήταν, γι' αυτό κι ήρχονταν μια και δυο μέρες πριν το πανηγύρι.

Ήζεραν πως βγαίνει ψωμί μπόλικο κι έβγαινε αλήθεια.

Ιδρωμένοι έμπαιναν στο πρώτο μαγαζί που συναντούσαν, ο μπακάλης του θα ήταν ένας από τους γλεντζέδες, και καταλάβαιναν πως θα τους βγάλη γλήγορα το λαγό.

Τέσσερες ήταν όλοι - όλοι οι γύφτοι, η συγή αυτή, οι δύο: κα α μ ο υ ζ α ρ έ ο ι. Έκρυβε ο καθένας την καραμούζα του (πίπιζα) μέσα σε μια σακκούλα πάνινη και τη σακκούλα την είχε κρεμασμένη σαν τουφέκι από τον ώμο. Ο τρίτος ήταν ο νταουλτζής. Το νταούλι το κουβαλούσε κρεμασμένο στον αριστερό του ώμο, το νταουλόζυλο και τη βέργα τα είχε στο σελάχι. Μια σακκούλα κρεμασμένη απ' το ζουνάρι του έκρυβε το ντέφι, χρειαζόταν κι αυτό.

Ο τέταρτος, παιδί ως δεκαπέντε χρονών, γιός του πρωτομάστορα, ήταν ο βοηθός του νταουλτζή. Ακολουθούσε για να μάθη κι αυτός την τέχνη του πατέρα του. Από πατέρα σε παιδί, βλέπεις, πήγαινε η τέχνη.

Αποστόλη Τσαγκλή έλεγαν τον πρωτομάστορα, Διονύση το σύντροφό του, που τον είχε και πρώτον εξάδελφο. Νταουλτζής ήταν ο Γκούβας, ένας κακόθαρρος... Όλοι τους μελαμψοί Σα γύφτοι κα μερακλήδες ξακουστοί γι' αυτό και πρώτο φίλοι με τους γλεντζέδες του χωριού.

Ο ερχομός τους γέμιζε με χαρά το χωριό, χρονιάρες μέρες σαν τούτες του πανηγυριού του, πως μπορούσε να τις περάσῃ στα κουφά!

Γι' αυτό λοιπόν:

- Καλώς ωρίσατε, άκουες τον ένα αποδώ, καλώς ωρίστε τον άλλον αποκεί.

Δός τους να πιουν ο ένας, δός τους να πιούν ο άλλος.

- Εις υγείαν και καλώς ήρθετε, απαντούσαν του χωριού τ' ασίσικα παιδιά, και δός του πιοτό.

Τα ποτήρια γινόνταν μπουκάλες τσίπουμρο, μπουκάλα πήγαινε, μπουκάλα ερχόταν πάνω στο τραπέζι, ύστερα τόβαναν και στο μεζέ και τότε καλά ζεμπερδέματα.

Άναβαν τα αίματα.

- Πάρ' το, μάστορα, για να παν τα βάσανα κάτω, άκουες τη παλικάρια, κι ευτύς άρχιζαν οι γύφτοι. Τζ... τζ... τζ... έκανε η τσαμπούνα¹ τ' Αποστόλη ώσπου να τη σιάζη, το ίδιο και του Διονύση.

- Χώ, χω!! άκουες τους γλεντζέδες με τα πρώτα "βαρέματα"² του νταουλιού.

Φούσκωναν τα μάγουλα των γύφτων απ' το πολύ το φύσημα, τα μάτια τους πετιούνταν όξω και το παιξιμό τους έβγανε τις κερήθρες απ' τ' αυτιά σου. Ο Αποστόλης δεν έπαιζε την καραμούζα στρωτά στρωτά μόνο, μα κρατούσε και το ρυθμό κουνώντας το κεφάλι, ο σύντροφος του μονάχα ίσο κράταγε, ένα τζ τζ στην ίδια τη νότα σαν τον τζίτζικα το καλοκαίρι. Με τι τέχνη χτύπαγε το τούμπανο ο νταουλτζής! Μόλις έκρουε στο πισινό τομάρι του τη μικρή βεργούλα που κρατούσε στο ζερβί κέρι, και κείνο ταρνάριζε. Και χτυπώντας το νταουλόξυλο στο μπροστινό τομάρι, κάποτε κάποτε βαστούσε αργό ρυθμό κόμπη, κοκοκόμπη, κόμπη, κοκοκόμπη, κόμπη!

Το παιξιμό των γύφτων ακόμα είναι στ' αυτιά μου. Τόπαιρνα τότε για συμφωνία του Μπετόβεν, κι ήταν αλήθεια συμφωνία, με τόση τέχνη έπαιζε ο μάστορης. Μια έπαιζε με την καραμούζα και μια τραγουδούσε με το στόμα:

Κίνησα, ο μαύρος, κίνησα να πάω στο Καρπενήσι.

Με θρησκευτική ευλάβεια τον άκουαν όλοι το γύφτο και τον θαύμαζαν. Τους μεράκωνε και κερνούσαν και ξανακερνούσαν και τελειωμό δεν είχαν τα κεράσματα.

Κα πετούσαν στο πιάτο που είχαν οι γύφτοι μπροστά τους, ο ένας αποδώ δεκάρα³, ο άλλος α-οκεί εικοσιπενταράκι. Οι πιο γκουβαντάδες κολούσαν φράγκα ασημένια στα μέτωπα των γύφτων, κι όσοι είχαν κολλούσαν και εκατοστάρικα. Κι έβλεπες σε λίγο τα κεφάλια των καραμουζαρέων χωμένα στα χαρτιά. Και κείνοι όσο έβλεπαν το παρά να πέφτη αλύπτη, τόσο κι άφιωναν, το ένα τραγούδι άφρηναν τ' άλλο έπαιρναν.

Και σιγά - σιγά και το χωριό τ' άλλο μαζευόταν στο μαγαζί κείνο μέσα και περιτριγύριζε τους γύφτους και τους γλεντζέδες, "έκανε χάζι". Καμάρωνε το γλέντι καιτη λεβεντιά τους. Κι ερχόντανε και τούτοι στο μεράκι και κερνούσαν και πετουσαν και στων γύφτων το δίσκο ότι ο καθένας είχε ευχαριστηση.

Έτσι περνούσε νύχτα πολλή, και τότε άρχιζε το φαγοπότι, και τα όργανα έμπαιναν και πάλι σ' ενέργεια, απ' τα μεσάνυχτα κι ύστερα "πάγαινε ο χορός γόνα", ως το πρώι κι ως το μεσημέρι χορός αδιάκοπος...

Στο χωριό μέσα δεν άκουες άλλο τίποτε παρά θαυμασμούς για το παιξιμό των Κερπενησιωτών καραμουζαρέων. Μεσουρανούσε ο Τσακλής με το παιξιμό της καραμούζας του. "Μωρέ τον κιερατά βάρεμα!" άκουες "σ' αναστάίνει απ' τον τάφο η τσαμπούνα του!"

Την άλλη μέρα γλέντι πάλι σ' άλλο, το παραπέρα μαγαζί, άλλοι οι γλεντζέδες, μάστοροι οι ίδιοι. Οι Τσαγκλαίοι δεν ήθελαν να διασκεδάσουν μόνο τους φίλους τους, μα όλους τους χωριανούς, να τους ευχαριστήσουν, να έχουν το πρόσωπο καθαρό μπρος σ' όλο το χωριό. Νάχουν πόρτα ανοιχτή και σ' άλλα πανηγύρια του, τα κατοπινά.

Εφτασε και το παγγύρι. Μόλις η εκκλησιά απολούσε, έτοιμοι οι καραμουζαρέοι. Δίχως κανένας να τους πη, ήξεραν μόνοι τους, έπιαναν τη μέση του χοροστασίου και τόπαιρναν σιγά σιγά, τζ τζ τζ... τούμπη, τούμπη, τούμπη! γλυκά η καραμούζα και με τη μικρή βεργούλα το νταουύλι.

Τσάμικο πρώτα. Ήταν για να γαργαλίσουν τους χορευταράδες, τα λεβεντόπαιδα του χωριού να πιαστούν στο χορό, και το πετύχαιναν. Μπορούσες να κρατηθής σαν άκουγες την τσαμπούνα του Αποστόλη!

Πιανόντανε. Το πιο όμορφο παλικάρι έσερνε το χορό, σήκωνε και πατούσε τα πόδια του λεβέ-

1 Η γλωττίδα της πίπιζας.

2 Χτυπήματα

3 Δεκάρες χαλκωματένιες ήταν τότε.

ντικά σαν όπου του βαρούσε ο γύφτος με την καραμούζα και του έγνεφε με τα μάτια, τα φρύδια και τα κουνήματα του κεφαλιού του... Τι ομορφιά! Τι χάρη! Τι λεβεντιά! Αφράνταστα, άπιαστα στο vous.

Όλοι οι άλλοι, το χωριό, από γύρω γυναίκες, άντρες, κορίτσια παιδιά μερακώνονταν. Συγγενείς και φίλοι του χορευτή κερνούσαν το γύφτο.

Πετούσε ο ένας αποδώ κι ο άλλος αποκεί τα νομίσματα, κι εκείνος διακόβοντας το τραγούδι και κρατώντας το χρόνο στην ίδια νότα με το zερβί χέρι, άρπαχνε τα νομίσματα όπως ο σκύλος τα κόκκαλα που του πετούν για να φάη.

Χόρευε το τοσάμικο πρώτα ο χορευτής και σαν το γύριζε ο καραμουζάρης στο συρτό, δε διάκρινες πότε σήκωνε και πότε πατούσε τα πόδια του. Χορό, όχι χορό!!!

Ο γύφτος το καταλάβαινε πότε έπιανε η κούραση το χορευτή, κι έπαινε το παιξιμό. Έπαινε και κείνος το χορό - ξεπιανόταν από μπρος και πιανόταν στην ουρά του χορού, άφηνε τον κατοπινό του να τον σύρη.

Έτσι χόρευαν με τη σειρά όλα τα παλικάρια και τότε παραχωρούσαν τη θέση τους στα κορίτσια.

Η χαρά των γύφτων δε λέγεται, όταν οι γυναίκες άρχιζαν να χορεύουν. Γιατί να μη χαιρωνταί!

Συγγενείς, γείτονες, φίλοι, έδιναν δραχμές, διδραχμα στο γύφτο. Και κολλούσαν σαν πλατανόφυλλα τα κατοστάρικα...

Το φιλότιμο, βλέπεις! Ω! κι αν έμπαινε κι η πρώτη του χωριό στο χορό! Χαρά στη σακκούλα των καμουζαρέων! Δεν πρόφταιναν να πάρουν λεπτά!

Αλλά τι τα θέλεις! μήπως τα κρατούσαν τα λεπτά οι γύφτοι! Όπως τα έπαιρναν έτσι τα έδιναν!

Περνούσε το πανηγύρι, ωστόσο για τους γύφτους πανηγύρι ήταν και οι άλλες, οι ακόλουθες μέρες όσο τα εκατοστάρικα που πήραν, δε σωνότανε. Μερακλήδες άνθρωποι αυτοί, δε δούλευαν για να ζήσουν, δούλευαν για να γλεντάνε γύφτοι μαθές. Δούλευαν για τους μπακάληδες του χωριού, αυτοί τους έπαιρναν τα λεπτά για το κρασί και για το ούζο που τους πότιζαν. "Πανί με πανί"⁴ άφηναν τους γύφτους.

Πούναι τα κείνα τα χρόνια!

Και σαν περνούσε το πανηγύρι του ενού χωριού, έφευγαν γι' άλλο, το πανηγύρι του παραπέρα χωριού, οι Καρπενησιώτες καραμουζαρέοι. Έτσι έβγαναν όλα τα παγγύρια πέρα. Έβγαναν και τους γάμους, όπου τους καλούσαν.

Καιρό δεν είχαν να μένουν στο Καρπενήσι τους όπου ήταν γεννητάτοι. Πατρίδα είχαν σχεδόν όλη τη Ρούμελη.

Και σάμπως έπαιζαν μόνο καραμούζα οι γύφτοι; Έπαιζαν και νάϊ⁵. Πρώτος στο νάϊ ήταν ο ξακουστός Θεμιστοκλής ο πρωτομάστορας στο παιξιμό. Την έσκαζε την καραμούζα, με το νάϊ του, σε ξελιγώνε. Νεκρό ανάσταινε. Τεχνίτης άλλος σαν αυτόν στο Κερπενήσι δεν πέρασε ως τώρα.

Τι κρίμα! Οι παιλιοί κείνοι γύφτοι πάνε...!

Οι τωρινοί, τα παιδιά τους ξεγύφτισαν, που το λέει ο λόγος. Άφησαν την καραμούζα, άφησαν το νταούλι. Ξευγενίστηκαν κι αυτοί, όπως κι ο άλλος ο κόσμος και παίζουν κλαρίνα, βιολιά, και νάϊα, και ντέφια.

Γυρίζουν ζυγές-ζυγές και τούτοι στα χωριά, αλλά το ψωμί τους το μεράζουν πια με τους οργανωπαίτες τους ντόπιους που ξεφύτρωσαν στα χωριά τα ρουμελιώτικα.

Δεν τόχουν σαν οι γονείς τους μπόλικο.

Οι ντόπιοι Σα ντόπιοι θεωρούν λιβάδι τους το χωριό τους και τ' άλλα τα γύρω χωριά, κι αν θέλουν τους αφήνουν να παίζουν, αν όχι, τους διώχνουν.

Περασμένα μεγαλεία η Καρπενησιώτικη γυφτιά τώρα.

Όλα, βλέπεις, έχουν ακμή και παρακμή.

⁴ Παροιμ. άδειασε η πάνινη σακκούλα τους, έσμιγε το πανί από δω κι αποκεί.

⁵ Φλογέρα μετάλλινη

Επισκέπτης της ντροπής

Από το ιστορικό και κοινωνικό μυθιστόρημα του
ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΥΡΑΚΗ "Ταξιδιώτες του Ονείρου"
(συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Το ταξίδι του ζεύγους Πούλος στα Μετέωρα και τη Μακεδονία κράτησε δέκα μέρες.

Επισκέφτηκαν τη Βεργίνα για να θαυμάσουν τα ευρήματα στις σημαντικές αρχαιότητες. Εκείνοι τον καιρό η σκαπάνη των αρχαιολόγων ερευνούσε για νέες πολύτιμες ανακαλύψεις.

Μετά δυο μέρες φτάσανε στην Έδεσσα για να ίδουν τους φημισμένους καταρράκτες.

Στο Τρανό Χωριό η οικογένεια γύρισε στις 14 Σεπτέμβρη, ημέρα του Σταυρού.

Το μεσημέρι της άλλης μέρας πέρασε από το σπίτι ο Γραμματικός. Η Μάγκυ, κατενθουσιασμένη, του διηγήθηκε για τις ωραίες εντυπώσεις που πήρανε στα Μετέωρα και τη Βεργίνα.

Λίγες μέρες πριν, ο γυρολόγος με τα είδη προϊόκτος, έκανε ξανά την εμφάνισή του στο Τρανό Χωριό.

Για ανεξήγητο λόγο τις γυναίκες που πήγαιναν να ίδουν την πραμάτεια του, τις ρωτούσε επίμονα να μάθει πού είναι εκείνος ο Αμερικάνος. Σα να 'χε αποχήσει ιδιαίτερη γνωριμία με την οικογένεια Πούλος.

Μαθεύτηκε ότι, όταν ήταν στο Καρπενήσι ρωτούσε τάχα αν οι εκτοπισμένοι από την επανάσταση έχουν κορίτσια της παντρειάς να τους πουλήσει, δήθεν, είδη προϊόκτος.

Για τον Κυρ-Γραμματικό ήταν πλέον φανερό.

Ο γυρολόγος είχε άλλη, πιο σπουδαία αποστολή. Τα σεντόνια και οι μαξιλαροθήκες ήταν ένα απόλιτο περιτύλιγμα.

Πρέπει να ήταν απεσταλμένος της εθνοσωτήριας επανάστασης για να παρακολουθεί τις κινήσεις συγκεκριμένων ανθρώπων.

Για ανεξήγητο λόγο, φαίνεται ότι στη λίστα του είχε και τον κύριο Πούλο, τον Αμερικάνο. Εκεί απέδωσε τον ιδιαίτερο ζήλο του γυρολόγου να ρωτάει για τις κινήσεις του.

Ο Γραμματικός σκέφτηκε ότι το σωστό θα ήταν να μην πει τίποτα στον Πούλο.

Εξάλλου, ήξερε ότι σε δέκα μέρες θα έφευγε η οικογένεια για το Σικάγο. Τι νόημα είχε να τον ενημερώσει για την αγωνία του πραματευτή να μαθαίνει πού πάει και πού βρίσκεται.

Εκείνα τα χρόνια, άλλωστε, τέτοια τερτίπια της αστυνομίας ήταν λίγο πολύ συνηθισμένα στον κόσμο.

Γιατί να τον αναστατώσω, σκέφτηκε συνετά.

Ο γυρολόγος ήταν ένας γλυκομίλητος και συμπαθής άντρας γύρω στα τριανταπέντε χρόνια του. Δεν έμοιαζε με κείνους τους συνοφρυσμένους και βλοσυρούς ανθρώπους που κάνουν τέτοιες δουλειές.

Αντίθετα, έδειχνε φιλικός και καλόψυχος. Έξω φτώχεια, που λένε. Στο Τρανό Χωριό, όποτε ερχόταν, δεν έδειχνε να νοιάζεται να πουλήσει την πραμάτεια του. Τις πιο πολλές ώρες τις πέρναγε στον καφενέ της πλατείας, γλείφοντας ένα μισάδειο ποτηράκι τσίπουρο.

Ένα Σάββατο πρωί, εντελώς τυχαία, ο Γραμματικός τον συνάντησε στην πρωτεύουσα να πίνει καφέ, απέναντι από την μαρμάρινη προτομή του Μάρκου Μπότσαρη. Φαινόταν μόνος και συλλογισμένος. Κάπνιζε τα τσιγάρα το ένα μετά το άλλο.

Όταν αντίκρισε το Γραμματικό, του 'κανε νόημα να καθίσει παρέα. Σα να 'θελε να μιλήσει σε κάποιον επειγόντως.

Τη μεγάλη τσάντα με την πραμάτεια του την είχε απιθωμένη πάνω στο διπλανό τραπέζι.

Πίάσανε κουβέντα και κάνανε γνωριμία. Ο Γραμματικός ήταν επιφυλακτικός και κουμπωμένος με τα λόγια του.

- Πώς σας λένε, αν επιτρέπεται, ρώτησε.
- Πέτρος, Πέτρος Ναουρμάκης από τα Χανιά. Είμαι μόνιμος στο στρατό. Με ντύσανε τα πολιτικά και με στείλανε εδώ πάνω να παρακολουθώ πέντ' έξι νοματαίους που είναι εκτοπισμένοι, μα δε μου πάει καθόλου αυτή η δουλειά.

Ο Γραμματικός κατάλαβε ότι από αυτό το άτομο δεν είχε τίποτα, ή σχεδόν τίποτα, να φριβηθεί. Έμοιαζε με το ψάρι που το ρίχνεις στη στεριά να κολυμπήσει.

- Έτσι είναι, φίλε Πέτρο, σε ανώμαλες καταστάσεις συμβαίνουν και έκτακτα πράματα. Δεν είναι όλοι γεννημένοι για τέτοιες δουλειές.

Ο Πέτρος, ο γυρολόγος, έδειχνε να μη νοιάζεται τι θα πει. Δε λογάριαζε τις συνέπειες που μπορεί να έχει.

Ποιος ξέρει γιατί. Να 'ταν και αυτός, άραγε, σε δυσμενή τοποθέτηση στο Καρπενήσι; Όλα συμβαίνουν σε δύσκολους και πονηρούς καιρούς.

Ο Γραμματικός κέρδισε την εμπιστοσύνη του και εκείνος συνέχισε να εξιστορεί κάποια κομμάτια από τη στρατιωτική του ζωή.

- Τα πρώτα χρόνια υπηρέτησα στον Έβρο. Σκληρή η πειθαρχία στα σύνορα. Σκοπιά, μέρα και νύχτα, στις παγερές νύχτες του χειμώνα. Ο πατέρας και η μάνα μου πνίγηκαν στο ναυάγιο με το "Ηράκλειο" που βυθίστηκε μεσ' την καρδιά του Αιγαίου. Παράτησα την Ακαδημία, που πήγαινα να γίνων δάσκαλος, για να παντρέψω τη μεγάλη αδελφή.

Εμένα δε μου ταιριάζει ο ρόλος του σπιούνου. Καλά, για τους πολιτικούς εξόριστους μπορεί να 'χει λόγο η επανάσταση, να ξέρει πού βρίσκονται και τι κάνουν.

Μα δε μπορώ να καταλάβω γιατί πρέπει να έχω στη μυστική λίστα το όνομα του Παπαδόπουλου, του Αμερικάνου.

Εγώ τον είδα σωστό άνθρωπο. Η γυναίκα του αγαπάει τρελά την Ελλάδα. Παράξενα πράματα, κύριε Γραμματικέ, παράξενα.

Φέρνουν τα δολάρια και τα σκορπάνε στην Ελλάδα, και εμείς πρέπει από πάνω να τους υποβλέπουμε.

Έρχονται ώρες που ντρέπομαι για τη δουλειά που με στείλανε να κάμω. Ο φόβος μου είναι ότι κάποιος μπορεί να παρακολουθεί και μένα. Μα, εγώ, είμαι Κρητικός, τά 'χω πάρει όλ' απόφαση, τους παλιοκερατάδες. Εγώ πληροφοριοδότης και χαφιές δε γίνομαι.

Στις είκοσι έξι του Σεπτέμβρη η οικογένεια Πούλου άφηνε το Τρανό Χωριό και έφευγε με το "Ολυμπία" ζανά για την Αμερική.

Οι πρώτες φθινοπωριάτικες βροχές άρχισαν κιόλας να πέφτουν. Ο κόσμος ετοιμάζεται για έναν ακόμα χειμώνα. Οι ξυλόσομπες στους καφενέδες άρχισαν πάλι να καίνε. Τα τζάκια να καπνίζουν.

Τις μέρες που δε βρέχει, με λιακάδα ή συννεφιά, οι νοικοκυράιοι βγαίνουν να μαζέψουν τα καρύδια και τα κάστανα, που εκείνη τη χρονιά έκαμπαν μεγάλη προκοπή.

Η Μπιρμπίλω με την κυρα-Αργυρώ την αλαφροίσκιωτη, βοηθάει η μια την άλλη να κουβαλήσουν τα κούτσουρα για το τζάκι.

Η Μπιρμπίλω, αυτή η ανδρογυναίκα, με το αστείρευτο χιούμορ, η ξακουσμένη προξενήτρα, ύστερα από το χαμό του Θάνου λύγισε. Τώρα πια έχει ανάγκη από υποστήριξη.

Η Αργυρώ, παρότι γυναίκα ντελικάτη, ένοιωθε την υποχρέωση να της συμπαραστέκεται. Με το γαιδουράκι που κουβάλαγε τα ξύλα, το ένα φόρτωμα το πήγαινε στο σπιτικό της Μπιρμπίλως και το άλλο στο δικό της σπίτι.

Ο Ζαρίφης, ο πολυταξιδευμένος, δε θέλησε να παντρευτεί. Έμεινα οριστικά μπεκιάρης. Περνούσε τις ώρες του στους καφενέδες, πότε στο χωριό και πότε κατέβαινε στο Γαύρο να συντροφεύει ένα παλιό Ελληνοαμερικάνο που κόντευε τα ενενήντα πέντε χρόνια του.

Ο Ανδρέας, ο νεόπλουτος, με τη γυναίκα του την Αγγέλω, από το Σίδνεϋ, γράφουν στην Αργυ-

ρώ ότι τον άλλο χρόνο θά 'ρθουν ταξίδι στην πατρίδα.

Αυτό δίνει φτερά στη μάνα, την Αργυρώ, και τη βοηθάει να αλαφρύνει τον πόνο για τον άδικο χαρό της Τασίας.

Ο Μήτσος με τη Διαμάντω σπρώχνουν την άχαρη ζωή τους με μεγάλες δυσκολίες. Η αναπηρία του από το Μέτωπο της Αλβανίας τον έχει τώρα καθηλωμένο στο κρεβάτι. Μόνο με τον καλό καιρό σηκώνεται δυο-τρεις ώρες για να βγει στον κόσμο.

Η Διαμάντω δεν έχει ανάκαρα, ούτε υπομονή, να στηρίξει τα παιδιά και να συγχρίσει το σπίτι. Παίρνει φάρμακα, ηρεμιστικά για τα νεύρα της. Ο μεγάλος γιός, ο Παντελής, απολύθηκε από το στρατό, μα στο Τρανό Χωριό δε βρίσκει δουλειά. Γιός του Μήτσου του μπεκρή ήταν, ποιος του 'δινε σημασία;

Η μετανάστευση για την Αμερική ή την Αυστραλία είναι δύσκολη. Σταμάτησαν οι προσκλήσεις.

Υστερά παρουσιάστηκε το παλιό εμπόδιο. Το χαρτί των κοινωνικών φρονημάτων. Είχε δυσκολία να το βγάλει.

Πληρώνει, τώρα, και ο Παντελής τις αμαρτίες και τα μεγάλα λάθη των εγκέφαλων που έσυραν το λαό σε καλούς και κακούς πολίτες. Πληρώνει ακόμα τον κοινωνικό και ταξικό ρατσισμό. Η μόνη λύση, που απέμεινε, ήταν τα εργοστάσια της Γερμανίας. Οι φάμπρικες και οι υπόγειες σταός του Βελγίου.

Ο κυρ-Γραμματικός έβαλε μέσο να βγει το πολύτιμο χαρτί των φρονημάτων για τον εικοσιδυά-χρονο Παντελή.

Μια παγερή μέρα του Μάρτη, ο Παντελής παίρνει το τρένο από το Σταθμό Λαρίσης για τη Γερμανία.

Ένας, ακόμα, ταξιδιώτης παίρνει το δρόμο για την ξενιτιά...

ΕΚΛΕΚΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΝΑ ΘΑΥΜΑ ΣΤΟΝ ΑΓΡΑΦΙΩΤΙΚΟΝ ΑΪ-ΓΙΑΝΝΗ.

Του **ΔΗΜ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Επιμέλεια: **Γιάννης Μάκκας**

Η Ευρυτανία οφείλει πολλά στο μεγάλο Ρουμελιώτη εκπαιδευτικό, συγγραφέα και λαογράφο Δημήτρη Λουκόπουλο.

Ο Δημήτρης Λουκόπουλος (1874-1943) γέννημα της Αρτοτίνας Δωρίδας, αγάπησε τη Ρούμελη, την ύμνησε, συνέλεξε πλουσιότατο λαογραφικό υλικό και έδωσε στο φως και στη δημοσιότητα ό,τι πήρε από το λαό της.

Στα καλοκαιριάτικα ταξίδια του στην Ευρυτανία, περπάτησε όλες τις γιδόστρατες και ήρθε σε επαφή με τους ανθρώπους του βουνού και της στάνης. Κατέγραψε τη ζωή τους, τις παραδόσεις, τις παροιμίες, τις προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες τους.

Μας κληροδότησε τα εξαίρετα ταξιδιωτικά βιβλία του "Στ' Αγραφα" και "Στα βουνά του Κατσαντώνη".

Το παρακάτω κείμενο, που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα "ΤΡΙΧΩΝΙΣ" (1-1-1933, αριθ. φύλλου 204), αναφέρεται σε ένα θάύμα το οποίο συντελέστηκε στο Μοναστήρι του Αγραφιώτικου Αϊ - Γιάννη, στο Παλαιοκάτουνο, όπως του το μετέδωσαν οι Αγραφιώτες, που το άκουσαν από τους παλαιότερους

Γιάννης Μάκκας

"Ενός θρύλου η θύμιση ήρθε να μου ταράξει τα ήσυχα του νου μου νερά τώρα που διώχνουμε τον παλιό χρόνο πίσω και μπαίνουμε στον καινούριο. Αξίζει να σας το πω.

Πήγαινα απ' τ' Αγραφιώτικο Παλιοκάτουνο στο Κεράσοβο της Ευρυτανίας το καλοκαίρι του 1923. Ήταν 29 τ' Αυγούστου, που γιορτάζει ο κόσμος στον Αϊ-Γιάννη του, και πέρασα απ' το παλιό αυτό μοναστήρι που ο Κατσαντώνης έπαιρνε φωμί.

Δεξιά άκρη τ' Αγραφιώτη σε μια βουνοπλαγιά ολοσκέπαστη απ' αγριόδεντρα χωμένο το βρήκα να γιορτάζει το χρονιάρικο πανηγύρι του. Κόσμος και κοσμάκης απ' όλα τ' Αγραφοχώρια είν' εδώ συμμαζεμένος. Ήρθαν γυναίκες για να φέρουν τα τάματα τους και να zώσουν τον Άγιο, ήρθαν κι άντρες για να γλεντήσουν, ήρθαν και πολλοί ν' αγοράσουν και να πωλήσουν, γιατί και παζάρι των γύρω χωριών είναι τούτο το πανηγύρι, μια φορά το χρόνο, τώρα στις 29 τ' Αυγούστου.

Και είναι παλιό, πολύ παλιό αυτό το πανηγύρι. Το βρήκε και τ' άφησε πίσω του τ' ατρόμητο παλικάρι ο Κατσαντώνης. Το είδαν κι όλοι οι άλλοι καπεταναίοι και κλέφτες όσοι πέρασαν απ' τ' Αγραφα στον καιρό της μαύρης σκλαβιάς.

Είδαν κι άκουσαν θαύματα και θαύματα τ' Αϊ-Γιάννη τ' Αγραφιώτη. Και τον προσκύνησαν μ' όλη τη zέστη της καρδιάς τους, μ' όλη την πίστη που στάθηκε ο πρόδρομος της ανάστασης του ελληνικού γένους.

Χρόνια και χρόνια πέρασαν από τότε κι όμως τα θάματα δε λησμονήθηκαν γιατί περνώντας από στόμα σε στόμα έφτασαν ως εμάς. Κι εγώ στο πέρασμά μου άκουσα να τα διηγούνται οι Αγραφιώτες σα να γίναν χτες. Ένα που μου φάνηκε πιο τρανό απ' τ' άλλα το ρίχνω σήμερα στο χαρτί για να το μάθει ο κόσμος:

Πριν απ' το 1821 ήταν τότε ακριβώς πότε ποιος μπορεί να πει; εποχή που ο Καραϊσκάκης γύρισε καπετάνιος στ' Αγραφα παραμονή τ' Αϊ-Γιαννιού και του μεγάλου πανηγυριού.

Ήρθαν, ήρθαν κόσμος στο μοναστήρι...!

Έφτασε κι ο Καραϊσκάκης με τα παλικάρια του να προσκυνήσει τον Άγιο, να πανηγυρίσει κι αυτός σαν τους άλλους. Χρονιάρα μέρα μαθές ξημέρωνε το ταχύ που ούτε λάδι δεν τρώνε οι χριστιανοί. Έτσι λέει το βρήκαν απ' τους παλιούς, έτσι πρέπει και να το παραδώσουν στους νιότερους. Τ' αλαφάκι, βλέπεις, ερχόταν στον Αϊ-Γιάννη αυτήν τη μέρα, τα 'σφαξαν και τον γιόρταζαν με το κρέας το iερό.

Μία χρονιά κακή ώρα που έφτασε αργά. Ποιος ξέρει που έτρεχε το καημένο κι απόστασε. Αποσταμένο τόπιασαν οι θεοκατάρατοι και τόσφαξαν, το μαγείρεψαν και το μέρασαν ταΐνια. Μα ω του θαύματος! Το τελευταίο ταΐνι ήταν ένα ανθρώπινο χέρι που έμεινε στον πάτο στο καζάνι.

Σημείο δίχως άλλο τ' Αϊ-Γιάννη γιατί δεν άφησαν τ' αλαφάκι του να ζαποστάσει κι ύστερα να το σφάξουν. Αυτό ήταν όλο. Έκοψαν από τότε κι ύστερα οι χριστιανοί την κρεοφαγία αυτήν τη μέρα. Την περνούν με ψωμί, φασόλια κι εκείνα χωρίς λάδι. Κάνει μαθές να χαλάσουν το χατήρι του Άγιου μιας και με το σημείο του έδειξε πως πρέπει να νηστεύουν οι παγγυριώτες;

Ο Καραϊσκάκης με τα παλικάρια του έπιασαν κι αυτοί σαν τους άλλους το γιατάκι τους για να ξενυχτίσουν εκείνο το βράδυ. Είπαν το ένα, είπαν το άλλο η κουβέντα τόφερε και για την αυριάνη ξεροφαγία.

- Νηστεία, νηστεία! άκουες απ' όλους. Το καλεί η μέρα. Ένας τους δεν θέλει ν' ακούσει από νηστεία.

- Όλα κι όλα, είπε. Παγγύρι με νηστεία δεν το καταλαβαίνω. Εννοώ να τον αγιάσω τον Αϊ-Γιάννη με κρέας, εγώ. Έχω τραγί, μα το τραγί! Μία πιθαμή ξύγκι έχει στα νεφρά του. Θα το πελεκήσω ταχνά και όποιος θέλει από σας ας μου κάμει συντροφιά στο ψητό!

Κοκκίνησε από θυμό ο Καραϊσκάκης από κει που τον άκουε. Δε βάσταξε άλλο:

- Αφέντη μ' Αϊ - Γιάννη μου, είπε ή θα το κάμεις ή θα το κάμω εγώ το θάμα!

- Πλαγιάστε, σύντροφοί μου κι αύριο θα δούμε ποιος θα κάμει συντροφιά στο ψητό του νουνού του θεοκατάρατου, είπε θυμωτικά.

Τον πήραν όλοι. Ποιος ξέρει τι κακό έβλεπαν στον ύπνο τους για τ' αυριανό θάμα.

Θεέμ' τι γινόταν ακόμα πριν χαράξει η αυγή και δώσει η μεγάλη του πανηγυριού μέρα. Καμπάνες, σήμαντρα, φωνές κόσμου αντηχούν στα γύρω και κάτω μακριά στον Αγραφιώτη τη ρεμματιά. Έφεξε καλά. Όλα λεν πως αρχίζει το πανηγύρι. Καλόγεροι, παπάδες, ψαλτάδες και καλανάρχοι διαβάζουν, ψέλνουν, καλαναρχούν στην εκκλησιά μέσα. Με πόση αυστηράδα προσώπου στέκεται στην εικόνα του ο αφέντης ο Αϊ-Γιάννης, κρατεί με το ζερβί χέρι το κεφάλι του και λέει "Ιδέτε τι παθαίνει όποιος έχει άδολη ψυχή σαν Εμένα αλλά και τι μ' αυτό! "Μνήμη δικαίων μετ' εγκωμίων".

Η εκκλησία μέσα πήχτρα από κόσμο, γερόντοι, γυναίκες, παιδιά σταυροκοπιούνται, γονατίζουν, παρακαλούν τους Αγίους. Κάτι λεν όλοι μέσα τους άλλος για τον άρρωστό του, άλλος για τον ξενιτεμένο του ίσως και κανέναν για τον σκλαβωμένο του.

Αλλά κι απόξω στην εκκλησιά μήλο αν ρίζει κάτω δεν θα πέσει μυρμήγκι αυτού όσος κόσμος δεν χωράει για να μπει μέσα. Σταυροκοπήματα, μουρμουρίσματα, παρακάλια άλλα στον Άγιο εδώ.

Χρυσά γιατία λες και κρατούν στα χέρια τους οι γυναίκες ενώ έρχονται ολόγυρα στον τοίχο να τον περιζώσουν με τα κερένια zώσματα που έφεραν απ' το χωριό τους. Μιλιά δεν ακούς απ' αυτές, ανασασμός από καμιανής στόμα δε βγαίνει. Τόσο είναι σεβαστικές, τόσο σοβαρές.

Μα να, σε λίγο έλαμψε κι ασήμι απ' άρματα στο πλήθος μέσα πρόβαλαν οι λερές οι φουστανέλες των κλεφτών. Οι Καραΐσκαίοι είν' αυτοί, μπρος ο καπετάνιος, ξωπίσω τα παλικάρια προκωρούν για να μπουν στην εκκλησία κι ο κόσμος αναμερίζει, ανοίγει διάβα να περάσει η λεβεντιά και το καμάρι.

Σιμά να βγούνε τ' Άγια είναι στην εκκλησία μέσα. Κι όμως το καταραμένο παλικάρι μένει όξω τέτοια ώρα. Τόβαλε ο Σατανάς να κάμει και καλά κείνο που βουλήθηκε για να γίνει το θάμα να πιστέψει ο κόσμος.

Πήρε το τραγί, τ' ανασκέλωσε, το κρατεί απ' τα πόδια κι έβαλε το μαχαίρι στο σελάχι. Δύρεται το δύστυχο zώο, κλαίει, μ' αυτός δεν ακούει από τέτοια. Ψάχνει στο ένα χώρισμα του σελαχιού, στ' άλλο, πουθενά να βρει μαχαίρι! Αντίς γι' αυτό έπιασε πιστόλα δίχως να το καταλάβει. Κάνει να την πάει στο λαιμό του τραγιού, δεν ένοιωσε κι αυτός καλά καλά, γιατί το χέρι του δε μπορεί να το διευθύνει κει που θέλει. Η μούρη από το πιστόλι ακούμπησε στον αφαλό. Το σκάνταλο πυροβόλησε, η αβζότη πήρε φωτιά κι ένα μπουμ ξαφνικό ακούστηκε. Τον πήρε στην κοιλιά ο μπαλαρμάς κι έπεισε χάμωνεκρός. Πελάγωσε το αίμα γύρω του. Δεν είναι θάμα τρανό και μεγάλο!

Ο τράγος σηκώθηκε και πάει να βοσκήσει.

- Τι είναι; τι τρέχει; Μπας κι ήρθαν Τούρκοι; ακούεται από παντού.

Κι από στόμα σε στόμα μαθεύτηκε το κακό χαμπέρι. Το πήγαν και στην εκκλησιά μέσα. Τ' άκουσε κι ο Καραΐσκακης, μα καρφί δεν του κάηκε γιατ' ήζερε αυτός. Όλοι τον κοιτάζουν όμως στα μάτια, να ιδούν και να μαντέψουν τι έχει μέσ' το νου του και δεν ταράχτηκε, μα άδικα.

Όλος ο κόσμος ήταν μαζεμένος γύρω στο σκοτωμένο άμα η εκκλησία απόλυσε. Διαρωτούνται πως πήρε το πιστόλι φωτιά, πως ο άνθρωπος έπεισε νεκρός, πως τούτο πως κείνο. Κανένας δε μπορεί να βρει την αιτία του άδικου χαμού του παλικαριού.

- Κάμετε το σταυρό σας, είπε ο Καραΐσκακης που κι αυτός ήρθε να τον ιδεί και από κοντά σκοτωμένο το σύντροφό του. Πρόλαβε έκαμε ο Αφέντης Αϊ-Γιάννης το θάμα τους! Δεν άφησε μέναν για να το κάμω! Ήθελε να μου χαρίσει το βόλι που χρωστούσα σ' ένα σκυλί. Ακούς ο θεοκατάρατος να θέλει να φάει κρέας σήμερα. Νάτα τώρα. Καμαρώστε τον! Με το στόμα ανοιχτό έμεινε όλος εκείνος ο κόσμος. Με μια φωνή δόξασαν τον Αϊ -Γιάννη τον πρόδρομο.

Το θάμα διαλαλήθηκε κι ως σήμερα ακόμα διαλαλίεται στη μνήμη του, όταν οι Αγραφιώτες συμπαζεύονται να τη γιορτάσουν".

ΔΗΜ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΒΑΛΑΩΡΑ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Γράφει ο Θωμάς Σταμούλης

Η Βαλαώρα της Ευρυτανίας, υπήρξε χώρα ιστορική κατά την προχριστιανική εποχήν, καθώς μαρτυρούν τα λείψανά της, και καθώς αναφέρουν αι πατρογονικά ημών παραδόσεις. Η ιστορία πουθενά δεν αναφέρει τοιούτον πράγμα, αλλά, αυτό οφελεται εις την έλλειψιν Ιστοριογράφου. Εις το Ν. Δ. αυτής μέρος υπάρχουν σήμερον τα ερείπια ενός μεγάλου κάστρου της προχριστιανικής εποχής με κυκλώπεια τείχη. Πλησίον εις αυτό το μέρος υπάρχει ήδη εν αρχαίον φρέαρ, το οποίον έχει βάθος περίπου δώδεκα οργυιών. Έχει δε, γύρωθεν τέσσαρας μεγάλους λίθους, οι οποίοι προξενούν θαυμασμόν εις τον άνθρωπον που τους παρατηρεί, (διότι τόσον είναι μεγάλοι που είναι αδύνατον να τους σαλεύσῃ κανείς από την θέσι τους).

Πλησίον αυτού υπήρξαν -λέγουν- άλλα δύο ακόμη φρέατα τα οποία εχάλασαν με την πάροδον των αιώνων...

Εις αυτό το μέρος -λέγουν- υπήρξεν πόλις, διότι υπάρχουν ήδη θεμέλια πολυάριθμα παναρχαίων κτιρίων, ευρέθησαν επίσης πανάρχαια χάλκινα νομίσματα, λείψανα πηλίνων αγγείων, αρχαίοι τάφοι, κ.λπ. κ.λπ. Εν τοις καθ' ημάς χρόνοις ευρέθη εν άγαλμα αιγών παρά τίνος Γεωργίου Νίκου ονομαζομένου.

Ευρέθη πάλιν πιλησίον του αυτού μέρους εντός τετραγώνου σκαλισμένης πέτρας βέργα χρυσού. Μία παράδοσις πάλι, λέγει, ότι εντό του κάστρου, ευρίσκεται εντός της γης αγαλματοποιημένη μία χοίρος ολόχρυση με δώδεκα μικρά χοιρινά.

Αύτη είναι η κεκρυμμένη ιστορία της κώμης Βαλαώρας, η οποία κατά τον ιη' αιώνα έδωσεν την επωνυμίαν εκ του ιδίου αυτής ονόματος εις τον Μεγάλον ποιητήν Αριστοτέλην Βαλαωρίτην, του οποίου και θεωρείται Μάρμη.

Βαλαώρα

Θ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

(Από το περιοδικό: "ΤΟ ΧΑΡΟΥΜΕΝΟ ΣΠΙΤΙ",
AP. TEYX. 50-51, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ-ΜΑΡΤ. 1956)

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΦΥΓΗ

Ψηλά αετός εζύγιζε τα λαμπερά φτερά του
και με τα αετήσια μάτια του ανίχνευε τον κόσμο
πάνω απ' των ελάτων τις κορφές των λόφων τις ραχούλες
πλαγιοκοπούσε ολημερής σαν άρχοντας κι αφέντης,

Πότε κοιτάζει δεξιά πότε τον ήλιο κρύβει
πότε λυγάει αθόρυβα το μαγικό κορμί του
χωρίς μιλιά, χωρίς λαλιά, πριγκιπική ομορφάδα
μ' επιμονή σαν το θεριό και με περίστια χάρη,

ανοίγεται στον ουρανό τα σύννεφα ζεσχίζει
πίσω από δένδρα χάνεται σε ράχες αρμενίζει
χωρίς καπηούς και βάσανα χωρίς να νοιάθει τύψεις
χωρίς τη λύπη ή τη χαρά για ότι έχει κάνει.

Αυτά μαυρίζουν την ψυχή τον κόσμο σκοτεινιάζουν
και μόνο οι άνθρωποι στη γη τα ζουν και καμαρώνουν.
-Έλα αετέ χαμήλωσε τις αλαφρές φτερούγες
και σαν αγρίμι πάρε με πολύ μακριά να πάμε,

εκεί που δεν υπάρχει εχθρός ούτε ανθρώπου γένος
μον ήρεμα κι αθόρυβα οι δυό μας να περνάμε.
Εσύ να φεύγεις μακριά τον κόσμο ν' ανιχνεύεις
Κι όταν γυρνάς να μου μιλάς πως είναι πως περνάει.

Και 'γω να μένω μοναχός όπου εσύ ορίζεις
με τον καυμό μου συντροφιά και την καρδιά μου κόμπο
μακριά απ' ανθρώπους και χαρές κι απ' τη βουή της πόλης
να βλέπω γη και ουρανό τη νύχτα και τη μέρα.

Και με το νου να τριγυρνώ να μπαίνω και να βγαίνω
στον κόσμο που γεννήθηκα, που έχω αφήσει πίσω
στις πολιτείας την ερημιά στο θάμπος των ανθρώπων
με την ψυχή στον ουρανό και την καρδιά στην πλάση.

Κωνσταντίνος Γ. Φούκας

ΠΑΝΑΓΙΑ ΠΡΟΥΣΙΩΤΙΣΣΑ

Του κ. ΔΗΜ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΥ,
Επίτιμου Επόπη Δημοτικής Εκπαιδεύσεως

"Ευχαριστώ Σε, Αχραντε, Πανάμωμε Κυρά.

Το δάκρυ μου το στέγνωσες. Τον πόνο μου τον ένιωσες
κι έγινες στη φουρτούνα μου λιμάνι απανεμιάς.

Μές' την πανάγια σου αγκαλιά,, σαν Μάνα όλους μάζεψε.
Όπως παλιά τιο Έθνος μας και πάλι Συ προστάτεψε,
Ανατολίτισσα Κυρά, της Ρουμελης αρχόντισσα,
ώ Παναγιά Προυσιώγτισσα!".

(Κ.Σ.)

Κάθε χρόνο, στις 23 Αυγούστου, χιλιάδες προσκυνητές απ' την Ευρυτανία, τη Ρουμελη και ολόκληρη την Ελλάδα, φθάνουν στο Μοναστήρι της Προυσιώτισσας, πολυφημισμένο κέντρο της Ελληνικής Ορθοδοξίας, ιερό καταφύγιο και πηγή των ψυχικών ανθρώπινων ανατάσεων, κουρασμένοι απ' το μόχθο της ζωής, για ν' αποθέσουν της ψυχής τους τα μύρα: την ευλάβεια και την πίστη, το σεβασμό και την ευγνωμοσύνη, την αγάπη και την αγαλλίαση. Είναι το μεγαλύτερο ελληνικό προσκύνημα απ' όλα τα Μοναστήρια της χώρας, ύστερ απ' την Τήνο. Ο Προυσός είναι η Τήνος της ξηράς.

Εξαίσια είναι η διαδρομή από το Καρπενήσι, μετεριζί αγώνψων και θυσιών της Φυλής μας, για το Μοναστήρι. Η φύση, υποβλητική σε μεγαλείο και πλούσια σε βλάστηση, ρυπάνει τη ναρκωμένη αίσθηση. Ένα σύμπλεγμα από κάθετα πετροβιούνια, κατακόρυφα βάραθρα και απρόσιτα χωριά, κολλημένα σαν στρείδια στους απόκρημνους βράχους και κρεμασμένα καθώς το τσαμπί της κληματαριλάς στα μοναχικά φαράγγια, είναι τιο γνώρισμα του πρωτόγονου αυτού Ευρυτανικού χώρου. Τα μάτια θαυμάζουν τις ομορφιές, τα πνευμόνια αναπνέουν καθαρό οξυγόνο και τα αυτιά καταγράφουν τη μυστική συναυλία, τη γεμάτη απ' το θρόισμα των φύλλων, το κύθλισμα των νερών και το κελάδημα των πουλιών. Ο άνθρωπος, σε τέτοιες ώρες, ζεχνάει το φορτίο των χρόνων και θαυμάζει, με σεβασμό κι ευγνωμοσύνη, του Δημιουργού την πανσοφία.

"Είναι, βέβαια, - γράφει ο αξέχαστος κορυφαίος λογοτέχνης κι έξοχος Ρουμελιώτης I. M. Παναγιωτόπουλος - μια μάχη με τα βουνά όλο αυτό το προσκύνημα, ένας αγώνας ανάμεσα ορθόστητα πέτρινα τείχη, που ανοίγονται σε ατελεύτητες ζώνες, που ανεβαίνουν στα μεσούρανα, που κατεβαίνουν σε σκοτεινούς γκρεμούς, που δεν αφήνουν τόπο για πέρασμα. Μα είναι κι η πιο χαρούμενη, η πιο δροσερή μάχη, που μπορεί να δώσει ο άνθρωπος, πολυμήχανος και πολύτεχνος, ικανός να βρίσκει κάθε στιγμή το δρομάκι του, πότε στις απάτητες ράχες, πότε στις απότομες πλαγιές, πότε στα σύσκια πλατώματα, όπου το φως του ήλιου και ο ίσκιος της νύχτας κατασταλάζουν σιωπηλά, ανάμεσα στις καστανιές, στις καρυδιές, στα πλατάνια, στις φτέρες και στα έλατα".

Τα καραβάνια των προσκυνητών, πριν γίνει ο δρόμος, έφτηναν το δειλινό της παραμονής του

πανηγυριού με το λεωφορείο ως την πλατανόσκρεπη και ολόδροση ποταμιά του Γαύρου, 15 χλμ. νοτιοδυτικά του Καρπενησιού. Κι ύστερα, με τα ζώα ή πεζοί - όσοι δεν ήταν ταμένοι να περπατήσουν ξυπόλυτοι -, ακολουθώντας το μονοπάτι, έφθαναν σε έξι ώρες, στο Μοναστήρι της Μεγαλόχαρης. Το φως του Αυγουστιάτικου φεγγαριού εξαϋλωνε όλη την άγρια ορεινή πλάση με τα τρομακτικά φαράγγια και τις γραφικές λαγκαδιές. Οι σκιές των στρατοκόπων προσκυνητών αποτελούσαν μια μυστηριακή λιτανεία, πανάρχαιας και αρχέγονης πομπής. Τώρα οι προσκυνητές της Προυσιώτισσας δεν αντιμετωπίζουν τη σκληρή πορεία του παρελθόντος. Το αυτοκίνητο κατέκτησε τις απρόσιτες βουνοκορφές και πλαγιές, καταπατώντας το ιερό άσυλο και διώχνοντας τη βιβλική γαλήνη, που μετουσίωνε την κατάνυξη των πιστών σε άμεση επικοινωνία με το Δημιουργό. Ο ιερός χώρος έχασε τα άγρια θέλγητρά του και την παλιά αγνότητά του.

Παναγιά Προυσιώτισσα! Τόπος ιερός, γεμάτος φως, σεβασμό κι ευλάβεια. Πνεύμα Θεού απλώνεται παντού. Εξαίσια θέση, που χαρίζει μια απέραντη ηρεμία και υπερκόσμια μακαριότητα. Η προσέγγιση στο Μοναστήρι της "Πρώτης Κυράς της Ρούμελης" δημιουργεί αισθήματα εσωτερικής ανησυχίας και θρησκευτικής συγκινήσεως. Χαρμόσυνες και ειρηνοφόρες αντηκούν οι καμπάνες του. Ήχοι θριαμβευτικοί και δοξαστικοί, που διαλαλούν τη θεία μελωδία της Ορθοδοξίας.

Ο προσκυνητής, με δέος, μπαίνει στο "καθολικό", αριστούργημα ζωγραφικής και προχωρώντας αριστερά οδηγείται από μια εσωτερική πόρτα "προς τη μαυρισμένη σπηλιά, όπου φεγγοβολεί, με την ανέσπερη αναλαμπή της, η πανάρχαια μελαγχολική και μελαχρινή Παναγίτσα, καταποντισμένη στη θάλασσα των πολύτιμων αφιερωμάτων". Μια καντήλα καίει μέρα και νύχτα μπροστά στη σεπτή εικόνα, έργο του Ευαγγελιστή Λουκά, κατά την παράδοση, επιχρυσωμένη απ' το μεγάλο πολέμαρχο Γ. Καραϊσκάκη, σ' ένδειξη ευγνωμοσύνης για την αποκατάσταση της υγείας του, το Φεβρουάριο του 1824, φωτίζοντας τη σπηλιά και σκορπίζοντας πίστη και δύναμη απ' την αόρατη παρουσία της Μητέρας του Θεού. Οι ύμνοι και οι προσευχές δημιουργούν υποβλητική ατμόσφαιρα, ώστε ο πιστός να δίνεται ολόκληρος στη λατρεία του Δημιουργού και να βλέπει πόσο πολύτιμη είναι η ανταμοιβή, που του δίνει η Θεία Χάρη. Η δέσση του στη μεγάλη Μάνα του κόσμου, ίνδαλμα της ψυχής του, υψώνεται στα ουράνια θερμή, η ικεσία του θροῖζει μέσα στ' άγρια φαράγγια και η φλογερή πίστη του στήνει αιώνιους βωμούς αγάπης κι ευγνωμοσύνης.

Υπάρχουν σπάνιες τοιχογραφίες και φορητές εικόνες, σπουδαία χειρόγραφα, αξιόλογα βιβλία και ιερά κειμήλια, που αποτελούν έναν πολύτιμο θησαυρό, άξιο να διαφυλαχθεί, μ' ενδιαφέροντας και στοργή.

"Ψυστες υπηρεσίες προσέφερε το Μοναστήρι στα μάυρα χρόνια της σκλαβιάς του Γένους και της Επαναστάσεως. Υπήρξε αληθινή κιβωτός της Θρησκείας και της Πατρίδας. Πόσες φορές, "μέσα στο θολόκτιστη εκκλησία", θ' ακούστηκαν τα λόγια του Παπά - Δασκάλου, θεριεύοντας "την αποσταμένη ελπίδα" με μια φωνή βαριά:

"Μη σκιάζεστε στα σκότη. Η Λευτεριά σαν της αυγής το φεγγοβόλο αστέρι,
της νύχτας το ξημέρωμα θα φέρη".

Στο δοξασμένο και ιστορικό αυτό Μοναστήρι βρισκόταν βαριά άρρωστος ο γενναίος στρατηγός Γ. Καραϊσκάκης, όταν νεκρός μεταφερόταν, για να κηδευτεί στο Μεσολόγγι, ο σεμνός ήρωας Μ. Μπότσαρης, που έπεσε πολεμώντας στη μάχη του Κεφαλόβρυσου του Καρπενησιού (9 Αυγούστου 1823). Κατέβηκε απ' τον ξενώνα του στο νάρθηκα του Ναού, ασπάστηκε, κλαίοντας τη σωρό ενός άξιου της αθανασίας πολεμιστή και αποχαιρετώντας τον είπε τα αληθινά προφητικά για τον ίδιον λόγια: "Μακάρι, αδελφέ μου Μάρκο, να πέθαινα κι εγώ σαν κι εσένα".

Όλος αυτός ο ιερός χώρος χρυσίζει πάμφωτος σε μια ονειρευτή γαλήνη και μακαριότητα. Ελπίδα, φως και στήριγμά της η Παναγία η Προυσιώτισσα. Το Μοναστήρι χαρίζει μεγαλείο και έξαρση, καλοσύνη κι αρμονία. Ένα Μοναστήρι με ιστορία, παράδοση και πνευματική ακτινοβολία. Ένα

Ρουμελιώτικο Μοναστήρι, ιερός τόπος προσευχής κι ενατενίσεως, ζητεί την αμέριστη συμπαράσταση όλων μας. Οι μακάριοι μύστες της Αθανασίας, που το υπηρετούν με αιφοσίωση, συνεχίζουν την ιστορική πορεία του, μέσα στο χρόνο. Οι ύμνοι και οι δοξολογίες των χιλιάδων προσκυνητών υψώνονται, μ' ευλάβεια κι ευγνωμοσύνη, στον ουρανό:

"Χορείαι αι της Ελλάδος και Αιγαλίας τα στίφη, συναθροισθέντες τεμένει, τω εν Πυρσώ της Παρθένου νυν προσκυνήσωμεν πόθω αυτής την Θείαν Εικόνα".

ΟΙ ΑΞΙΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΗΓΕΤΕΣ

Του Καθηγητή Ηλία Λιάσκου

"Οσοι ευρίσκονται εις τας πλαγιάς των υψηλών βουνών δεν καταφέρουν να βλέπουν την κορυφήν των. Μόνον η απόστασις επιτρέπει την θέαν του μεγαλείου των. Συμβαίνει το ίδιο περίποιο με τους μεγάλους Άνδρας της Ιστορίας. Οι άνθρωποι της γενεάς των τους εννοούν ολιγότερον. Μόνον ο θάνατος και ο χρόνος παρέχουν την απόστασιν, η οποία επιτρέπει εις την Ιστορίαν να αναλάβει το έργον της.."

Αλλά υπάρχουν και υψηλαί κορυφαί εις την ανάβασιν των οποίων αποκάμνει και η Ιστορία. Και είναι τότε ο θρύλος, ο οποίος διηγείται την δόξαν των...". Αυτά είπε ο **Γεώργιος Παπανδρέου**, ο Γέρος της Δημοκρατίας, στο πρώτο πολιτικό μνημόσυνο για τον **Ελευθέριο Βενιζέλο** στην Βουλή των Ελλήνων, και είχε δίκιο. Γιατί όλους τους μεγάλους πολιτικούς και γενικά τις μεγάλες προσωπικότητες οι σύγχρονοι όχι μόνον δεν τους εκτιμούν σωστά αλλά τους καταδιώκουν από φανατισμό ή φθόνο. Αυτόν τον μεγάλο Εθνικό Ήγέτη, που δημιούργησε την Ελλάδα των 5 θαλασσών και των 2 πηείρων επεχείρησε το σύγχρονο παρακράτος να τον δολοφονήσει. Ο βασιλεύς τον καθαίρεσε και ο λαός τον κατεψήφισε, ύστερα από πετυχημένη διακυβέρνηση της χώρας. Τι κατάλαβε ο Ελληνικός λαός και κυρίως οι μη Βενιζελικοί; Σχεδόν τίποτε. Ήταν όμως ένας μεγάλος Ήγέτης που οδήγησε τη χώρα του μπροστά. Ήταν ένας χαρισματικός ηγέτης. Δεν βγαίνουν κάθε τετραετία τέτοιοι. Όμως οι σύγχρονοί του τον αναθεμάτισαν.

Ο **Χαρίλαος Τρικούπης** στερέωσε τη Δημοκρατία και τον δικομματισμό (που δεν είναι κακό ντε και καλά) με το να αναγκάσει το βασιλιά να τηρήσει την "Αρχή της δεδηλωμένης", δηλ. ο βασιλιάς υποχρεώθηκε να αναθέτει το σχηματισμό της Κυβέρνησης στο Κόμμα που πλειοψήφισε και όχι σε όποιον θέλει αυτός. Έκαμε έργα πολλά: λιμάνια, δρόμους, σιδηροδρομικό δίκτυο, συγκοινωνίες κ.λπ. Το εκλογικό σώμα όμως τον κατεψήφισε επανειλημμένα και δεν τον άφησε να ολοκληρώσει το μεγαλόπινο πολιτικό πρόγραμμά του. Στις τελευταίες μάλιστα εκλογές το 1895 από 207 υποψηφίους του Τρικούπη βγήκαν μόνον οι 15. Ο ίδιος δεν εκλέχθηκε ούτε βουλευτής. Την έδρα του Μεσολογγίου την κατέλαβε κάποιος Μιλτιάδης Γουλιμής και είπε ο Τρικούπης το γνωστό "ανθ' ημών Γουλιμής". Ένα χρόνο μετά, το 1896, πέθανε πικραμένος και εξόριστος στις Κάννες.

Ήταν πράγματι μεγάλος ηγέτης και αυτός. Γιατί αν ο λαός τον ψήφιζε θα είχαμε αποφύγει την ταπείνωση από τον ατυχή πόλεμο εναντίον των Τούρκων στη Θεσσαλία το 1897 και την επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου, μετά την πτώχευση του Ελληνικού Κράτους,. Η πολιτική όμως κρίνεται πάντα από το αποτέλεσμα και όχι από τις προθέσεις.

Ανέφερα δυο νεότερους Έλληνες πολιτικούς, που θεωρούνται χαρισματικοί πολιτικοί. Χαρισματικός ήταν και στην Αρχαία Αθήνα ο **Περικλής**, στρατηγός και πολιτικός δημοκρατικός. Αυτός έκαμε πράξη τη Δημοκρατία. Χώρισε όμως την πρώτη του γυναίκα για χάρη μιας Σμυρνιάς, της Ασπασίας. Αυτό δεν του το συγχώρεσαν ποτέ. Όπως και τα μεγάλα έργα της Αθήνας δεν στάθηκαν ικανά να συγκρατήσουν την οργή των Αθηναίων εναντίον του στις δύσκολες περιστάσεις.

Θα τολμήσω να αναφέρω ως χαρισματικούς πολιτικούς και δυο σύγχρονους, αν και "η απόστασις δεν επιτρέπει ακόμα τη θέα του μεγαλείου των". Τα κριτήρια είναι: η δημοφιλία τους, η διεθνής ακτινοβολία τους, η ικανότητα διαχείρισης κρίσεων και το διαχρονικό τους έργο. Πρόκειται για δυο πολιτικές προσωπικότητες που σφράγισαν θετικά τη νεότερη Ελλάδα: **Κωνσταντίνος Καραμανλής** και **Ανδρέας Παπανδρέου**. Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι "στους βαδίζοντας προς τον Ήλιο έπειται και η σκιά". Ο ιστορικός όμως του μέλλοντος θα αναγνωρίσει και στους δύο τη σφυρηλάτηση της εθνικής ενότητας και τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης. Στον Καραμανλή θα αποδώσει δικαιωματικά τη μετάβαση από την ανωμαλία της χούντας στην ομαλότητα της Δημοκρατίας, την κατάργηση του αναχρονιστικού και επάρατου για την Ελλάδα βασιλικού θρόνου και την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Όλα σημαντικά. Στον Παπανδρέου εξάλλου θα του χρεώσει το άνοιγμα της Δημοκρατίας και σε τμήματα του λαού που δεν είχαν καμιά πρόσβαση, την κατοχύρωση των πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, την αναγώριση της Εθνικής Αντίστασης (εθνική συμφίωση κ.λπ.).

Ολοι αυτοί οι δικοί μας αλλά και κάποιοι ξένοι, όπως ο Τσώρτσιλ της Αγγλίας, ο Κένεντυ της Αμερικής, ο Ντε Γκωλ της Γαλλίας, ο Μακάριος της Κύπρου, ο Κεμάλ της Τουρκίας άφησαν έντονα τα χνάρια τους στην ιστορία του τόπου που τους ανέδειξε.

Οι χαρισματικοί και οι ιδιοφυίες μας τελείωσαν σήμερα. Αναζητούμε και θέλουμε πολιτικούς που γνωρίζουν τα προβλήματα της κοινωνίας και καταστρώνουν πρόγραμμα για να λύσουν τα προβλήματά της. Έρχονται στην εξουσία με εντολή του λαού και έχουν τη βιούληση να λύσουν προβλήματα και όχι να διαχειριστούν ένα σαθρό διοικητικό σύστημα που καταδυναστεύει τον πολίτη. Συχνά όμως έρχονται στην εξουσία με τη στήριξη μεγάλων οικονομικών συμφερόντων και έρχονται να εξοφλήσουν κάποια γραμμάτια που υπέγραψαν σε βιομηχάνους, μονοπώλια, ολιγοπώλια, πολεμοκάπηλους, μεγαλοεκδότες, μεγαλοκαναλάρχες κ.λπ. Και όλα αυτά ο λαός τα αγνοεί. Υπάρχει λοιπόν σήμερα ιδανικός πολιτικός; Ποιος είναι; Πώς θα τον αναγνωρίσουμε; Ποια τα προσόντα του;

Ο πολιτικός παιδαγωγός: Ο καλός παιδαγωγός διδάσκει με τις πράξεις του πρώτα. Αυτό κάνει και ο καλός πολιτικός. Γίαυτό και το θεωρώ πρώτο προσόν. Για να διαπαιδαγωγήσει σωστά το λαό, δεν είναι δημαγωγός και λαϊκιστής. Δε χαίδεύει τ' αυτιά του ψηφοφόρου. Αν θέλει μάλιστα να γίνει και αρχηγός τότε πρέπει να είναι πιο έντιμος και ηθικός στην πράξη. "Κατά το μάστορη και τα κοπέλια". Ζούμε στην τηλεοπτική Δημοκρατία. Αυτό σημαίνει ότι και οι πολιτικοί είναι στο στόχαστρο της δημοσιότητας. Όλα βγαίνουν στα φόρα. Λόγια, δηλώσεις και έργα. Η τηλεόραση τους αναδεικνύει, η τηλεόραση τους θάβει. Γί' αυτό οφείλουν να είναι ηθικά πρότυπα για το λαό και περισσότερο στους νέους. Όταν αυτοί ζουν στη χλιδή και την κραιπάλη πώς θα καταλάβουν τη φτωχολογιά;

Δυνατός με το λαό και το νόμο: Η δύναμη του ικανού πολιτικού είναι ο λαός και η νομιμότητα. Μ' αυτή τη δύναμη κανέναν δεν φοβάται. Να κάμει ρήξη με οργανωμένα συμφέροντα, με τους "νταβατζήδες του Δημοσίου", μαζί με τους πολλούς, που είναι και η πλειοψηφία. Παράλληλα όμως σέβεται πρώτος το νόμο και αξιώνει να εφαρμόζεται από όλους.

Ενωτικός και Δημοκρατικός: Αγκαλιάζει όλους τους πολίτες, όλες τις δυνάμεις του Έθνους. Δε χωρίζει το λαό στους "δικούς μας" και τους "άλλους". Παιίρνει μέτρα που ενισχύουν τους αδύνατους και τους πολλούς. Ο δικασμός, τα φανατικά κηρύγματα, οι αμετροέπεις αποδυναμώνουν την ενότητα του Έθνους. Αυτός ο πολιτικός δεν μπορεί παρά να σέβεται τα δικαιώματα του πολίτη και τις δημοκρατικές διαδικασίες.

Οραματιστής: Ένα áλλο προσόν του áξιου πολιτικού είναι να έχει óραμα. "Η πολιτική είναι η τέχνη του εφικτού", είπε ο Βίσμαρκ, αλλά ο πολιτικός πρέπει να έχει το óραμά του που δεν είναι áλλο από την αληθινή ευτυχία του λαού του. Γí αυτό πρέπει να βρίσκεται διαρκώς στο καραούλι και να αγναντεύει το μέλλον. Χωρίς να πετά στα σύννεφα, είναι ανοιχτός στις εξελίξεις και τις νέες ιδέες. Συνθέτει τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα της ταξικής κονωνίας και θεσπίζει μέτρα για τη δικαιοτέρη κατανομή του πλούτου της χώρας. Καμιά κοινωνία δεν πάει μπροστά μόνο με τους πλούσιους. Με áνεργους, νηστικούς και áστεγους δεν υπάρχει εθνική ενότητα και κοινωνική γαλήνη.

Ρούγα από áξιους: Η "ρούγα" του, δηλ. η αυλή του, θα έχει πάντα áξιους συμβούλους. Ένας πολιτικός του καιρού μας δεν μπορεί να τα ξέρει óλα. Να είναι και διπλωμάτης και στρατηγός και οικονομολόγος και κοινωνιολόγος και νομομαθής. Η ικανότητά του να αναντεί áξιους και αποτελεσματικούς συμβούλους θα τον οδηγήσει στην επιτυχία του ρόλου του. Συνήθως στην εξουσία κολλάνε ανίκανοι κοφομεσάκηδες που κολακεύουν τον αρχηγό. Του χαίδεύουν τ' αυτιά αντί να του λένε την αλήθεια. "Κάλλιο να σε φάνε οι κόρακες παρά οι κόλακες". Γίνεται κυβέρνηση με αυλοκόκαλες;

Πατριώτης αλλά οικουμενικός: Δεν είμαστε μόνοι στον κόσμο. Είμαστε éνα παγκοσμιοποιημένο χωριό. Ο áξιος πολιτικός γνωρίζει το διεθνή χώρο και διεκδικεί óτι του ανήκει. Υπερασπίζεται τα Εθνικά συμφέροντα χωρίς σοβινιστικές (υπερπατριωτικές) κορώνες. Για να το κάνει αυτό, κάνει επιθετική ειρηνική πολιτική. Συμβάλλει στη λήψη αποφάσεων στη διεθνή κέντρα προς όφελος της Χώρας και της Ειρήνης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Ο.Η.Ε. κ.λπ. είναι πεδία αντιμαχόμενων συμφερόντων.

Ρίτορας ή Δημαγωγός: Ο Όμηρος θέλει τον ηγέτη "μύθων ρητήρα και ἔργων πρηκτήρα", δηλ. καλό ρήτορα αλλά και δημιουργό ἔργων. Η ρητορική είναι βέβαια θείο δώρο. Είναι χάρισμα. Καλλιεργείται óμως. Το χάρισμα αυτό χρειάζεται στον πολιτικό óχι για δημαγωγία αλλά για να πείσει για το óραμά του. Να πείσει για τις αποφάσεις του που μπορεί να είναι ακόμη και δυσάρεστες αλλά εθνικά αναγκαίες. Σήμερα με την τηλεοπτική δημοκρατία η ρητορική ικανότητα υπηρετεί τον λαϊκισμό και τη δημοκρατία. Παλαιότερα είχαν πέραση οι "μπαλκονάτοι" πολιτικοί, δηλ. αυτοί που μιλούσαν από τα μπαλκόνια και έκαμπαν τα πλήθη να κρέμονται από τα χείλη του ρήτορα πολιτικού. Σήμερα τα πράγματα áλλαξαν. Ο πολιτικός πρέπει να είναι επικοινωνιακός σ' óλες του τις επαφές με το λαό, στη Βουλή, στις συνεντεύξεις και τις τηλεμαχίες.

Προσοχή óμως. Μπορεί η ρητορική δεινότητα να τον παρασύρει να γίνει λαοπλάνος και λαϊκιστής, ενώ ο λαός τον θέλει πρώτα "πρηκτήρα ἔργων". Αν είναι αποτελεσματικός στα ἔργα, ας είναι λειψός στα λόγια. Μην ξεχνάμε ότι υπήρξαν μεγάλοι πολιτικοί χωρίς το χάρισμα του ρήτορα.

Αποφασιστικός και δυνατός: Επιπλέον ο πολιτικός που θέλει να είναι χρήσιμος στο λαό του πρέπει να υλοποιεί τις συλλογικές και δημοκρατικές αποφάσεις. Χρειάζεται δύναμη και θέληση. Τα δώρα αυτά είναι της φύσης, δηλ. κληρονομικά αλλά και επίκτητα. Αποκτώνται μέσα από τη βιοπάλη, τις δυσκολίες της ζωής και την επιτυχή αντιμετώπιση. Πάντως δεν αποκτώνται στα σαλόνια, στις ανέσεις και στην καλοπέραση.

Φιλόδοξος και ανιδιοτελής: Ο πολιτικός φιλοδοξεί να προσφέρει στον τόπο του. Αν η φιλοδοξία είναι αυτή και φιλτράρεται μέσα από θεσμικά όργανα πάει καλά. Αν óμως το κίνητρο είναι η αρχομανία ή ο πλουτισμός μέσω της πολιτικής, τότε να λείπει το βύσινο. Ευχαριστούμε, δε θα πάρουμε.

Αποτελεσματικός: Σήμερα από τα βασικά αυτά κριτήρια ο λαός πρέπει να εξετάζει τις πολιτικές του πράξεις. Πόσο αποτελεσματικός ήταν μέχρι τώρα στην ιδιωτική και δημόσια ζωή του; Αν ήταν σκεπάρνι μέχρι τώρα που δούλευε για την "νάρτη" του προς τα μέσα, όπως τα σκεπάρνια, μην περιμένεις να λύσεις τα δικά σου προβλήματα και τα προβλήματα του τόπου.

Ευαίσθητος: Ο άξιος πολιτικός είναι ευαίσθητος απέναντι στον ανθρώπινο πόνο, την ανέχεια της φτωχολογίας, στην αγωνία και τον αγώνα του νέου ανθρώπου. Είναι ακόμα ευαίσθητος απέναντι στην οικογένεια με το ναρκομανή γυιό, στην ανασφάλεια του πολίτη. Τον συγκλονίζει η οικολογική καταστροφή και παλεύει να σταματήσουν τελικά οι εκπομπές άλλων ρυπαντών. Θυμώνει όταν βλέπει να καίγεται και να ρημάζεται η χώρα του από εγκληματική ανίκανότητα κάποιων. Και φυσικά "κόβει κεφάλια". Αντικαθιστά τους ανίκανους με ικανούς αμέσως, γιατί εξοργίζεται με την αναζιοκρατία.

Δημοκρατικός με πρόγραμμα: Όσες ικανότητες και να έχει ο πολιτικός, αν δεν έχει πρόγραμμα υλοποίησιμο, ρεαλιστικά κοστολογημένο που διαμορφώθηκε δημοκρατικά με συμμετοχή ενεργό του πολίτη, δεν πρόκειται να πετύχει. Δεν έχει να προσφέρει τίποτε. Οι δημοκρατικές διαδικασίες δεν είναι τύπος αλλά η ουσία για έναν άξιο πολιτικό.

Δεξιός ή αριστερός; Μη βιάζεστε να το βαφτίσετε. Αν έχει τα παραπάνω χαρακτηριστικά σίγουρα είναι άξιος. Βελτιώνει την κοινωνία με φορολογικό σύστημα δίκαιο; Άξιος! Βάζει τάξη στην Παιδεία; Άξιος! Ανοίγει δουλειές και χτυπά την ανεργία; Άξιος! Σέβεται το δημόσιο χρήμα; Άξιος! Εξασφαλίζει υγεία και σύνταξη ανθρώπινη για όλους; Άξιος! Πλαιρνει μέτρα για το περιβάλλον; Άξιος! Πλατάσσει τη γραφειοκρατία, τη φοροδιαφυγή και την αισχροκέρδεια; Άξιος! Θεσπίζει κίνητρα για την ανάπτυξη της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, που είναι τα παραδοσιακά μαστάρια της οικονομίας; Άξιος! Προοδευτικός! Δημοκράτης! Πατριώτης! Θα κοιτάξει κανείς αν είναι δεξιός ή αριστερός; Ρωτάει κανείς αν ο γάτος που πιάνει ποντίκια είναι άσπρος ή μαύρος; Αποτελεσματικό πολιτικό θέλει. Άλλιώς θα επαναλαμβάνει κουνώντας το κεφάλι τη γνωστή παροιμία του: "Μαζεύτηκαν ούλα τα πλια κι έβγαλαν το μπούφο βασιλιά!".

Μνήμη Κωνσταντίνου Τσάτσου

Στις 13 Οκτωβρίου 2007 έγινε ειδική εκδήλωση στη μνήμη του αειμνήστου 1ου Προέδρου της Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας, **Κωνσταντίνου Τσάτσου**. Την πνευματική αυτή εκδήλωση οργάνωσαν ο Δήμος Καρπενησίου και η Εταιρεία Φίλων Κωνσταντίνου και Ιωάννας Τσάτσου για τα 20 χρόνια από το θάνατο του. Στην εκδήλωση παρέστησαν ο σεβασμιώτατος Καρπενησίου κ. **Νικόλαος**, ο ακαδημαϊκός κ. **Γ. Μπτσόπουλος**, η κ. **Δέσποινα Τσάτσου-Μυλωνά** κ.ά. Η Πανευρυτανική Ένωση εκπροσωπήθηκε από τον κ. **Β. Σιορόκο**. Την εκδήλωση χαιρέτησε ο Δήμαρχος Καρπενησίου κ. **Β. Καραμπάς**. Για το έργο του **Κ. Τσάτσου** μίλησαν ο καθηγητής κ. **Κλ. Κουτσούκης**, ο σκηνοθέτης - λογοτέχνης κ. **Ασημακόπουλος** και η κ. **Π. Κούρεντα**, διδάκτωρ πανεπιστημίου. Ο ακαδημαϊκός κ. **Μπτσόπουλος** αναφέρθηκε σε αναμνήσεις του από τον **Κ. Τσάτσου** και το Καρπενήσι, ενώ τη σεμνή αυτή εκδήλωση έκλεισε ο σεβασμιώτατος κ. **Νικόλαος** με προσωπικές του ενθυμίσεις από τον αειμνήστο Πρόεδρο και εύστοχες επισημάνσεις. Παραθέτουμε μικρό απόσπασμα από την ομιλία του καθηγητού κ. **Κουτσούκη**

Ο πολιτικός ηγέτης στο έργο του Κων Τσάτσου

Του καθηγητή Κλεομένη Κουτσούκη

Ήλθε καιρός κι εμείς οι νεώτεροι Ευρυτάνες, έστω και αργά, να ανακαλύψουμε τους θησαυρούς της σκέψης ενός, μεγάλου σύγχρονου πνευματικού ηγέτη, του **Κων. Τσάτσου**, που οι πατρογονικές του ρίζες τον δένουν με την Ευρυτανία και τους ανθρώπους της.

Μπορούμε να υπερηφανεύσμαστε ως Ευρυτάνες, μα πάνω απ' όλα ως Έλληνες, που αν και πέρασαν τόσοι αιώνες, αξιωνόμαστε σήμερα να συγκαταλέγουμε στους άξιους μαθητές, διαδόχους και συνεχιστές του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη τον δικό μας άνθρωπο, τον **Κωνσταντίνο Τσάτσου**. Στο εθνικό χωράφι του πνεύματος, που πρώτοι αυτοί οι δύο κλασικοί στοχαστές όργωσαν, ο **Κων. Τσάτσος** καλλιέργησε κι έσπειρε καρπούς εφάμιλλους της δικής τους πρώτης εκείνης σποράς.

Ο **Κωνσταντίνος Τσάτσος** ήταν μια εξέχουσα από πολλές πλευρές προσωπικότητα. Υπήρξε ένας πνευματικός ηγέτης και μαζί πολιτικός, που τον διέκρινε η ταπεινότητα, παρά την θέση του ανώτατου πολιτειακού άρχοντα, η σεμνότητα, παρά τις πολλές διεθνείς αναγνωρίσεις, η ανθρωπιά, παρά την ενασχόληση με την ψυχρή και απρόσωπη πολιτική, η οικουμενικότητα, παρά την έντονη αίσθηση και ζέση της ελληνικής του συνειδησης.

Στη χορεία των σύγχρονων στοχαστών, ο **Κων. Τσάτσος** είναι από τους λίγους, αν όχι ο μόνος, που εμβαθύνει ποικιλότροπα στο φαινόμενο της ηγεσίας. Είναι ίσως ο μόνος Έλληνας που συνδύασε τη θεωρία με την εμπειρική παρατήρηση και τεκμηρίωση των απόψεών του. Είναι τέλος, αυτός που ενσάρκωσε το πλατωνικό ιδεώδες του άρχοντα - φιλοσόφου, το οποίο ο ίδιος είχε ενστερνισθεί και το υπερασπίστηκε χωρίς καμιά υστεροβουλία σε ανύποπτο χρόνο. Χωρίς να εμμένει ιδιαίτερα στη θεωρία του **T. Carlyle** για το πρόσωπο του ήρωα-ηγέτη ως κινητήριας δύναμης της κοινωνίας, χαράσσει μια δική του θεώρηση για την προσωπικότητα του πολιτικού ηγέτη, τα χαρακτηριστικά της οποίας θα αναλύσουμε πιο κάτω.

Διατρέχοντας κανείς όλο το έργο του, θα διαπιστώσει ότι στη σκέψη του κυριαρχεί ένα δίπο-

λο. Από τη μια μεριά είναι το άτομο και από την άλλη η κοινωνία. Τα δυο συμπίπουν και συνυπάρχουν σε μια αναγκαία οντότητα, την πολιτεία. Ο άνθρωπος ως άτομο, μόνος, δεν έχει ύπαρξη, δεν έχει αυτάρκεια. Στη λειτουργία της πολιτείας, μεταξύ αυτής και του ατόμου, διαμεσολαβεί ο ηγέτης, οι ηγέτες.

Για την πραγματοποίηση της πλατωνικής πολιτείας, προϋπόθεση είναι η ενανθρώπιση του πολιτικού λόγου, δηλ. της δικαιοσύνης. Για τον Κ. Τ. τούτο είναι και το αίτημα όλης της ιστορίας: "Πώς θα επικρατήσουν οι πιο άξιοι, αυτοί που το τυχαίο και το άλογο των φυσικών δυνάμεων και των Ιστορικών συγκρούσεων θα το υψώσουν σε μια τάξη και σε ένα χώρο, όπου ούτε η ακαλινωσία ούτε η βία δεν θα μπορούν να ακολασταίνουν, αλλά θα κυριαρχεί το χρυσό μέτρο, που όλα τα Ισορροπεί και τα εναρμονίζει!". Εδώ ο Κ.Τ. προβαίνει στη διάγνωση μιας ανθρωποκεντρικής αντίληψης, σε αντίθεση με άλλες ερμηνείες, υποστηρίζοντας ότι στην πλατωνική αυτή θεώρηση της πολιτείας, που στήριγμά της είναι οι φιλόσοφοι άνδρες, προτεραιότητα έχουν οι άνθρωποι και ύστερα τα συστήματα, θεωρώντας ότι αυτή είναι "η βαθύτερη ανάγκη της ιστορίας". Και συνεχίζει: "Όταν υπάρχουν άξιοι ηγέτες, τότε αναγκαία θα πραγματοποιηθούν και οι ορθοί πολιτικοί οργανισμοί, αναγκαία θα βρεθή και ο δρόμος προς την δικαιοσύνη. Και ο Πλάτων αυτόν τον ιδανικό τύπο ηγέτη χαράζει πρώτα απ' όλα στην πολιτεία του, τον ενσαρκωτή της δικαιοσύνης".

Επομένως, στην ιδεατή αυτή μορφή του, ο ηγέτης πρέπει να είναι φιλόσοφος κατά Πλάτωνα, δηλ. να γνωρίζει τον κόσμο των ιδεών ή σύμφωνα με τον άλλο αγαπημένο του φιλόσοφο, τον Καντ, να κατέχεται από τον "πρακτικό λόγο", Ο ηγέτης δεν χρειάζεται να είναι ο ίδιος δημιουργός αξιών. Αρκεί να έχει μια γενική εποπτεία των πραγμάτων και ένα μέτρο γνώσης ή διαίσθησης σε όλους τους τομείς αυτούς, ώστε να μη αποφασίζει για άγνωστα πράγματα. Άλλωστε, και ο Πλάτων έχει υπόψη του τον ανειδίκευτο αλλά ουσιαστικά καλλιεργημένο άνθρωπο.

Εκτός από τα παραπάνω, ωστόσο τονίζει, ότι α) οι ηγέτες πρέπει να είναι φιλόσοφος κατά Πλάτωνα, δηλ. να γνωρίζει τον κόσμο των ιδεών ή σύμφωνα με τον άλλο αγαπημένο του φιλόσοφο, τον Καντ, να κατέχεται από τον "πρακτικό λόγο", Ο ηγέτης δεν χρειάζεται να είναι ο ίδιος δημιουργός αξιών. Αρκεί να έχει μια γενική εποπτεία των πραγμάτων και ένα μέτρο γνώσης ή διαίσθησης σε όλους τους τομείς αυτούς, ώστε να μη αποφασίζει για άγνωστα πράγματα. Άλλωστε, και ο Πλάτων έχει υπόψη του τον ανειδίκευτο αλλά ουσιαστικά καλλιεργημένο άνθρωπο.

Ο ίδιος θεωρεί ότι η δημοκρατία είναι το πολίτευμα, όπου κατ' εξοχήν πρέπει να άρχουν οι "βασιλικοί άνδρες".

Ωστόσο θεωρεί, ότι ο ηγέτης για να εκπληρώσει την αποστολή του πρέπει να κατέχει το δώρο μιάς μεγάλης γνώσης: Να γνωρίζει ποιόν ρόλο οφείλει η πολιτεία του να διαδραματίσει, ώστε να την κατευθύνει προς αυτό τον σκοπό. Για να προσθέσει ότι ο ηγέτης είναι κατ' ανάγκη "καιροσκόπος". Είναι καλός καιροσκόπος αν καιροσκοπεί ενόψει ενός καλού σκοπού. Αντίθετα, είναι κακός καιροσκόπος αν εργάζεται για την απομάκρυνση από τον καλό σκοπό. Ακόμη, θεωρεί, ότι αυτός που ξέρει μόνο τους αιώνιους σκοπούς της πολιτείας μπορεί να είναι πνευματικός άνθρωπος, φιλόσοφος κ.λπ. πολιτικός όμως ηγέτης δεν είναι. Μονάχα εκείνος που έχει το χάρισμα του συγκεκριμένου, που δεν σταματά στη γενικότητα των ανωτάτων σκοπών αλλά κατεβαίνει στους ειδικότατους σκοπούς της πολιτείας, της κάθε πράξης της, μονάχα αυτός είναι ηγέτης. Κακός ηγέτης και κακός καιροσκόπος είναι όποιος οδηγεί την πολιτεία, οδηγούμενος ο ίδιος από τις περιστάσεις, δηλ. από στιγμή σε στιγμή. Άλλα τότε παίζει δεν ηγείται. Ηγείται η τύχη γι' αυτόν και η απρόβλεπτη ρευστότητα των πραγμάτων.

Από τα παραπάνω προκύπτει η ανάγκη όπως ο χαραγμένος εξ υπαρχής σκοπός του ηγέτη, που μετατρέπεται συχνά σε όραμα για ολόκληρη την κοινωνία θα πρέπει να συνδεθεί με την περιβάλλουσα πραγματικότητα. Γι' αυτό κατά τον Κ.Τ. ο πολιτικός ηγέτης πρέπει να είναι "ιδεολόγος και ρεαλιστής. Όσο πληρέστερη και αρμονικότερη είναι η σύνθεση των δύο, τόσο ανώτερη η αξία του στην πράξη.

Ως φιλόσοφος και θεωρητικός στοχαστής, ο Κ.Τ. ξεκινάει από τη θεωρία αλλά δεν μένει σ' αυτήν. Βαθμιαία αποδεικνύεται όλο και πιο εμπειρικός στην αναζήτηση των αρετών του αληθινού ηγέτη. Ο θεωρητικός του προβληματισμός για το ποιος πρέπει να είναι ο ηγέτης συνοδεύεται από τις παρατηρήσεις του για το ποιοι είναι σήμερα και το πώς συμπεριφέρονται οι ηγέτες.

Έτσι, το ενδιαφέρον του εστιάζεται στα χαρακτηριστικά που συγκροτούν την προσωπικότητα του ηγέτη, τη δράση και συμπεριφορά του.

Η ροή της ιστορίας άλλοτε επηρεάζεται από τα πράγματα και τη μάζα του κοινωνικού συνόλου και άλλοτε από την αποφασιστική βούληση ενός προσώπου, μιας ηγετικής προσωπικότητας. Λέγει χαρακτηριστικά: "πρόσωπα μεγαλώνουν ένα έθνος και πρόσωπα το σπρώχνουν στο γκρεμό".

Ως βαθυστόχαστος μελετητής της ιστορίας του ελληνικού έθνους, διαπιστώνει ότι "σε καμιά ιστορία οι προσωπικότητες δεν διαδραματίζουν τον πρωτεύοντα ρόλο που διαδραματίζουν στην ελληνική. Άλλα (και) σε καμιά ιστορία δεν είναι η μοίρα των πολιτικών αυτών προσωπικοτήτων τραγικώτερη".

Η συμβολή του **Κων. Τσάτσου** είναι ότι προσγειώνει τον πολιτικό ηγέτη, ως ένα βαθμό, στις διαστάσεις της κοινωνίας του. Τον θέλει να θαυμάζει και να επιδιώκει τα υψηλά και τα ωραία, αλλά ταυτόχρονα, να δείχνει κατανόηση στα ταπεινά και τα ανθρώπινα. Να ακολουθεί το μέτρο. Τον ανεβάζει και τον παίρνει μαζί του στις ευρωπαϊκές και οικουμενικές διαστάσεις με τα πανανθρώπινα ιδανικά, ενώ ταυτόχρονα του σμιλεύει την ψυχή, την προσωπικότητά του με το ελληνικό πνεύμα και τη χριστιανική ηθική.

ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΙΤΕ
ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ
ΜΟΥΣΕΙΟ
ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΧΩΡΙΟ
ΓΙΑ ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΕΤΕ
ΠΩΣ ΚΑΙ ΜΕ ΤΙ
ΖΟΥΣΕ Ο ΕΥΡΥΤΑΝΑΣ
ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

Τηλέφωνα συνεννόησης: 22370-41502 – 41245

Ημέρες – Ώρες Λειτουργίας: Παρασκευή - Σάββατο - Κυριακή και αργίες
10.30 – 15.00 από 1/10 έως 31/5 10.00 - 14.00 και 18.00 - 20.00 από 1/6 έως 30/9

ΕΚΔΟΣΗ ΝΕΩΝ ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Παύλος Β. Νταλλής "Η Βούλη και η Παλαιοκατούνα της Ευρυτανίας, Ιστορικά και Λαογραφικά στοιχεία", Έκδ. "Ελληνικά Γράμματα", Αθήνα 2007, σελ. 312, με την Πρωτοβουλία της ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.

Με πρωτοβουλία της Πανευρυτανικής Ένωσης εκδόθηκε πρόσφατα το παραπάνω βιβλίο του κ. Παύλου Νταλλή. Ο κ. **Παύλος Β. Νταλλής**, συνταξιούχος εκπαιδευτικός, συνέγραψε κατά τον 1980-82 το παραπάνω βιβλίο, το υπέβαλε τότε στο Λαογραφικό Τμήμα της Ακαδημίας Αθηνών και έτυχε του Ζου Επαίνου (Αριθ. Εγγράφου: 96.169/14-12-1982) εντυπωσιάστηκε από την τιμή αυτή, αλλά όμως δεν είχε προβεί στην κυκλοφορία του βιβλίου, μέχρι που, όπως γράφει ο ίδιος στον πρόλογό του, "εμφανίστηκε αθόρυβα και ανέλπιστα η σύμπτωση. Ο Πρόεδρος της Πανευρυτανικής Ένωσης, ο αξιότιμος κ. **Κων/νος Αντωνίου Παπαδόπουλος**, είδε ένα αντίγραφο αυτού του έργου και, αυτοβούλως, προσφέρθηκε να φροντίσει για την 'έκδοση...', η οποία και πραγματοποιήθηκε μέσω των εκδόσεων: **"Ελληνικά Γράμματα Α.Ε."**".

Το βιβλίο προλογίζεται με πολύ κολακευτικά λόγια ο Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου κ. **Κλεομένης Κουτσούκης**, ο οποίος, μεταξύ πολλών άλλων, γράφει και τα εξής: "...Τι πιο δημιουργικό έργο απ' αυτό που επιπέλεσε για τα δυο αυτά αγαπημένα του χωριά ο Π.Ν.: Χάρη στο δικό του μεράκι, στη δική του ερευνητική προσπάθεια κρατάμε σήμερα στα χέρια μας μια ογκώδη έρευνα που αριθμεί πάνω από τριακόσιες σελίδες... Τέτοιες έρευνες δεν ολοκληρώνονται αν δεν περάσουν χρόνια για τη συλλογή στοιχείων...". Και: "...επιχειρεί (ο σ.) να ανατρέξει στο ιστορικό τους παρελθόν, στους μύθους και στις παραδόσεις (των χωριών), τα έθιμα και τις αγροτικές ασχολίες, δηλαδή σε όλα όσα τους κράτησαν (τους χωριανούς) ενωμένους, όρθιους και τους οδήγησαν να επιβιώσουν ως τα σήμερα...".

Το έργο χωρίζεται σε τρία (3) μέρη:

Στο **πρώτο μέρος** ο σ. προσπαθεί να εισδύσει στο βάθος του παρελθόντος και αναφέρεται, με όσα στοιχεία μπόρεσε να συλλέξει, στην αρχαία εποχή, περνάει κατόπιν - μέσω αξιόπιστων ιστορικών και παραδοσιακών πηγών - στην εποχή των πρώτων χριστιανών, μετά στα βυζαντινά χρόνια, στην Τουρκοκρατία, στα μαρτυρικά όσο και ηρωικά χρόνια της Επαναστάσεως του 1821 και καταλήγει στην περιγραφή της γενικής εικόνας του χώρου, όπως έφθασε στον τόπο μας, μετά την Επανάσταση.

Το **δεύτερο μέρος** χωρίζεται σε δυο τμήματα:

Στο α' τμήμα: Αναφέρονται όσα στοιχεία αφορούν ειδικά την Βούλη (όνομα, ιστορία, διοίκηση, οικισμοί και θέματα που σχετίζονται με την ικανοποίηση των θρησκευτικών αναγκών, την εκπαίδευση, τον πολιτισμό, τα ενδιαφέροντα κατάλοιπα του παρελθόντος, την παραγωγή και την εξέλιξη των χωριανών μέσα στο χρόνο, τους αγώνες και τις θυσίες του λαού αυτού υπέρ του Έθνους, ώστε ο αναγνώστης να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα για το χωριό αυτό).

Στο β' τμήμα: Αναφέρονται, με την ίδια περίου διάταξη, όλα όσα αφορούν ειδικά την Παλαιοκατούνα, που οφείλουμε να τονίσουμε ότι η έδρα της κοινότητας μεταφέρθηκε σε άλλο χώρο, μετά από τους καταστρεπτικούς σεισμούς του 1966. Εδώ είναι χαρακτηριστικοί οι αγώνες και οι ιδρώτες των πτωχών και περιφρονημένων κατοίκων - και ιδίως μερικών επωνύμων προσώπων, που

σκληρά πάλεψαν με αντιδράσεις και τυπικές δυσκολίες - για τη μεταφορά (σχεδόν ανύπαρκτης έδρας) και την ίδρυση εξ υπαρχής, ολόκληρου χωριού χωρίς την άνετη οικονομική συμπαράσταση τρίτων παραγόντων, τη συγκέντρωση των οικογενειών που παρουσίαζαν πρωτοφανή διασπορά μέσα στον κοινοτικό χώρο, την εξεύρεση του χώρου εγκατάστασης, την οδική σύνδεση με τον επαρχιακό δρόμο, την ανοικοδόμηση εκ θεμελίων της Ιεράς Μονής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, που σχετίζεται άμεσα με την ιστορία του τόπου μας, την οδική του σύνδεση με το νέο χωριό, την κατασκευή νέων I. Ναών στην ενορία και τη στέγαση του Δημοτικού Σχολείου και Γυμνασίου...

Στο τρίτο μέρος καταγράφονται μετρικά λαογραφικά, από τα πολλά που διηγείται και πιστεύει ο κόσμος των δυο αυτών χωριών, λόγω γειτνίασης και στενής επαφής, όπως: από τη Θρησκευτική ζωή, το βιολογικό κύκλο, το πνεύμα του λαού, τις δραστηριότητες και τις κοινωνικές σχέσεις των κατοίκων (ατομικές και συλλογικές), την κοινωνική ζωή, την ψυχολογία.

Η γλώσσα στο έργο είναι απλή, ρέουσα και κατανοητή από τον κάθε αναγνώστη. Το έργο αυτό γράφηκε ειδικά για τη Βούλη και την Πλαιακοτούνα που, δυστυχώς, βρίσκονταν και βρίσκονται ακόμη στο περιθώριο του κρατικού ενδιαφέροντος και ας έχουν αρχαιολογικό και ιστορικό βάθος. Γράφηκε, τότε, για να δώσει κάποια ένταση του ερεθίσματος τόσο στους κατοίκους τους όσο και στους αρμόδιους φορείς για έξοδο από το πυκνό τέλμα καθυστέρησης και για παραπέρα πορεία στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Επίσης, πρέπει να τονιστεί πως είναι συναρπαστικό, διαβάζεται άνετα, δεν προκαλεί κόπωση, έχει εξαιρετική και πειστική επιχειρηματολογία, μερικά κείμενα (ιδίως όσα είναι παρέμνα από τη Λαογραφία του τόπου) είναι ιδιαίτερα ευχάριστα και δείχνουν περίτραπα πως κι εκείνος ο κόσμος, παρά τη φτώχεια και τα δεινά που δοκίμασε στο πέρασμα των αιώνων, έβρισκε ευκαιρίες και αφορμές να γελάει και να διασκεδάζει και ότι δεν υστερούσε σε εργατικότητα, τόλμη, ευγένεια και μεγαλοψυχία.

Οι πηγές και τα βοηθήματα ελάχιστα συνέβαλαν στην προσπάθεια του σ., διότι ο αριθμός τους είναι μηδαμινός. Πάντως όπου βρήκε γραπτά κείμενα από το παρελθόν τα αξιοποίησε και προσεκτικά μας τα καταχωρεί στο τέλος του έργου του. Κύριες πηγές και βοηθήματα στη συγγραφή αυτού του βιβλίου ήσαν κυρίως οι κάτοικοι και οι τόποι των χωριών αυτών. Και, επειδή, διακαής πόθος του είναι η διατήρηση και η πρόοδος των χωριών μας, καταλήγει πως έχουμε υποχρέωση να επιταχύνουμε, κατά το δυνατόν, το ρυθμό αξιοποίησης και προβολής ολόκληρου του χώρου της Πατρίδας μας.

Σε επιστολή προς τον συγγραφέα ο π. **Δοσίθεος**, καθηγούμενος της I. M. Τατάρνας γράφει σχετικά: "Τοιαύτα έργα εισί πολύτιμα ... αποτελούσι μαρτυρία διά τον μέλλοντα ιστορικόν... Συγχαρω τοίνυν και υπερχαίρω...". Και ο γνωστός συγγραφέας και Επόπτης Πρωτοβάθμιας Εκπ/σης κ. **Δ. Κουτσουλέλος**: "Γραμμένο με αγάπη και πόνο, ζωντανεύει το παρελθόν και αναζητεί στις θημωνιές των αναμνήσεων την πρόεκταση του παρόντος... Κείμενα αυτογνωσίας και ρουμελιώτικου ήθους, συγκεντρωμένα στοργικά σ' έναν, υποδειγματικά, καλοτυπωμένο τόμο, παρουσίαζουν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον...".

Κρίνουμε πως το βιβλίο αυτό δικαιότατα υποστηρίχθηκε από σημαντικούς παράγοντες και εκδόθηκε με πρωτοβουλία της Πανευρυτανικής Ένωσης, αξίζει δε να μπει στις βιβλιοθήκες των Ευρυτάνων και όχι μόνο. Πρέπει να το διαβάσουμε και να καταγράψουμε στη συνείδησή μας ότι εκλεκτό περιέχει, αλλά και να μιμηθούν και άλλοι άξιοι των γραμμάτων την πράξη αυτή του κ. **Παύλου Β. Νταλλή**, ώστε να έχουμε την αγαθή τύχη να γνωρίσουμε τα χωριά μας σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο βάθος και πλάτος, αφού κανένα από αυτά δεν υστερεί σε ομορφιά, ιστορική και πολιτιστική αξία, πνευματική προσφορά στην κοινωνία μας και σε καλλιτεχνική παρουσία στο ζηλευτό ελλαδικό στερέωμα.

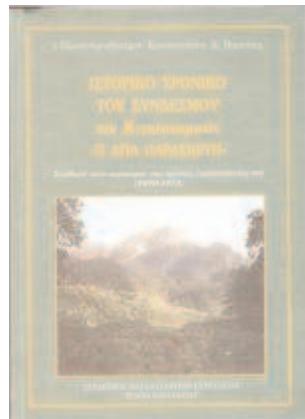
Ο **Μιχάλης Σταφυλάς**, ο πρύτανης των Ευρυτανικών Γραμμάτων, έγραψε για το ίδιο βιβλίο στο περιοδικό "ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ":

"Ο Παύλος Νταλλής γεννήθηκε το 1932 στα Λεπιανά Ευρυτανίας. Σπουδασε Παιδαγωγικά και υπηρέτησε στη Δημοτική Εκπαίδευση, ενώ φοίτησε και στο Πάντειο Πανεπιστήμιο. Κυκλοφόρησε τα βιβλία "Η Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Παλαιοκατούνας Ευρυτανίας" και "Η ... Φωνή της Μαρδάχας". Πρόσφατα το 2007 κυκλοφόρησε το βιβλίο "Η Βούλη και η Παλαιοκατούνα της Ευρυτανίας", που είχε βραβευτεί από την Ακαδημία Αθηνών στη χειρόγραφη μορφή του. Πρόκειται για ένα εντυπωσιακό βιβλίο με Ιστορικά και Λαογραφικά στοιχεία συγκεντρωμένα από τον ίδιο, γι' αυτό και πολλά αποκαλύπτονται για πρώτη φορά. Επιστημονικά μεθοδευμένη και τοποθετημένη η ύλη, το κάνει υποδειγματικό. Άλλα και ο τρόπος "άντλησης" τόσων στοιχείων είναι υποδειγματικός. Φαίνεται πως ερχόταν σε επαφή με τους παλιότερους και τους ρωτούσε για να μάθει από πρώτο χέρι τα ιστορικά και λαογραφικά του τόπου. Ο **Παύλος Νταλλής** δεν είναι ο ιστορικός και ο λαογράφος του Γραφείου, αλλά των επιτόπιων αναζητήσεων. Η Βούλη και η Παλαιοκατούνα, που ως τώρα λίγα ξέραμε για την πορεία τους στους αιώνες, ζει υλίγουν την ταυτότητά τους μέσα στις σελίδες αυτού του βιβλίου. Και είναι σημαντικό γιατί (αυτό συμβαίνει συχνά) χωρίς την παρέμβαση κάποιου παθιασμένου ερευνητή χάνονται πολύτιμα στοιχεία από αυτά που συνθέτουν τη μεγαλωσύνη του λαού στις απομονωμένες περιοχές,, όπως ήταν ως πρόσφατα τα χωριά της Ευρυτανίας. Μπορούμε να πούμε πως η παρέμβαση του **Παύλου Νταλλή** ήρθε στην ώρα της, γιατί με τις οικουμενικότητες κινδυνεύουν να χαθούν περιστατικά εθνικής, κοινωνικής και ατομικής ζωής. Ο συγγραφέας του βιβλίου προβάλλει τη Βούλη και την Παλαιοκατούνα και τις βγάζει στο προσκήνιο για να γνωριστούν από ένα ευρύτατο αναγνωστικό κοινό".

Πρωτοπρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Δ. Βαστάκη, ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ των Μεγαλοχωριτών "Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ", Συμβολή στον εορτασμό της πρώτης εκατονταετίας του (1870-1970), Έκδ. Συνδέσμου Μεγαλοχωριτών Ευρυτανίας "Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ", Αθήνα 2007.

Ως "Ευλογία με πολλή Μεγαλοχωρίτικη και Πανευρυτανική Αγάπη" λάβαμε πρόσφατα το παραπάνω νέο πόνημα του Πρωτοπρεσβυτέρου λογίου και πολυγραφότατου Μεγαλοχωρίτη π. **Κωνσταντίνου Βαστάκη**.

Πρόκειται για έναν καλαίσθητο τόμο από 236 σελίδες, που εκδόθηκε από τον Ιστορικό Σύνδεσμο Μεγαλοχωριτών "Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ" και με την "ευγενή χορηγία του Dr Αναστασίου K. Κοντομέρκου Ιατρού και Προέδρου του Συνδέσμου εις μνήμην του αδελφού του αοιδίμου κυρού Τιμοθέου Μητροπολίτου - Ιεραποστόλου Κεντρώας Αφρικής". Την επιμέλεια της έκδοσης είχε το Εκδοτικό Γραφείο του συμπατριώτη μας κ. **Στέφανου Βασιλόπουλου** (Ιπποκράτους 6, Αθήνα, τηλ. και FAX 2103638343). Είναι αφιερωμένο "Στην ιερή μνήμη απάντων των μελών του Συνδέσμου Μεγαλοχωριτών "Η ΑΓΙΑ ΠΑΛΑΣΚΕΥΗ" εις οσμήν ευωδίας".

Μετά τον πρόλογο του συγγραφέα π. Κωνσταντίνου Βαστάκη και τα "Λίγα λόγια από τον Πρόεδρο του Συνδέσμου και Χορηγό της έκδοσης του Χρονικού" κ. Αναστάσιο Κοντομέρκο ακολουθούν τα "Εισαγωγικά" και το "Εισαγωγικό Σημείωμα" και στη συνέχεια το κυρίως έργο, που αποτελείται από 5 κεφάλαια.

Το α' κεφάλαιο (σελ. 27-68) περιλαμβάνει το Ιστορικό της ίδρυσης του Συνδέσμου (καθορίζεται με υπολογισμούς το 1870, ενώ παρατίθεται ο επίσημος κανονισμός του πρώτου Καταστατικού του 1905, καθώς και τα εξώφυλλα των καταστατικών των ετών 1922, 1929, 1936 και 1955.

Στο β' κεφάλαιο (σελ. 69-84) αναφέρονται οι ιδρυτές του Συνδέσμου και οι επανιδρυτές του κατά το 1905, καθώς και τα μέλη του κατά περίόδους, όπως και οι διατελέσαντες Πρόεδροι (1905-1970), Αντιπρόεδροι, Γενικοί Γραμματείς, Ταμίες, επίτιμοι πρόεδροι και επίτιμα μέλη.

Το γ' κεφάλαιο (σελ. 85-170), που είναι και το μεγαλύτερο, αναφέρεται στο σημαντικότατο έργο που έχει να παρουσιάσει ο Σύνδεσμος. Τα σπουδαιότερα από αυτά τα έργα ο σ. τα διακρίνει σε: α) Εθνικοθρησκευτικά, β) Επιμορφωτικά, γ) Κοινωνικά - Εκπολιτιστικά, δ) Εξωραϊστικά - Τουριστικά, ε) Κοινωνική Πρόνοια - Φιλόπτωχο Ταμείο, στ) Εορτές, εκδρομές και άλλες ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, ζ) Εκδόσεις, η) Επαίνους - Βραβεύσεις κ.ά.

Στο δ' κεφάλαιο (σελ. 171-172) παρουσιάζονται πληροφορίες για την περιουσία του Συνδέμου και την απόκτηση πόρων υπέρ αυτού, για την απρόσκοπη λειτουργία του και, τέλος,

Στο ε' κεφάλαιο (σελ. 173-194) αναφέρονται οι δραστηριότητες του Συνδέσμου και η προσφορά του στην Κοινωνική Πρόνοια και στο Φιλόπτωχο Ταμείο. Οι τελευταίες σελίδες του τόμου περιλαμβάνουν τον επίλογο, σημαντικά ιστορικά γεγονότα του χωριού, συνοπτικά τα "έργα και οι ημέρες" του Συνδέσμου, σύντομο ιστορικό ίδρυσης του Μουσείου και, τέλος, κλείνει με το βιογραφικό σημείωμα για τον συγγραφέα.

Ο τόμος διανθίζεται με πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

Ο συγγραφέας π. **Κωνσταντίνος Βαστάκης**, σίγουρα με το νέο αυτό έργο του συμβάλλει στη διάσωση της τοπικής και γενικότερα της εθνικής μας ιστορίας και αυτογνωσίας, αφενός, και αφετέρου μας διδάσκει πολλά τους ασχολούμενους με τα κοινά και ιδιαίτερα τους τοπικούς συλλόγους, ενώσεις και σωματεία.

Κ.Α.Π.

Γλυκειά Ζωή

Ένα μάτσο από τίτλους στα χέρια,
μπουκέτο ονείρων, πίκρες, χαρές.
Άγιος αγώνας, μιας τίμιας ζωής.
Κυνηγάρης στις πόρτες για "Θέ ε σ η".
Φλωραίνουν τα χείλη, σβήνει το γέλιο,
Κι οι "μ ε γ ά λ ε ζ" οι πόρτες κλειστές!...

ΜΕΝΙΟΣ ΣΠ. ΚΟΥΤΣΟΥΚΗΣ
(ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ, 1965)

Επιστολή της κ. Ιωάννας Ζωγραφοπούλου-Αποστόλου

Η κ. **Ιωάννα Αποστόλου - Ζωγραφοπούλου**, μας έστειλε την παρακάτω επιστολή, την οποία και δημοσιεύουμε:

Κατ' αρχάς ζητώ συγνώμη που δεν μπόρεσα να βρεθώ στην εκδήλωση της Βούλης για λόγους προσωπικούς. Θα ήθελα όμως να συγχαρώ από τα βάθη της καρδιάς μου όλους τους αρμόδιους φορείς που εργάστηκαν για την εκδήλωση αυτή και είχε την τόσο μεγάλη επιτυχία.

Θα ήθελα, επίσης, να ευχαριστήσω θερμά όσους τίμησαν με την παρουσία τους την εκδήλωση αυτή και κυρίως το Σεβασμιότατο Μητροπολίτη μας κ. **Νικόλαο**, τον Πρόεδρο της ΛΑΡΚΟ Α.Ε. και τ. Βουλευτή κ. **Β. Τσίπρα**, τον κ. **Ελευθέριο Φούκα**, Γεν. Δ/ντή του ΓΛΚ, κ.λπ. Η Βούλη με την Ημερίδα αυτή αναβαθμίζεται όπως και ολόκληρος ο Δήμος Αθηραντίων.

Η Πανευρυτανική Ένωση πάντα πρωτοπόρος πρόσφερε πολλά και πάντα θα προσπαθεί να προσφέρει στην ιδιαίτερη πατρίδα μας, για την ιστορία της οποίας είμαστε υπερήφανοι. Εξάλου, το δικαιούται, αφού εκτός των φυσικών καλλονών της και η κοινωνία της είναι ανωτέρου πνευματικού επιπέδου. Της αξίζουν περισσότερα!

Ιωάννα Ζωγραφοπούλου - Αποστόλου

Έφορος Πανευρυτανικής Ένωσης

ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΣΥΝΟΔΙΚΟΣ Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

Μέλος της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου για την 151η Συνοδική Περίοδο 2007-2008 είναι ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Καρπενησίου κ.κ. **Νικόλαος**. Κατά την πρώτη συνεδρίαση της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου στις 4-9-2007 ορίστηκε ως Πρόεδρος στη Συνοδική Επιτροπή Εκκλησιαστικής Εκπαιδεύσεως και Επιμορφώσεως του Εφημεριακού Κλήρου.

Επίσης, όπως τελευταία πληροφορηθήκαμε, ο Μητροπολίτης μας τιμώντας τη μνήμη του Αγίου Νικολάου του Καρπενησιώτη (Παντοπώλη) καθίερωσε ως ονομαστική ειορτή την ημερομηνία εορτασμού του Αγίου αυτού (23 Σεπτεμβρίου).

Μαζί με τις εόρτιες ευχές μας, λοιπόν, υποβάλουμε και ευχές για καλή δύναμη στα νέα συνοδικά καθήκοντά του.

ΝΕΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΑΣ Ο κ. ΗΛΙΑΣ ΚΑΡΑΝΙΚΑΣ

Κατά τις πρόσφατες βουλευτικές εκλογές της 16ης Σεπτεμβρίου 2007 εκλέχθηκε ως νέος βουλευτής στο Νομό μας ο παιδίατρος κ. **Ηλίας Καρανίκας**.

Ο κ. **Καρανίκας** γεννήθηκε στη Χρύσω το 1946. Σπούδασε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, παίρνοντας υποτροφία, όλα τα έτη σπουδών του, από την Ένωση Ευρυτάνων Αμερικής "ΤΟ ΒΕΛΟΥΧΙ". Κατά τη διάρκεια των σπουδών του εργάστηκε στο Νοσηλευτικό Ίδρυμα Μετοχικού Ταμείου Στρατού (Ν.Ι.Μ.Τ.Σ.).

Υπηρέτησε ως Αγροτικός Ιατρός στο Ιατρείο Δυτικής Φραγκίστας και στη συνέχεια ειδικεύτηκε στην Ορθοπεδική Χειρουργική και

Τραυματιολογία στην Πανεπιστημιακή Κλινική Αθηνών. Υπηρέτησε στο Νοσοκομείο Σπάρτης και στο Λαϊκό Νοσοκομείο Αθηνών και εξειδικεύτηκε στην Ορθοπεδική Παιδων. Το 1978 ανακηρύχθηκε διδάκτορας του Πανεπιστημίου Αθηνών και το 1979 διορίστηκε ως επιμελητής στην Ορθοπεδική Κλινική του Νοσοκομείου Παιδων "Π. και Α. Κυριακού".

Κατά τη διετία 1988-1989 μετεκπαιδεύτηκε στη Μεγάλη Βρετανία. Διατέλεσε Δ/ντής της Α' Ορθοπεδικής Κλινικής του Νοσοκομείου Παιδων "Π. και Α. Κυριακού" και από το 1999 ανέλαβε τη διεύθυνση της Ορθοπεδικής Κλινικής του Νοσοκομείου Παιδων "Αγία Σοφία". Έλαβε μέρος σε πολλά διεθνή επιστημονικά συνέδρια και συμμετείχε στη συγγραφή επιστημονικών συγγραμμάτων, ενώ επιστημονικά άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε διάφορα περιοδικά. Διατέλεσε μέλος των Δ.Σ. πολλών επιστημονικών και πολιτιστικών ενώσεων και σωματείων και έχει αναπτύξει έντονη κοινωνική δράση. Τέλος, είναι έγγαμος με την παιδίατρο **Βάσω Λεκέα** και πατέρας δύο παιδιών, της **Μαριλένας** (τελειόφοιτης Μαθηματικού Τμήματος) και του **Δημήτρη** (φοιτητή της Ιατρικής).

Του ευχόμαστε κάθε επιτυχία και ως βουλευτή, για το καλό του τόπου μας.

ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ ΝΑ ΚΛΕΙΣΕΙ ΤΟ Τ.Ε.Ι. ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ της έγκυρης εβδομαδιαίας τοπικής Εφημερίδας "ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΝΕΑ" "Σε κλείσιμο οδηγείται το Τμήμα Δασοπονίας ΤΕΙ Καρπενησίου, συνυπολογίζοντας και τα φετινά δεδομένα ύστερα από την ανακοίνωση των βάσεων..."

Η κατάσταση για το ΤΕΙ Καρπενησίου φαίνεται πως φτάνει σε αδιέξodo, αφού λόγω των λιγοστών φοιτητών η λειτουργία του ΤΕΙ είναι ασύμφορη για το κράτος...". Και το εμπειστατωμένο ρεπορτάζ καταλήγει: "...Εφόσον δεν υπάρξει μία άμεση αντίδραση, η Ευρυτανία φαίνεται να μείνει πίσω, χάνοντας ένα οικονομικό μερίδιο, αλλά και το εκπαιδευτικό ενδιαφέρον που είχε τα τελευταία χρόνια λόγω του ΤΕΙ. Μάλιστα, αν δεν αλλάξει κάτι σύντομα, σε δυο χρόνια ακριβώς, σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα στο ΤΕΙ Καρπενησίου συνολικά δεν θα φοιτούν περισσότεροι από 40 φοιτητές, κάτι που πασιφανέστατα θα το οδηγήσει σε κλείσιμο".

Περιπτεύουν τα δικά μας σχόλια.

ΓΙΟΡΤΑΣΤΗΚΕ Ο ΠΟΛΙΟΥΧΟΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

Με κάθε επισημότητα γιορτάστηκε την Κυριακή, 23 Σεπτεμβρίου 2007, στο Καρπενήσι ο Πολιούχος της πόλης Νεομάρτυρας Άγιος Νικόλαος ο Καρπενησιώτης.. Προηγήθηκε γενικός σημαιοστολισμός των δημοσίων κτιρίων κ.λπ. από την προηγούμενη ημέρα, οπότε και τελέστηκε αρχιερατικός εσπερινός στο παρεκκλήσιο του Αγίου, στον οποίον χοροστάτησαν οι Μητροπολίτες Καρπενησίου κ.κ. **Νικόλαος** και Αυλώνος κ.κ. **Χριστόδουλος**.

Την Κυριακή, 23-9-2007, μετά την αρχιερατική Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό της Παναγίας Καρπενησίου, έγινε η λιτάνευση της ιερής εικόνας του Αγίου στο κέντρο της πόλης με τη συμμετοχή κλήρου και λαού, καθώς και των αρχών της πόλης..

Με την ευκαιρία αυτή εκφράζουμε μια χρόνια απορία μας: Γιατί, άραγε, δεν υπάρχει Ναός (υπάρχει μόνο παρεκκλήσιο) στο Καρπενήσι;

ΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΕΡΑΣΟΒΟΥ

Ο νεοϊδρυθείς Πολιτιστικός Σύλλογος Κερασοβιτών "ΤΟ ΚΑΡΑΟΥΛΙ", στο πλαίσιο του 1ου Πολιτιστικού 4ημέρου, που διοργάνωσε από τις 8-12 Αυγούστου, περιέλαβε στο Πρόγραμμά του, στις 11 του μηνός, Ημερίδα για την ανάδειξη της Ιστορίας και της ταυτότητας του χωριού.

Οι εκδηλώσεις της Ημερίδας πραγματοποιήθηκαν σε αίθουσα του κτιρίου του Δημοτικού Σχολείου.

Το α' μέρος της Ημερίδας (ώρα 12.00' -12.30) καλύφθηκε από τις ομιλίες των: **Θεοδώρου Ξενάκη**, φιλολόγου καθηγητή, που παρουσίασε το θέμα: "Μια προσέγγιση στο γλωσσικό ιδίωμα του Κερασόβου". Ο ομιλητής επί δεκαετίες διαιτώμενος στο Κεράσοβο, κατέγραψε και μελέτησε πληθώρα λέξεων της ντοπιολαλίας, οι οποίες έχουν τις ρίζες τους σε καθαρά ελληνικά έτυμα, όπως διαπίστωσε με την επιστημονική αρτιότητα που διαθέτει, ο κ. **Ξενάκης**, και του **Ανάργυρου - Γιάννη Μαυρομύτη**. Ο ερευνητής της νεότερης ιστορίας της Ευρυτανίας, συγκεντρώνοντας αρχειακό υλικό, συνέθεσε, όσο το επέτρεψαν οι πηγές που χρησιμοποίησε, το συναξάρι του Κερασοβίτη πολιτικού της Επανάστασης του 1821 **Γεωργίου - Αναγνώστη Διδασκάλου**, ο οποίος προσώρωρησε σ' αυτήν σε ηλικία σχετικά μεγάλη, 62-63 ετών και υπηρέτησε, από το πολιτικό στάδιο, πιστά την πατρίδα. Την άγνωστη αυτή μορφή του Αγώνα, παρουσίασε ο ερευνητής στους συντοπίτες του Διδασκάλου.

Η Ημερίδα έκλεισε το απόγευμα (18.00'- 19.45') με άλλες δυο ομιλίες. Ο Βραγγιανίτης γιατρός κ. **Κων/νος Σπ. Τσιώλης**, μελετητής του βίου και του έργου του συγχωριανού του Διδασκάλου του Γένους και ιερομονάχου **Αναστασίου Γορδίου**, αλίευσε στις επιστολές του Γορδίου, πρόσωπα του Κερασόβου, με τα οποία ήταν συνδεδεμένος, ιερείς και λαϊκούς. Με τα στοιχεία αυτά συνέθεσε την εισήγησή του, την οποία, επειδή ο ίδιος δεν μπόρεσε να παραστεί στην εκδήλωση, για λόγους ανωτέρας βίας, διάβασε ο κ. **Μαυρομύτης**.

Η κ. **Κική Τριαντάκη - Μαυρομύτη**, παρουσίασε στους συντοπίτες της πρόσωπα και γεγονότα της Εθνικής Αντίστασης 1940-1944, τα οποία είχαν άμεση σχέση με το Κεράσοβο, που, αν και έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο στο κεφάλαιο αυτό, για διάφορους λόγους, πέρασε στο περιθώριο της ιστορίας. Από το περιθώριο αυτό η κ. **Τριαντάκη - Μαυρομύτη** ανέσυρε αρκετά στοιχεία, βιβλιογραφία και μαρτυρίες επιζώντων πρωταγωνιστών, τα οποία θεμελιώνουν την εισήγησή της "*O ρόλος του Κερασόβου στην Εθνική Αντίσταση*".

Ευχόμαστε στον Σύλλογο Κερασοβιτών "ΤΟ ΚΑΡΑΟΥΛΙ" συνεχή και δημιουργική δραστηριότητα.

ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΗ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

ΜΕ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΙΑ ΣΤΗ "ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΛΑΥΣΕΙΟΥ"

Πραγματοποιήθηκε και φέτος την 19η Ιουλίου 2007 με βυζαντινή μεγαλοπρέπεια στον Παλαιοχριστιανικό Ναό Αγίου Λεωνίδη - στο Κλαψί - η καθιερωμένη κατ' έτος αρχιερατική θεία λειτουργία.

Ο Ναός αυτός είναι αφιερωμένος στον Άγιο Λεωνίδη, ένδοξο μάρτυρα της εποχής του Ρωμαίου αυτοκράτορα Δεκίου, 251 μ.Χ., και σώζονται ως σήμερα τα θαυμάσια ψηφιδωτά του στο δάπεδο, με πλήθος παραστάσεις και πολλές επιγραφές. Σεχει διαστάσεις 18,50X28 (518 τ. μ.) και είχε ανακαινιστεί τον Ε' μ. Χ. αι.

Στη θεία λειτουργία έλαβαν μέρος και συλλειτούργησαν δύο μητροπολίτες, ο πάντα ταπεινός και ακούραστος λειτουργός του Θεού στα ευρυτανικά ορεινά χωριά σεβ. Μητροπολίτης Καρπενησίου κ.κ. **Νικόλαος** και ο επίσης σεβ. Μητροπολίτης Αυλώνος κ.κ. **Χριστόδουλος**, ο οποίος για πρώτη φορά ήρθε στο Ναό, θαύμασε τα ψηφιδωτά του δαπέδου, το μέγεθος του ναού, τις επιγραφές και τις παραστάσεις, καθώς και την πολυτέλεια που θα είχε - όπως είπε - στην αρχική του κατασκευή πριν από 1.500 χρόνια! Mazí τους συλλειτούργησαν 12 ακόμη ιερείς που ήρθαν από άλλες ενορίες της Ευρυτανίας και 1 διάκονος. Τη διακονία του θείου κηρύγματος, μετά το Ευαγγέλιο της ημέρας, για τον Μάρτυρα Άγιο Λεωνίδη και τη συνοδεία του είχε με πολλή επιτυχία ο πανος. Αρχιμανδρίτης π. Σεραφείμ Ζαφείρης, ιεροκήρυκας της Ιεράς Μητροπόλεως Φθιώτιδας. Πα-

ρευρέθησαν ακόμα στην Θεία Λειτουργία πολλοί επίσημοι του τόπου και πλήθος πιστών. Τέλος, τη Θεία Λειτουργία λάμπρυναν εκλεκτοί ιεροφάλτες, που έψαλαν τα θαυμάσια τροπάρια του Αγίου Λεωνίδη και της επτάριθμης συνοδείας του και έκλεισαν με το μεγαλυνάριον αυτών:

"Χαίροις, νεανία πανευκλεές, μάρτυς Λεωνίδη,
Καλλιέων φως τηλαυγές, χαίροις ο εξάρχων
χορού επτά παρθένων,
μευθ' ών υπέρ Κυρίου ήθλησας άριστα".

Δ.Ι.Φ.

ΚΟΚΚΑΛΙΑ 2007

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκαν στις 29-07-2007 εκδηλώσεις μνήμης στα Κοκκάλια Κρικέλλου του Δήμου Δομνίστας με συνδιοργανωτές το Δήμο Δομνίστας, το Τοπικό Συμβούλιο Κρικέλλου, τον Τοπικό Αθλητικό Σύλλογο "ΚΕΡΑΥΝΟΣ" και το Σύλλογο Κρικελλιωτών "Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ". Το πρόγραμμα περιλάμβανε δέηση υπέρ των πεσόντων, χαιρετισμούς επισήμων, κατάθεση στεφάνων, ομιλία και αγώνα ανώμαλου δρόμου 19,5 χλμ. Στους νικητές δόθηκαν αναμνηστικά μετάλλια. Άκολούθησε γεύμα σε επίσημους και αθλητές.

ΤΙΜΗΘΗΚΕ Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΑΚΟΥΔΑΣ

Με τη δέουσα λαμπρότητα τιμήθηκε κι εφέτος η 163η επέτειος της Μάχης της Καλλιακούδας. Στο πανέμορφο εκκλησάκι της Παναγίας της Καλλιακούδας τελέστηκε αρχιερατική Θεία Λειτουργία στις 19 Αυγούστου 2007, ημέρα Κυριακή, χοροστατούντος του Μητροπολίτη μας κ.κ. **Νικολάου**. Στη συνέχεια και μπροστά στο πανέμορφο μνημείο εψάλη επιμνημόσυνη δέηση, κατατέθηκαν στεφάνια και ακούστηκε ο πανηγυρικός της ημέρας από τον καθηγητή και συγγραφέα κ. **Γιώργο Αθανασιά**. Η εκδήλωση έκλεισε με τον Εθνικό Ύμνο. Άκολούθησε γεύμα και το καθιερωμένο γλέντι.

Αξίζουν συγχαρητήρια στους Οργανωτές της εκδήλωσης αυτής (Σύλλογο Καλλιακούδας, Σύνδεσμο Μεγαλοχωριών και Δήμους Δομνίστας και Ποταμιάς), την οποία ζεκίνησε ο αείμνηστος **Γιάννης Βράχας** πριν από 25 χρόνια, περίπου!

ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ

Επιτυχία είχε το 2ήμερο Πανευρυτανικό Αντάμωμα, που πραγματοποιήθηκε στη Σωτήρα του Δήμου Φραγκίστας στις 21 και 22 Ιουλίου 2007. Οργανώθηκε από την Ομοσπονδία Ευρυτανικών Συλλόγων (Ο.Ε.Σ.), ενώ συνδιοργανωτές ήταν η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και ο Δήμος Φραγκίστας.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα, το Σάββατο το βράδυ (21-7-2007) παρουσιάστηκε Θέατρο Σκιών και μοιράστηκαν δώρα στα παιδιά και ακολούθησε η "Βραδιά της Νεολαίας" με λαϊκή ρεμπέτικη μουσική. Την Κυριακή, 22-7-2007 πραγματοποιήθηκε εκκλησιασμός στον Ι. Ναό Μεταμόρφωσης του Σωτήρα με αρτοκλασία και, μετά την προσέλευση των επισήμων (11.00'), έγιναν οι σχετικοί χαιρετισμοί από τους επισήμους, παρουσιάστηκαν χορευτικά συγκροτήματα και ακολούθησε ελεύθερο γλέντι μέχρι αργά το απόγευμα.

ΔΩΡΕΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

Έναν μεγάλο αριθμό βιβλίων, κυρίως λογοτεχνικών, μας πρόσφερε δωρεάν ο **Μιχάλης Σταφυλάς**, καθώς επίσης και ο **Στάθης Ζαχαράκης**. Επειδή αρκετά από αυτά είναι οι ίδιοι τίτλοι

παρακαλούμε τους Συλλόγους που ενδιαφέρονται για τις βιβλιοθήκες των χωριών τους να επικοινωνήσουν με τα μέλη του Δ. Σ. Επίσης, στις βιβλιοθήκες των Συλλόγων, καθώς και των Σχολείων του Νομού μας, δίδονται δωρεάν και τα βιβλία που έχει εκδώσει η Πανευρυτανική Ένωση πρόσφατα. Για περισσότερες πληροφορίες στο τηλ. 2106920004.

Ο π. ΛΑΜΠΡΟΣ ΑΝΔΡΕΑΚΗΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ

Ο Ευρυτάνας ιερέας Θεολόγος καθηγητής της Δ.Ε. π. **Λάμπρος Ανδρεάκης**, που υπηρετεί στον Ιερό Ναό Αγίου Αθανασίου Πολυδρόσου Χαλανδρίου εδώ και αρκετά χρόνια, έχει αναπτύξει πολυσχιδή δράση, που έγινε πασίγνωστη και πέρα από την περιφέρειά του. Για τις δραστηριότητές του αυτές τιμήθηκε επανειλημμένα από την Αρχιεπισκοπή Αθηνών και την Ιερά Σύνοδο της Ελλαδικής Εκκλησίας. Παράλληλα με τα άλλα καθήκοντά του ο π. Λάμπρος δημιούργησε και διευθύνει μια υπέροχη χορωδία, την "Ελληνορθόδοξη Παράδοση", η οποία το 2006 παρουσίασε στο Θέατρο Ρεματιάς Χαλανδρίου, υπό τη διεύθυνση του ίδιου, είκοσι τρία (23) τραγούδια "Του Μόχθου και της Ξενιτιάς". Τα τραγούδια αυτά, με στίχους και παραδοσιακή μουσική από όλη την Ελλάδα, κυκλοφόρησαν σε ζωντανή ηχογράφηση (CD).

Σημειώνεται ότι ο π. **Λάμπρος Ανδρεάκης** μας τίμησε με την παρουσία του κατά την Ημερίδα της Βούλης, όπου και μας χάρισε το παραπάνω CD. Μαζί με τις ευχαριστίες μας του εκφράζουμε και τα θερμότατα συγχαρητήριά μας.

ΝΕΑ ΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΒΡΑΧΑ

Ύστερα από πρόταση αλλά και ενέργειες του **Κώστα Δ. Ασημάκη** και του Συλλόγου "ΚΑΛΛΙΑΚΟΥΔΑ" έγινε νέα βάση στην προτομή του αείμνηστου Δασκάλου Γιάννη Βράχα, που βρίσκεται στην πλατεία της γενέτειράς του, στα Ψιανά του Δήμου Δομνίστας. Η πρόταση του κ. **Ασημάκη** έγινε κατά το κόψιμο της πίτας του παραπάνω Συλλόγου και υλοποιήθηκε ύστερα από προσφορές ιδιωτών αλλά και από επιχορήγηση του Νηματάρχη Ευρυτανίας κ. **Κ. Κοντογεώργου** (2,000 Ευρώ). Η νέα αυτή βάση είναι καλαίσθητη και προσδίδει τη δέουσα μεγαλοπρέπεια στην προτομή που φιλοξενεί...

ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΑΣ

Δυστυχώς σταθερή μείωση του μαθητικού δυναμικού των Σχολείων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης παρατηρείται από χρονιά σε χρονιά. Συγκεκριμένα στο Νομό μας εφέτος από τα 40 Δημοτικά Σχολεία τα 13 δεν έχουν κανέναν μαθητή, όπως και από τα 19 Νηπιαγωγεία τα 3 κανένα νήπιο. Ο συνολικός αριθμός των μαθητών ανέρχεται στους 832 και των νηπίων στα 231 και ακόμη στην Άταξη έχουν εγγραφεί μόνον 116 μαθητές, ενώ θα φύγουν (ΣΤ' τάξη) 149. Περιττό να αναφέρουμε ότι οι 576 μαθητές από το σύνολο του Νομού (832) φοιτούν στα Δημοτικά Σχολεία Καρπενησίου (ποσοστό 70%, περίπου) και από τα 231 Νήπια τα 172 στο Καρπενήσι, επίσης (ποσοστό 74,5%). Ελάχιστα είναι τα Σχολεία της Περιφέρειας που έχουν εγγράψει διψήφιο αριθμό μαθητών με περισσότερα σε αυτά του Ραπτοπούλου (33), της Δυτ. Φραγκίστας (33), Γρανίτσας (19), Παλαιοκατούνας (17), Κρέντης (14) κ.ά.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

ΣΠΥΡΟΥ ΤΣΙΟΥΡΗ,

Προέδρου του Πολιτιστικού Συλλόγου Καρπενησίου

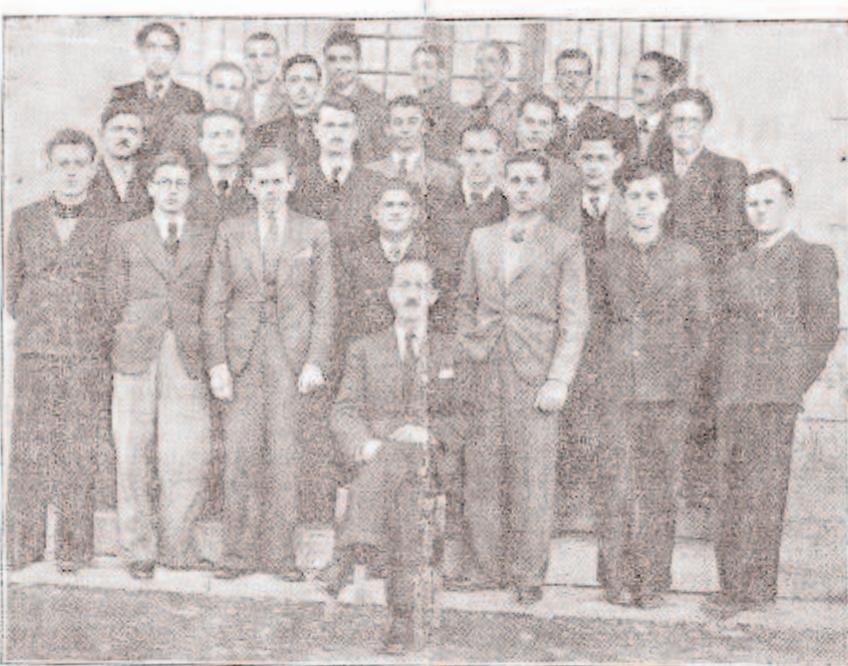
Η θεατρική μας ομάδα αποτελεί τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου Καρπενησίου. Άρχισε τη δράση του με την έλευση στο Καρπενήσι της φιλολόγου Καθηγήτριας κυρίας Βασιλικής Σταμάτη, η οποία έχει πάμπολλες γνώσεις γύρω από τη θεατρική τέχνη, μιας και η ίδια είναι ηθοποιός, μέλος του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΡΟΥΜΕΛΗΣ. Έτσι, λοιπόν, το 2006 ανεβάσαμε την κωμωδία "Οι κυρίες της αυλής" που παίχτηκε στο Συνεδριακό Κέντρο Καρπενησίου, αλλά και στις γιορτές του Δάσους που διοργανώνει ο Δήμος Καρπενησίου. Η επιτυχία ήταν μεγάλη και το κοινό της πόλης αγκάλιασε με ενθουσιασμό την προσπάθειά μας. Φέτος τον Ιούνιο, ανεβάσαμε το γνωστό έργο του **Δ. Κορομπλά** "Ο αγαπητικός της Βοσκοπούλας" με την ίδια επιτυχία. Οι ηθοποιοί είναι όλοι ερασιτέχνες και αυτό που κάνουν, το κάνουν επειδή αγαπούν τον πολιτισμό και τη θεατρική τέχνη. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος στηρίζεται, για να καλύψει τις λειτουργικές ανάγκες του, κυρίως, στις συνδρομές των μελών αλλά και στο Νομάρχη Ευρυτανίας και στο Δήμαρχο Καρπενησίου που αγαπούν το Σύλλογο και τα δρώμενά του. Στηρίζεται επίσης και σε χορηγίες συμπατριωτών μας επιχειρηματιών που αγαπούν την τέχνη και προπαντός τον τόπο.

Στόχος μας δεν είναι να μείνουμε "εντός των τειχών" της πόλης του Καρπενησίου, αλλά να συμμετάσχουμε σ' οποιεσδήποτε πολιτιστικές εκδηλώσεις κληθούμε ανά την Ευρυτανία και 'όχι μόνο. Θέλουμε να ελπίζουμε πως θα κρατήσουμε το Σύλλογο "Ζωντανό", όσο αντέχουμε, γιατί είναι ο μόνος στην Ευρυτανία με τόσες δραστηριότητες και προσφορά στην παράδοση και στον πολιτισμό. Μην ξενάμε πως ο Σύλλογος δραστηριοποιείται και στους παραδοσιακούς ελληνικούς χορούς, όπου απαριθμεί πάνω από 300 μέλη όλων των ηλικιών.

Σ.Σ. Το Δ.Σ. της Πανευρυτανικής Ένωσης αναγνωρίζοντας τη μεγάλη προσφορά του Πολιτιστικού Συλλόγου Καρπενησίου στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου μας και για να μην μείνει η μεγάλη αυτή προσπάθεια μόνον "εντός των τειχών" της πόλης Καρπενησίου, ομόφωνα αποφάσισε να προσκληθεί η Θεατρική Ομάδα του παραπάνω Συλλόγου και στην Αθήνα, για να αποδαύσουμε και οι Ευρυτάνες της Πρωτεύουσας το γνωστότατο έργο του Δ. Κορομπλά "Ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας". Στην πρότασή μας αυτήν ανταποκρίθηκαν ομόφωνα και τα Δ. Σ. της Εταιρείας Ευρυτάνων Επιστημόνων και της Ομοσπονδίας Ευρυτανικών Συλλόγων ώστε σε συνεργασία να γίνει η παρουσίαση του θεατρικού αυτού έργου και στην καρδιά της Αθήνας, στο Πνευματικό Κέντρο Ρουμελιωτών (Σίνα και Αραχώβης), στις 24 Νοεμβρίου 2007, ημέρα Σάββατο και ώρα 19.30'.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΕΥΡΥΤΑΝΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΠΑΡΟΝΤΕΣ!

ΜΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ...ΧΙΛΙΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

Η ΛΑΜΠΡΑ ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

[Μία ώραιά φωτογραφία με τὸν διευθυντήν της
κ. Σπ. Τσαντήλαν καθηγητὴν τῆς μουσικῆς]

[Φωτο: Καλαντζῆ]

Καὶ ἄλλοι μᾶς ἔδθη ἀφορμὴ νὰ ἐπεινέσωμεν τὴν λαρυγχὸν φρυγανωμένην χορωδίαν τοῦ Καρπενησίου, ήτις τόσον τιμὴ καὶ ἔξαίρει τὴν καλλιτεχνικὴν ζωὴν τῆς Ρεύματος, καὶ θερμαίνει τὸ μουσικόν της αὐθηγμα. Διὰ τὴν αἰδούλλιαν πρωτανύσσαν τῆς Εὐεντανίας, ἡ χορωδία τῆς ἀποτελεῖ δίηθὲς ἑγκαλλώσιμα, δρῶτα παράδυοντα ἀνατέρον καλλιτεχνικοῦ καὶ μουσικοῦ πολιτισμοῦ, πρωτοστατεύοντα εἰς πᾶσαν φυγαγματικὴν καὶ μουσικοφιλῆ ἐμδήλωσιν διὸ καὶ δικαίως ἐμμῆθη μὲ τὸ Α'. βραβεῖον

'Ελληνικοῦ Οργανισμοῦ Τουρισμού

* Εργάτατα κατηγοριαὶ μὴ χορωδία Λαρυγνηρίου ἀποτελεῖται μπὸ τοὺς ἔξῆς ἐτελεστὰς Οξύφωνοι: I. Μπαμούδης Νικ. Πατρόπουλος Ἀνδρ. Βιντσαΐδης Γεώργ. Ελεφάντης Τάκης.

Παπαϊωνίνος Στρατηίμης Γιαταγάνας Κωνάνης Δαυνᾶς Οξύφωνοι II Νικόπουλος Γεώργ. Νικόπουλος Γεώργ. Τσουκαλῆς Χαράλ. Παπαγεωγίου Κωνστ. Μητρούλης Γεώργ. Κουδουνῆς Ἰωάννης Κόμοτος Ἡλίας, Κοντοπάγος Γεώργ. Τσακνιάς Δημοσθ. Παπαϊωνάννου Βασ.

Βαθύφωνοι I. Καράβαντος Γεώργ. Τσόφης Γεώργ. Σπηλιατόπουλος Σπήδος Παπαϊωνάννου Κων. Τσουκαλῆς Ἰωάνν. Τσάκης Κων. Κουδουνῆς Κων. Σωδογιαννίδης Καρ. Πρωτογεράπουλος Ἰωάννης

Βαθύφωνοι II. Μαρούνας Γεώργ. Νερίβας Μιχ. Νερίβας Δημ. Καρατσίκης Χρ. Τσιαπούνης Φούλας, Μπομποκάδης Παν. Ηωστοπαναγιώτης Παν. Κορτσοπάνος Σεφαρφίδης Κατῆς Χρ. Φραγκαλίδης Διον. Γιαννακόπ. Ἰωάννης

Επικεφαλής της ορχήστρας ο Ρουμπέλης Ιωάννης Α. 1938

(Αρχείο Ιαννίνη Λαζαρέ)

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Άσε το χάρο μοναχό, μπροστά να ξεκινήση
Κι εσύ κοντά του πήγαινε περήφανα ολοένα
Έτσι όπως θα σκαρφάλωνες κατά το Καρπενήσι,
το μάτι ολούθε παίζοντας και σφίγγοντας την πέννα

«Φυλακισμένη πέρδικα» χαρού τη λύτρωσή σου!
το τέλειο πούχες νειρευτή αγνάντεψέ το! Κι άλλο
Μη λες σαν έφτασες παρά: «Κύριε, με τη βουλή σου,
την προσευχή του ταπεινού ήρθα κι εδώ να ψάλλω».

Ναύπακτος 20.2.40
Γ. ΑΘΑΝΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Σκεντέρης Γεώργιος	Ευρώ 30,00
Μάγκας Γιάννης	30,00
Ζωγραφόπουλος Βασίλειος	20,00
Κανακάκη Καλλιόπη	40,00
Πολύζου Καίτη	15,00
Αρμάγου Ιουλία	30,00
Φλώρος Ιωάννης	15,00
Ακρίβος Γεώργιος	15,00
Λέρης Δημήτριος	25,00
Σκάνδαλος Ανδρέας	50,00
Κρικέλλης Νικόλαος	100,00
Τσιγαρίδας Σπύρος	100,00
Κύλλης Α.	250,00
Σιορόκος Γιώργος	20,00
Φουύκας Κώστας	20,00
Παπασταμούλης Σπύρος	15,00
π. Νταλλής Σωκράτης	30,00
Παπαδόπουλος Κων/νος Α.	20,00
Καμπιζιώνης Ανδρέας (ΗΠΑ)	50,00

Περιοδικό «Πνευματική Ζωή»
(Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών)
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΕΣ

Χατζοπούλου 49 - 17 671, Καλλιθέα
Τηλ. 210 95 88 333

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ από το 1988
Διευθυντής: Μιχάλης Σταφυλάς

Πολιτιστικές εκδηλώσεις

στην Αθήνα

*Η Πανευρυτανική Ένωση, η Εταιρία Ευρυτάνων
Επιστημόνων και η Ομοσπονδία Ευρυτανικών Συλλόγων
συνδιοργανώνουν
τις παρακάτω πολιτιστικές εκδηλώσεις:*

- 1. Παρουσίαση των παρακάτω βιβλίων Ευρυτάνων
Συγγραφέων, στις 23/11/2007 και ώρα 19.00,
στο Ξενοδοχείο «ΤΙΤΑΝΙΑ»,
οδός Πανεπιστημίου, αριθ. 52.*
  - α. Μαρίας Π. Παναγιωτοπούλου - Μποτονάκη,
«Βιβλιογραφικός Οδηγός Ευρυτανίας»,
Καρπενήσι 2007 (σελ. 228)*
  - β. Γιώργου Στ. Αθανασιά,
«Ο Πατροκοσμάς, οδοιπόρος στα δύσβατα Ευρυτανικά
μονοπάτια», Καρπενήσι 2007 (σελ. 132).*
  - γ. Παύλου Β. Νταλλή, «Η Βούλη
και η Παλαιοκατούνα Ευρυτανίας, Ιστορικά και
Λαογραφικά Στοιχεία», Έκδ. Πανευρυτανικής Ένωσης,
Αθήνα 2007, (σελ. 312).*
- 2. Παρουσίαση των γνωστού θεατρικού έργου του
Δ. Κορομηλά «Ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας»,
από τη Θεατρική Ομάδα των Πολιτιστικού Συλλόγου
Καρπενησίου, στις 24/11/2007, ώρα 19.30', στο Πνευματικό Κέντρο Ρουμελιωτών
(Σίνα και Αραχώβης).*

*Προσκαλούνται όλοι οι Ευρυτάνες
να τιμήσουν με την παρουσία τους
τις παραπάνω εκδηλώσεις.*

«ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ»

Κωδικός 6464

Τριμηνιαίο Περιοδικό

για την προβολή της Ευρυτανίας

Ιδιοκτήτης «Πανευρυτανική Ένωση»

Κλεισθένους 17, 105 52 Αθήνα

Τηλ./Fax: 210 3240.001 - 210 69.20.004

Α.Φ.Μ.: 90110283 - Α' Αθηνών

Εκδότης - Διευθυντής
Κων. Α. Παπαδόπουλος

Δαβάκη 13, 115 26, Αθήνα

Τηλ./Fax: 210 6920004

Διευθυντής Σύνταξης

Μιχάλης Σταφυλάς

Χατζοπούλου 49, 176 41 Καλλιθέα

Τηλ.: 210 9588333

Σελιδοποίηση - Εκτύπωση

Στιγμή ΕΠΕ - Τηλ.: 210 72.11.200

Το Δ.Σ. της «Πανευρυτανικής Ένωσης»

Πρόεδρος: Κων. Α. Παπαδόπουλος

Αντ/δρος: Δημ. Ι. Φαλλής

Γραμματέας: Χρ. Λ. Γιαννακόπουλος

Ειδ. Γραμ.: Ηλίας Λιάσκος

Ταμίας: Βασ. Σιορόκος

Βοηθός Ταμία: Κων. Φούκας

Έφορος: Ιωάννα Ζωγραφοπούλου

Μέλη: Αγαθοκλής Μπακογιάννης

Σεραφείμ Σκάνδαλος

Αντιπρόσωποί μας:

Καρπενήσι: Ανάργυρος-Γιάννης Μαυρομύτης,

Λαμία: Αρχοντούλα Ζωγραφοπούλου-Τσιάμη

Τα Ευρυτανικά Σωματεία, στην Αμερική.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια: 15 ευρώ

Εξωτερικού: Δολ. ΗΠΑ 30

Ν.Π.Δ.Δ. - Δήμων

Τραπεζών, Οργανισμών 30 ευρώ

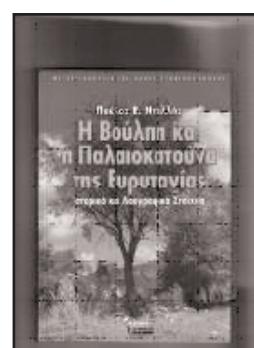
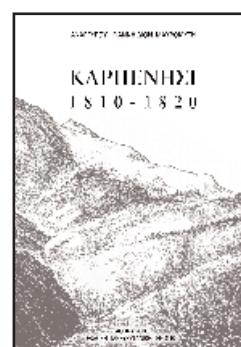
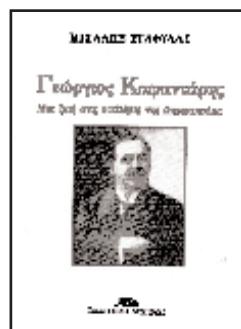

Εμβάσματα - συνδρομές να στέλνονται

στον Ταμία κ. Βασίλη Σιορόκο

Κλεισθένους 17, 105 52 Αθήνα

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΚΔΟΘΗΚΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΝΕΥΡΥΤΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Διατίθενται στο Βιβλιοπωλείο «ΕΣΤΙΑ» (οδός Σόλωνος - Αθήνα), σε βιβλιοπωλεία του Καρπενησίου και στα γραφεία της Ένωσης (αποστέλλονται και ταχυδρομικά).

ISSN 1109-9771